

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2019

Meddelande nr 51 från Hornborgasjöns fältstation
Hornborgadokument nr 55 Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Rapport 2020:20

Hornborgasjöns fältstation 2019

Arbetsgruppen

- Sammanställande: LOTTA BERG, N Lundby Trumpetaregården, 532 93 Axvall, 0511-173 31, 0708-812 814, LottaCBerg@yahoo.com
- Kassör: GUNNAR HURTIG, Sjövägen 32, 565 32 Mullsjö, 070-615 651 8, 32sjolyckan@gmail.com
- Ledamot: CHRISTOPHER MAGNUSSON, Studiegången 12 lgh 253, 41681 Göteborg, 073-6310387, christopher.ducktrap@icloud.com
- Ledamot: JANNE PETTERSSON, Stenåldergatan 12, 53331 Götene, 070-2037879, Jannepettersson.64@gmail.com
- Ledamot: KATARINA BREMSJÖ, Våmbsvägen 11, 54133 Skövde, 0703-085414, Katarina@bremsjo.se
- Ledamot: PETER LAUDON, Ryttagårdsvägen 14, 532 73 Varnhem, 0511-60586, peterlaudon1@gmail.com
- Ledamot: JOHAN BERGQUIST, Store tränsvägen 11, 441 92 Alingsås. 076-248 70 52, johan-det@hotmail.com
- Ledamot: EDVIN KLEIN, Vallby Bredängen, 549 91 Tidån 076-7931312, Edvin_klein@outlook.com

Övriga som medverkat i verksamheten 2019

ÅKE ABRAHAMSSON, Skyberg, Marka, 521 92 Falköping. 0515-260 42, ake.p.abrahamsson@telia.com
(Stationschef)

EVERT ARNOLDSSON, Falköping, 070-867 08 55, evert.arnoldsson@telia.com
BJÖRN BJÖRNSSON, Skövde, 070-964 59 89, fogelbjorn@hotmail.com
CHRISTER BLANK, Falköping, 070-311 19 81, Christer_blank@hotmail.com
PETTER BOHMAN, Broddetorp. Mobil: 0730-27 39 62, petter.bohman@gmail.com
ROLF EDVARDSSON, Alingsås, 070-380 36 86, rolf.edvardsson@telia.com
CLAES FALCK, Skövde, 070-968 80 97, claes.falck@gmail.com
MAGNUS HALLGREN, Tidaholm, 073-739 29 37, m.hallgren@gmail.com
PEDER HEDBERG FÄLT, Skövde, 0500-43 006, peder.hedberg.falt@lansstyrelsen.se
MIKE HENRY, Newcastle, UK, 0044 191 2674957 Michael.henry@tesco.net
CLAS HERMANSSON, Visby, 070-254 03 95, clas.hermansson@telia.com
KENT-OVE HVASS, Vårsås, 070-393 96 43, kentove.hvass@telia.com
GUNNAR JAKOBSSON, Falköping, 0500-49 21 20, gunnar.jakobsson@hotmail.com
BERTIL JOHANSSON, Skövde, 070-542 50 48, bertil.breman@gmail.com
BRITT-MARIE JOHANSSON, Skövde, 070-542 50 48, bertil.breman@gmail.com
TORE JOHANSSON, 070-837 53 24, torejohanssonsw@yahoo.se
KERSTIN JÄGMARKER, Axvall, 076-760 63 60, soren.jagmarker@telia.com
SÖREN JÄGMARKER, Axvall, 076-760 63 60, soren.jagmarker@telia.com

ANN-CHRISTINE JÄRNSTEDT, Skövde, 070-818 68 55, anki.jarnstedt@gmail.com
ANITA LJUNGSTRÖM, Falköping, 070-587 09 08, ljungstrom.051580078@telia.com
LENNART LJUS, Falköping, 070-385 71 68, lennart.ljuhs@home.se
BO MONSÉN, Lerdala, 070-315 04 03, monsen.siv@gmail.com
SIV MONSÉN, Lerdala, 070-315 04 03, monsen.siv@gmail.com
BENGT PETTERSSON, Varnhem. 0511-603 25, petterssonvarnhem@hotmail.com
MATS ROSENGREN, BrodDETorp, 0500-49 13 13, 010-224 56 52, pomologen@live.se
MANNE RYTTMAN, Skövde, 0703-17 45 52, m.ryttman@gmail.com
GERD SUNDÉN, Falköping. 0515-805 92, 070-638 50 92
HELGE SUNDÉN, Falköping. 0515-805 92, 070-638 50 92
ALBIN THORSSON, Falköping, 0730-25 58 17, albin@torsson.se
ERIC THORSSON, BrodDETorp, 0500-49 11 16, eric@torsson.se
ERIK TORNBERGER, Stenstorp, 070-961 93 65, tornberger.erik97@gmail.com
ULRICH TOURBIER, Falköping, 073-051 58 78, ulrich.tourbier@telia.com
MICKE WILSON, Varnhem, 070-8169793, Mikael.Wilson@outlook.com

Förord

Denna rapport utgör både Hornborga-dokument och meddelanden från Hornborgasjöns fältstation. Rapporten är en faktasamling om det biologiska livet under 2018, främst fåglar, i och kring Hornborgasjön insamlat av medlemmar i Hornborgasjöns fältstation. Rapporten grundar sig på arbeten utförda med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Hornborga-dokument

Är namnet på en serie rapporter som började tryckas 1982 i syfte att samla det material av vitt skilda slag som insamlats inför, i samband med eller efter Hornborgasjöns restaurering. Målsättningen är att allt material som kan ha dokumentationsvärde skall redovisas i serien. Detta innebär dock att också en del faktasammanställningar av karaktären arbetsmaterial kommer att ingå. Publikationerna utges av Länsstyrelsen i Västra Götaland, platskontor Hornborgasjön. En förteckning över hittills utkomna Hornborga-dokument finns i slutet av rapporten.

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation ISSN 1101-5470

Är namnet på den serie undersökningsresultat eller annan väsentlig information som publiceras från Hornborgasjöns fältstations verksamhet. I de fall när Hornborgasjöns fältstation står som utgivare av publikation i meddelandeserien har publikationen ovanstående ISSN-beteckning. En förteckning över hittills utkomna meddelanden finns i slutet av rapporten.

Hornborgasjöns fältstation

Hornborgasjöns fältstation, som bildades 1983, bedriver biologiska undersökningar vid Hornborgasjön. Målsättningen för fältstationen är att inom sitt verksamhetsområde, som främst utgörs av Hornborgasjön med kringliggande naturområde, vara centrum för tillämpad naturvetenskaplig forskning.

Hornborgasjöns fältstation skall därvid speciellt bevaka

- Hornborgasjöns utveckling, dokumentera sjöns vegetation och fågelliv samt effekterna av sjörestaureringen
- Hornborgasjöns nationella och internationella betydelse som häckningslokal och rastlokal för fåglar
- våtmarkernas skötsel
- kulturlandskapets utveckling

Verksamheten handhas av ideellt arbetande personer. Fältstationen är lokaliserad till Fågeludden, där lokaler disponeras i Länsstyrelsens administrationsbyggnad.

Huvudman för Hornborgasjöns fältstation är Västergötlands Ornitologiska Förening.

ISSN 1101-5470

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation

Utgivningsår: 2020

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Naturvårdsenheten

Redaktion: Lotta Berg

Omslagsbild: Nils Forshed

Rapporten finns i pdf-format på

<http://extra.lansstyrelsen.se/hornborga/Sv/fakta-om-hornborgasjon/las-mer/Pages/index.aspx>

under Biologiska undersökningar och på.

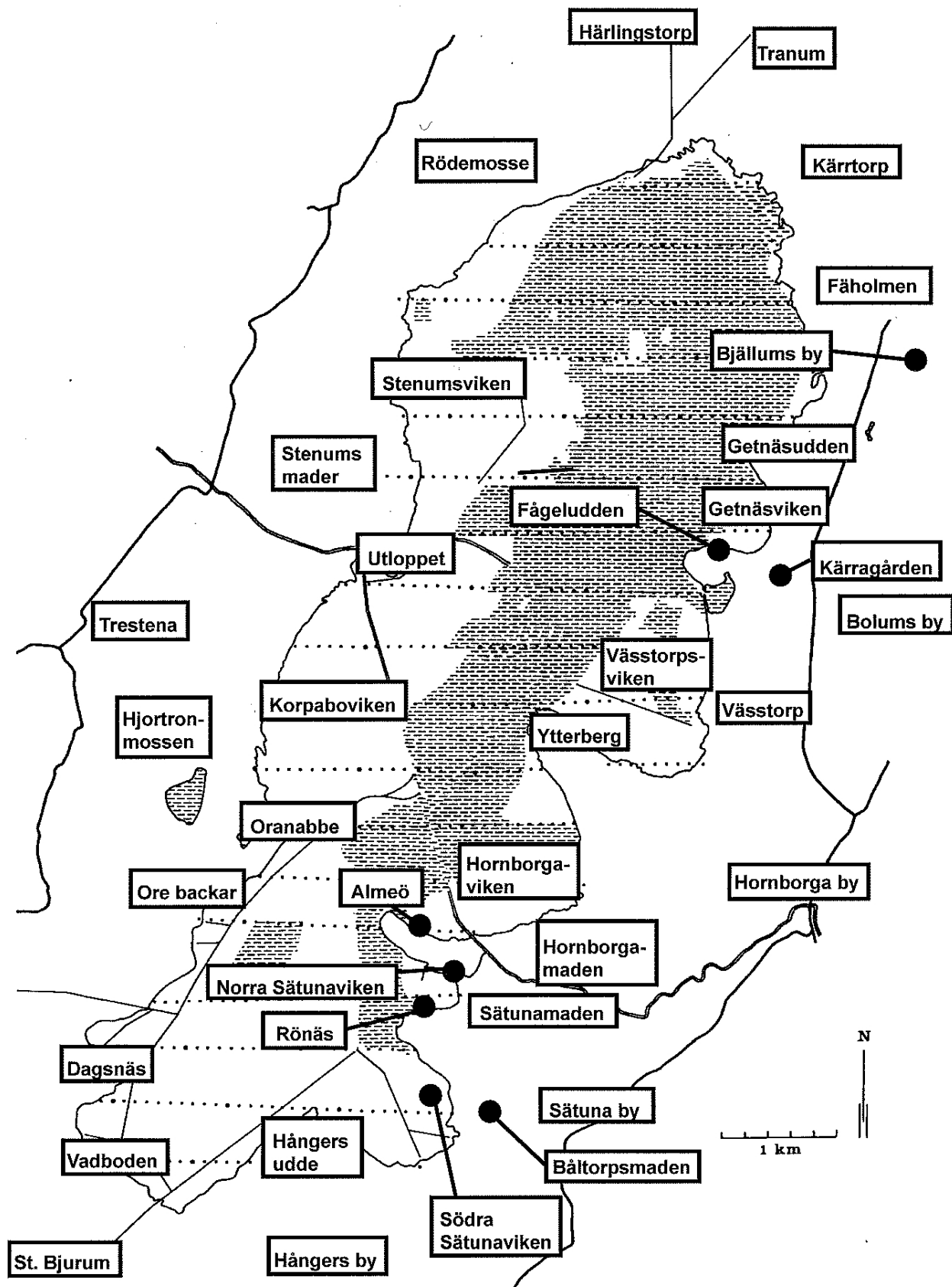
<https://hornborgasjonsfaltstation.wordpress.com/> *under Publikationer*

Artiklar i denna publikation bör citeras:

Exempel

Abrahamsson, Å. 2020. Natura 2000-inventeringar vid Hornborgasjön 2019. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2019, sid 10. Meddelande nr 51 från Hornborgasjöns fältstation/Hornborga-dokument nr 55. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Hornborgasjön 2019

Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 2019

Lotta Berg

Organisation

Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation administreras av ett arbetsutskott som under året bestått av Lotta Berg (sammankallande), Gunnar Hurtig (kassör), Janne Pettersson, Katarina Bremsjö, Peter Laudon, Johan Bergquist, Edvin Klein och Christopher Magnusson. Åke Abrahamsson har som stationschef deltagit i arbetsutskottets möten. Ytterligare ett 25-tal personer är knutna till fältstationens verksamhet.

Möten

Stationens arbetsutskott har haft fem protokollförda möten under 2019, där säsongens fältarbete och fältstationens verksamhet diskuterats och planerats.

Lotta Berg och Christopher Magnusson medverkade vid den internationella fågelstationskonferensen i Eilat, Israel, i slutet av mars, och Lotta Berg medverkade vid Ringmärkningscentralens ringmärkarkonferens i Holmsund utanför Umeå i slutet av november.

Information

På stationens hemsida finns information om stationens verksamhet. Kontinuerligt under säsongen uppdateras hemsidan med nyheter från stationens fältarbete. Hemsidan administreras av Katarina Bremsjö och nyheter läggs in av Lotta Berg. Materialet uppdateras allteftersom.

Fältstationen har även en Facebooksida där stora och små nyheter om Hornborgasjön och om fältstationens verksamhet regelbundet presenteras. Facebooksidan hade vid årsskiftet ungefär 2800 "gillare" som följer inläggen där, och inläggen delas ofta vidare av bl.a. Naturum Hornborgasjöns Facebookadministratör. Fältstationen medverkar även vid behov i Facebookgruppen "Svenska ringmärkare".

Fältstationen har en e-postlista för att hålla kontakt med de som är engagerade i fältstationens verksamhet, men den används inte så mycket numera; e-post används främst inom projekten, medan generella meddelanden går via hemsidan och Facebook. Fältstationens informationsblad om verksamheten har under året funnits tillgängligt vid naturum Hornborgasjön och besökscentrum Trandansen, samt i samband med olika evenemang.

Hornborgaseminariet

Söndagen den 3 mars anordnades det årligen återkommande Hornborgaseminariet i filmsalen vid Café Doppingen vid Fågeludden. Under seminariet redovisade projektledarna sina resultat från säsongens arbete med Hornborgasjöns fågelliv. Det inbjudna föredraget hölls av Johan Månsson från Viltskadecenter vid SLU, som berättade om forskningen kring stora fåglar i jordbrukslandskapet, dvs tranor, gäss och sångsvanar, och deras relation till jordbruket. Seminariet var som vanligt välbesökt.

Publik verksamhet

Evenemanget "Tranfestivalen" genomfördes under första helgen i april 2019. På Hornborgadagen i september, och vid ett par ytterligare tillfällen, visades ringmärkning för allmänheten. Fältstationen medverkade i arrangemanget "fågeltornskampen" i maj, då också allmänheten var inbjuden att hjälpa till.

Projekten

Projekten tillsammans med ringmärkningen utgör stationens kärnverksamhet. Verksamheten utgör en viktig del i uppföljningen av Hornborgasjöns restaurering.

Fältstationen har genom inventeringar och undersökningar under säsongen följt fågellivet i och kring Hornborgasjön. Fältarbetet inleddes under våren med inventeringar av rastande simfåglar, tranor och andra våtmarksfåglar. Under häckningstid genomfördes inventeringar av häckfågelfaunan i och kring sjön. Under hösten pågick räkningar av rastande simfåglar samt rastande tranor. Fältstationen har också medverkat i den av BirdLife Sverige och Lunds universitet koordinerade rikstäckande aktiviteten sjöfågelinventering, i mitten av maj.

Personal

Åke Abrahamsson har under året verkat som stationschef. Han har varit ansvarig för flera av projekten, drivit stationens löpande arbete samt representerat VgOF/fältstationen bland annat i Länsstyrelsens arbetsgrupp kring grågås.

Christopher Magnusson har ansvarat för småfågelmärkningen vid Kärragården och Järnbron. Fältstationen har varit representerad i gåsarbetsgruppen. Det har ringmärkts vid Fågeludden och Järnbron, och i begränsad omfattning på andra platser runt sjön. Sammanlagt har 1819 fåglar (inklusive 71 tornfalkar) ringmärks runt sjön under året.

Publiceringar

Fältstationen ansvarar numera för en stående spalt (en till två sidor) i varje nummer av GRUS, där vi tar upp aktuella aktiviteter, projekt, lokaler etc. Fältstationen publicerar, i likhet med övriga svenska fågelstationer, även en sammanfattning av föregående års verksamhet i BirdLife Sveriges årsskrift "Fågelåret". Vidare höll stationen ett föredrag om simfågelräkningarna vid Hornborgasjön sedan 1991 på den internationella fågelstationskonferensen i Israel.

Ekonomi

Verksamheten har under året stöttats ekonomiskt av Länsstyrelsen Västra Götalands län. Vi riktar ett varmt tack till vår bidragsgivare som gör vår verksamhet möjlig att genomföra!

Projekt 2019

Häckande svarthalsade doppingar i Hornborgasjön	Peder Hedberg Fält
Ruggande grågäss vid Hornborgasjön	Clas Hermansson
Häckande grågäss vid Hornborgasjön	Clas Hermansson
Häckande svanar i Hornborgasjön	Åke Abrahamsson
Häckande havsörn vid Hornborgasjön	Bengt Pettersson
Häckande tornfalkar vid Hornborgasjön	Åke Abrahamsson
Häckande svarttärnor vid Hornborgasjön	Peder Hedberg Fält
Häckande skrattmåsar i Hornborgasjön	Åke Abrahamsson
Förekomsten av trastsångare vid Hornborgasjön	Albin Thorsson
Rastande simfåglar vid Hornborgasjön	Åke Abrahamsson
Rastande tranor vid Hornborgasjön	Bertil Johansson & Clas Hermansson
Häckfågelinventering vid Vallen	Janne Pettersson
Ringmärkning vid Hornborgasjön	Christopher Magnusson
Fågelobservationer vid Hornborgasjön	Magnus Hallgren & Christopher Magnusson
Natura 2000	Åke Abrahamsson

Väder och vatten vid Hornborgasjön 2019

Peder Hedberg Fält

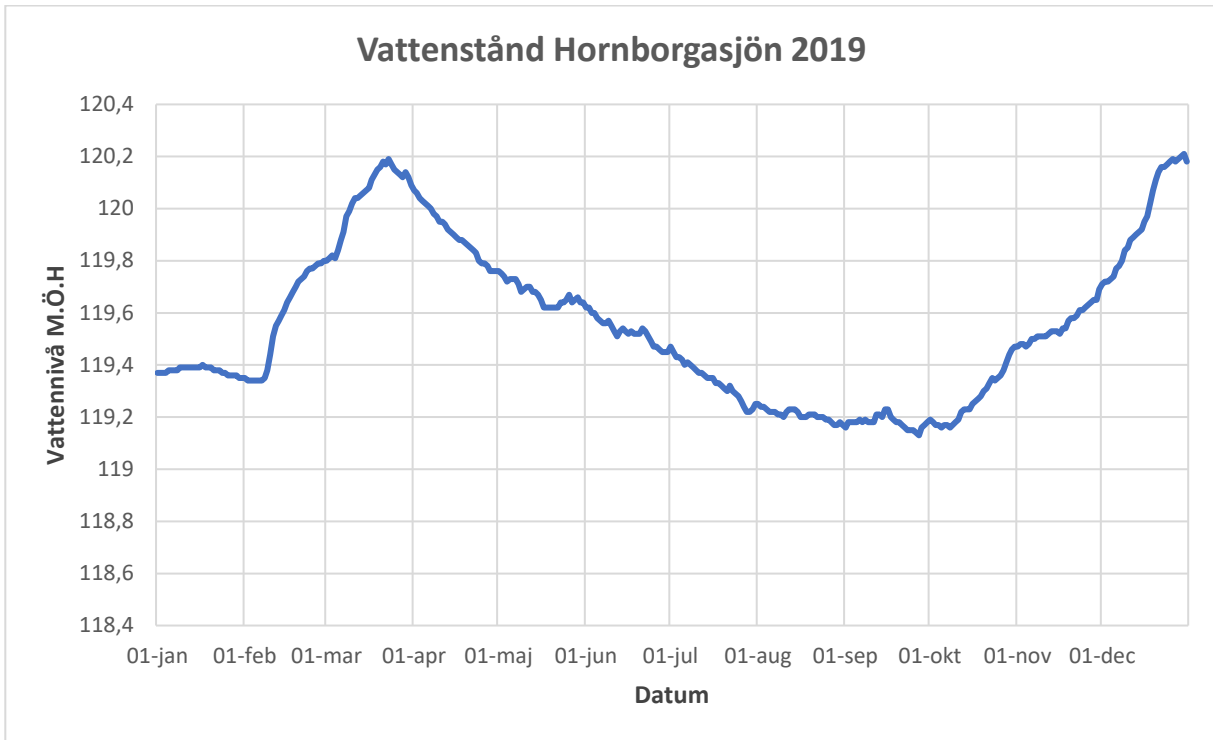
Vid årets första dag låg isen fortfarande på sjön och gjorde så fram till den 27 februari då sjön blev helt isfri. Mindre vakar kunde dock förekomma här och var under perioden men som helhet var den isbelagd. Vintern blev annars mildare än normalt i stora delar av landet. Snön lät också vänta på sig fram till slutet av januari då närmare 20 cm djupt snötäcke noterades kring Hornborgabygden. Snön försvann ganska snabbt och den 10 februari var landskapet åter snöfritt. Vattennivån i sjön var låg under hela januari till följd av 2018 års torrare klimat. Nivåerna låg kring +119,4 m fram tills snön smälte bort i början av februari då sjön steg ganska fort med nivåer kring +120,20 m i mitten av mars (figur 1).

I mars kom mer nederbörd än normalt vilket bidrog till att sjöns nivå fortsatte att stiga för att nå vårens högsta vattennivå, nämligen den 23 mars med +120,19 m. Vädret förvandlades snabbt när vi kom in i april månad då solen lyste ikapp oss. April blev motsatsen till mars då det i april endast föll totalt 1 mm vid SMHI:s station i Skara. Marken torkade upp fort och under slutet av månaden rådde eldningsförbud på många håll. Skogsbränder förekom på flera håll i södra landet vilket är mycket ovanligt vid denna tid på året. Till följd av det varmare vädret inföll den meteorologiska sommaren i södra delarna av landet kring 20 april. Maj månad blev ostadigare och kyligare med mer regn än normalt.

Sommarens första månad blev varm eller mycket varm med en hel del höga temperaturer. Nederbördsmängderna var i regel normala eller något högre än det normala för hela sommarperioden. Den extremt varma och torra sommaren 2018 förbyttes till en mer normal sommar 2019. I slutet av augusti tilltog värmen och en del åskoväder passerade området som lokalt gav upphov till högre nederbörd. Vid SMHI:s station i Skara uppmättes 84 mm mot normalt 64 mm. Sjöns vattennivå sjönk stadigt med närmare 0,4 meter de två första sommarmånaderna medan under augusti planade nivån ut och låg konstant kring nivån +119,2.

Sjöns vattennivå fortsatte att vara låg när vi kom in i september. Den 23 september var nivån +119,13 m vilket visade sig bli årets lägsta nivå (figur 1). I början av oktober började därefter sjöns nivå stiga sakteliga och fortsatte så hela hösten. Årets högsta nivå uppnåddes den 30 december med nivån +120,21 m. Hösten blev annars odramatisk med mer nederbörd än normalt för bygden. Detta var dock behövligt då grundvattennivåerna fortfarande var ganska låga på många håll efter förra årets varma väder samt det torra vädret under april månad. November blev den ”gråaste” månaden på mycket länge och endast några få soltimmar kunde noteras till mångas glädje. Tyvärr för alla vinterälskande människor fortsatte detta väder in i december med grågröna gräsmattor och ingen snö så långt man kunde se. Sjön låg fortfarande öppen under årets sista dagar och endast en kort period i slutet av november låg isen på sjön med några centimetrar ett fåtal dagar.

Medelvattenståndet för sjön över året blev + 119,55 m och vattenståndsamplituden mellan årets högsta och lägsta vattennivå var 108 cm. Årsnederbörden blev 735 mm vid SMHI:s station i Skara mot normala 564 mm, vilket är 130 % jämfört med normalt. Med normalt menas medelvärdet för 30-årsperioden, 1961-90.

Figur 1. Vattenståndet i Hornborgasjön 2019 (data från SMHI:s pegel 108-2455 Fågeludden).

Figur 2. Vy från Fågeludden mot Vässtorpsviken och Ängsladan, maj 2019. Foto: Lotta Berg

Natura 2000-inventeringar vid Hornborgasjön 2019

Åke Abrahamsson

Uppföljning av Natura2000-områden gäller hela Sverige. Syftet med inventeringarna är att bedöma områdenas bevarandestatus genom fortlöpande och långsiktiga uppföljningar. I stort handlar det om att räkna de fåglar som är knutna till en noga avgränsad biotop, i vårt fall strandäng. Uppgifter samlas in om ett antal arter som utgör underlag för att skapa ett index som användes vid jämförelser mellan områden. Dessutom görs en bedömning av strandängens status i övrigt såsom betesintensitet, gräsmängd, förbuskning etcetera. Denna uppföljning görs under september till oktober månad.

Inventeringsåret 2019 fanns inget uppdrag från Länsstyrelsen att genomföra inventeringen. Eftersom vi har en lång serie som vi inte ville avbryta, valde vi att genomföra inventeringarna i egen regi inom de fasta områdena även detta år. Schemat flyttas fram ett år vilket framgår av uppställningen nedan. Inventeringarna av de fasta områdena 2019 kommer framgent att ingå i våra egna sammanställningar på sedvanligt vis.

Allmänt

För vår del innebär uppdraget att fågellivet från och med 2005 skall följas upp på strandängarna omkring sjön. Strandzonen är indelad i 15 delområden som skall inventeras inom en period på tre år, dvs. fem områden per år. Därtill kommer fyra fasta områden som skall inventeras årligen (Hornborgamaden, Almeö, Borängen och Långeland). Se tabell 1.

Metod

Inventeringen utförs som en linjetaxering som upprepas två gånger per säsong, Varje område besöks en gång i maj och en gång i juni månad under perioden 15 maj till 15 juni. Alla vuxna fåglar (ej årsungar) som vistas inom strandängen antecknas. Det är viktigt att endast bokföra fåglar som strikt finns inom gränsen för strandängen enligt fastställd karta. Överflygande fåglar och individer som inte är knutna till området antecknas separat.

Avståndet mellan linjerna bör vara maximalt 100 meter och ordnas så att linjerna om möjligt genomkorsar ytan med ett zick-zack mönster. Vid den andra inventeringen genomkorsas området så att föregående linjer inte används, utan att inventeringsytan blir relativt jämnt täckt.

Svårtillgängliga områden såsom till exempel vassbälten eller blöta (dm-djupt vatten) delar inventeras genom att fåglar noteras som ses eller hörs från dessa ytor. De fåglar som finns på vattenytor utanför strandlinjen räknas endast om de bedöms tillhöra strandängen. Detta kan naturligtvis vara svårt att avgöra, men individer längre ut än 25 meter räknas inte såvida det inte är uppenbart att de tillhör området. Det är önskvärt men inte alls nödvändigt att utföra inventeringen på morgonen.

Inventeringarna 2019 har utförts av Johan Bergqvist (Almeö och Hornborgamaden) och Janne Pettersson (Borängen och Långeland),

Inventeringsöversikt

I översikten nedan (tabell 1) kan man se hur alterneringen mellan områdena ser ut för de senaste sex åren. Alla områdena har inventerats flera gånger sedan starten 2005.

Tabell 1. Förteckning över Natura2000-områden vid Hornborgasjön och schemalagda inventeringsår från och med 2015. Detta innebär att fyra fasta och fem rörliga områden inventeras årligen.

Område	Inventeringsår					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hornborgamaden	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Almeö	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Borängen	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Långeland	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Fäholmen	-	-	2017	-	-	-
Kärrtorp	2015	-	-	2018	-	-
Getnäsudden	-	2016	-	-	-	2020
Fågeludden	-	-	2017	-	-	-
Kalvamyren	2015	-	-	2018	-	-
Vässtorpsviken	-	2016	-	-	-	2020
Ytterberg	-	-	2017	-	-	-
Sätunamaden	2015	-	-	2018	-	-
Rönäs	-	2016	-	-	-	2020
Båltorpsmaden	-	-	2017	-	-	-
Hångers udde	2015	-	-	2018	-	-
Vik	-	2016	-	-	-	2020
Vadboden	-	-	2017	-	-	-
Dagsnäs	2015	-	-	2018	-	-
Hästahuvudet	-	2016	-	-	-	2020

Tabell 2. Tabell 2. Fågelförekomsten inom respektive delområde inom Natura 2000 området Hornborgasjön 2019. Tabellen redovisar samtliga förekommande arter och högsta antal av respektive art från de inventeringar som utförts under perioden mitten av maj till mitten av juni månad 2019. Tabellens artförteckning visar även samtliga arter som någon gång påträffats vid de senaste femton årens inventeringar. Följande förkortningar har använts; Hor = Hornborgamaden, Alm Almeö, Bor = Borängen, Lån = Långeland.

Art	Hor	Alm	Bor	Lån
Knölsvan	-	-	-	-
Snögås	-	-	-	-
Grågås	559	400	600	-
Stripgås	-	-	-	-
Kanadagås	11	16	-	-
Vitkindadad gås	-	-	-	-
Gravand	-	-	-	-
Snatterand	3	2	2	-
Sångsvan	-	-	-	-
Kricka	-	2	-	-
Gräsand	9	14	4	-
Årta	1	4	6	-
Skedand	-	3	2	-
Bläsand	-	-	-	-
Brunand	-	1	-	-
Vigg	-	-	-	-
Knipa	-	-	-	-
Storskrake	-	-	-	-
Rapphöna	-	-	-	-
Skäggdopping	-	-	-	-
Gråhakedopping	-	-	-	-
Storskarv	-	-	-	-
Rördrom	-	-	-	-
Gråhäger	-	-	-	-
Ågretthäger	-	-	-	-
Sparvhök	-	-	-	-
Brun kärrhök	-	1	-	-
Fiskgjuse	-	-	-	-
Tornfalk	1	-	-	-
Lärkfalk	-	-	-	-
Havsörn	-	-	-	-
Röd glada	-	-	-	-
Brun glada	-	-	-	-
Ormvråk	-	-	-	-
Kornknarr	-	-	-	-
Sothöna	-	-	-	-
Rörhöna	-	-	1	-
Vattenrall	-	-	-	-
Trana	2	-	-	-
Strandskata	-	-	-	-
Tofsvipa	15	32	32	3
Enkelbeckasin	3	2	-	11

Art	Hor	Alm	Bor	Lån
Dvärgbeckasin	-	-	-	-
Morkulla	-	-	-	-
Storspov	1	-	-	-
Brushane	-	-	-	-
Svartsnäppa	-	-	-	-
Gluttsnäppa	-	-	-	-
Rödbena	4	7	9	-
Drillsnäppa	-	1	-	-
Grönbena	-	2	2	-
Skogssnäppa	-	-	-	-
M Strandpipare	-	4	-	-
S Strandpipare	-	-	-	-
Kärrensäppa	-	-	-	-
Dvärgmå	-	-	-	-
Fasan	1	-	-	-
Skrattmå	-	-	-	-
Fiskmå	-	-	-	-
Havstrut	-	-	-	-
Gråtrut	-	-	-	-
Fisktärna	-	-	-	-
Ringduva	-	-	-	-
Skogsduva	-	-	-	-
Jorduggla	-	-	-	-
Större hackspett	-	-	-	-
Gök	-	-	-	-
Tornseglare	-	-	-	-
Sånglärka	24	-	4	5
Ladusvala	-	-	-	-
Hussvala	-	-	-	-
Backsvala	-	-	-	-
Ängspiplärka	16	6	8	18
Trädpiplärka	-	-	-	-
Gulärka	23	27	14	27
Sädesärka	2	4	4	-
Näktergal	-	-	1	-
Järnsparv	-	-	-	-
Rödhake	-	-	-	-
Buskskvätta	6	-	1	4
Stenskvätta	-	-	-	-
Dubbeltrast	-	-	-	-
Taltrast	-	-	-	-
Koltrast	-	-	-	-
Björktrast	-	-	-	-
Rödvingetrast	-	-	-	-
Törnskata	1	-	-	-
Gräshoppsångare	3	-	-	-
Sävsångare	37	22	3	-
Trastsångare	-	-	-	-
Rörsångare	1	4	-	-

Art	Hor	Alm	Bor	Lån
Kärrsångare	1	-	-	-
Härmsångare	-	-	-	-
Törnsångare	2	-	1	-
Ärtsångare	-	-	-	-
Trädgårdssångare	-	-	1	-
Svarthätta	-	-	-	-
Lövsångare	4	-	2	-
Grönsångare	-	-	-	-
Gärdsmyg	-	-	-	-
Grå Flugsnappare	-	-	-	-
S V Flugsnappare	-	-	-	-
Entita	-	-	-	-
Blåmes	-	-	-	-
Talgoxe	-	-	-	-
Nötväcka	-	-	-	-
Trädkrypare	-	-	-	-
Nötskrika	-	-	-	-
Skata	-	-	-	-
Kråka	-	-	-	-
Kaja	-	-	-	-
Korp	-	-	-	-
Stare	-	2	5	15
Bofink	-	-	-	-
Grönfink	-	-	-	-
Steglits	-	-	-	4
Hämpling	-	-	-	-
Rosenfink	-	-	-	-
Pilfink	-	-	-	-
Gråsparv	-	-	-	-
Gulspurv	-	-	-	-
Sävspurv	12	12	5	-
Antal arter 2019	25	22	21	8

Tabell 3. Nedan visas en jämförelse för de fasta områdena avseende antal arter. Längst till höger kan man se den sammanlagda summan av de noterade arterna.

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Summa
Antal arter 2019	25	22	21	8	76
Antal arter 2018	23	25	19	6	73
Antal arter 2017	41	25	17	8	90
Antal arter 2016	31	29	19	6	85
Antal arter 2015	39	17	13	7	76
Antal arter 2014	40	27	28	8	103
Antal arter 2013	30	26	23	13	92
Antal arter 2012	45	34	16	17	112
Antal arter 2011	43	45	24	17	129
Antal arter 2010	49	29	19	17	114
Antal arter 2009	45	28	22	19	114
Antal arter 2008	51	41	28	20	140
Antal arter 2007	49	40	31	17	137
Antal arter 2006	38	34	20	12	104

Resultat och diskussion

Som framgår ovan utförs dessa Natura 2000 inventeringar som regel enligt uppdrag. Underlaget som skapas är inte tillräckligt för att mäta den häckande fågelfaunan på ett riktigt sätt och det är inte heller meningen. För att så skall kunna ske krävs att den metod som går under namnet revirkartering används. Ändå samlar vi in data som kan användas på olika sätt. Efter inventeringsåret 2020 kommer vi att sammanställa trender för de viktigaste arterna. Man kan se av tabellen ovan att antalet arter var signifikant högre under de tidiga åren än under de senare. Den troligaste förklaringen ligger förmodligen i tolkningen av strandängsbegreppet som skall tolkas strikt. Vid en tillbakablick kan man se att vi var betydligt vidlyftigare i synen på vilka arter som skulle antecknas vid tiden när inventeringarna startade än vad vi är i nutiden. Det finns dock skillnader i materialet över tid där det förefaller sannolikt att en biotopförändring har skett. Tydligast framträder detta i området Långeland där det förefaller ganska säkert att någon form av förändring har ägt rum. I de sammanställningar som uppdragsgivaren gör mäter man på strandängsarter per definition.

Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2019

Åke Abrahamsson

Räklandet av Hornborgasjöns våtmarksfåglar är basen i den omfattande undersökningsverksamhet som Hornborgasjöns fältstation bedriver. När fältstationen bildades i början av 1980-talet hade räkningarna redan pågått ett antal år, man får gå tillbaka till sextiotalet för att finna någon början. Den då förväntade restaureringen förgicks av omfattande inventeringar och undersökningar, till stor del genom Per Olof Svanbergs initiativ. Förändringen av sjösystemet över tid är avsevärd. Stora områden med gammalt ris försvinner nu i snabb takt och därmed häckningsmöjligheter för många simfåglar. Man kan tänka sig att riset fungerat som ersättning för vassruggar och annan vegetation. Dessutom har vattenståndet varierat kraftigt med återkommande uttorkning i synnerhet eftersommar och höst; hösten 2019 var det ännu en gång extremt lågt. Detta är ytterligare en parameter att ta hänsyn till om man skall jämföra mellan åren. En sammanfattning över simfåglarnas förekomst under åren 1991-2004, där trender analyseras under 10 år efter den slutliga restaureringen presenterades i Hornborga-dokument 2004. En sammanfattning för de följande femton åren, 2005-2019, finns på annan plats i detta dokument.

Syfte och bakgrund

Syftet med projektet är att årligen räkna och följa upp förekomsten av de olika arter simfåglar som utnyttjar Hornborgasjön som rastlokal under vår och höst. Det handlar om att fortlöpande mäta vad som händer med sjöns våtmarksfåglar successivt efter sjöns restaurering och den slutliga vattenståndshöjningen 1995. Dessförinnan har räkningar av antalet rastande simfåglar i Hornborgasjön bedrivits sedan 1960-talet. Räkningarnas genomförande under perioden fram till 1991 har beskrivits tidigare (Hermansson 2004).

Metod

Sjön är indelad i nio delområden och räkningarna utförs från de punkter som framgår av bifogad karta (figur 2). De bästa observationsplatserna är fågeltornen som finns runt sjön. Dessutom används andra naturliga höjder utmed sjön som komplement. Punkterna enligt kartan skall alltid användas. Tornet vid Röde mosse var tidigare område tio men det används inte numera, framförallt därför att skogen har vuxit upp framför tornet så att det inte längre fyller sin funktion. Skicket är dessutom inte av det slaget att det inte är alldeles riskfritt att beträda. Området delas numera mellan Fäholmen och Utloppet. Svårighetsgraden har ökat i samma takt som tidigare gränsmärken i form av rester av den tidigare vegetationen försvunnit.

Under våren utförs räkningarna veckovis med början i slutet av mars och fram till och med första veckan i maj. Under hösten utförs räkningarna i mitten av respektive månad från augusti till november eller så länge som det är isfritt. Vi räknar på den lördag som infaller närmast den femtonde i månaden. Dessutom är det en målsättning att våra räkningar skall ingå i de internationella räkningarna. Områdesindelningen under hösten är densamma som under våren, dock räknas den södra delen av sjön genom paddling. Detta är dock inte möjligt vid extremt lågt vattenstånd.

Simfåglar är med vår definition vidast möjliga begrepp; tranor ingår inte, så inte heller skrattmåsar om våren. Honor och hanar av änderna separeras i vårräkningarna. Vi har även sett det som värdefullt att notera rovfåglarna, inte minst sjöns havsörnar. En sammanställning av dessa görs områdesvis i samband med redovisningen av varje räkning.

Resultaten vägs inte på något vis utan det är originalprotokollens siffror som redovisas nedan, utan avrundning. Om någon av observationerna skall granskas av regional rapportkommitté svarar observatören själv för detta och det påverkar inte resultatet.

Resultatet

I tabell tre kan man jämföra de högsta antalen av respektive art för 2019 med de högsta för åren 1991 – 2019.

Våren

Under våren 2019 genomfördes sju veckovisa räkningar med start den 25 mars.

Inga antalsrekord slogs under våren men 188 skedänder förtjänar att nämnas. Det är endast nio individer under den högsta siffran någonsin. I den sydligaste delen av sjön, mellan riset och Vadboden, fanns under hela april och in i maj en stor mängd simänder, många med ändan i vädret. Gissningsvis fanns det en stor mängd frön, särskilt skärör (*Bidens sp*) efter den torra sommaren innan. Det har betydelse när islossningen inträffar; eller rättare sagt hur tidig eller sen våren är. En sen vår när sångsvanarnas flyttning överensstämmer med kornmatningen för tranorna innebär till exempel att många sångsvanar rastar medan de flesta drar förbi före tranorna när våren är tidig. I övrigt hänvisas till siffrorna nedan. Högsta sammanlagda antal individer inträffade den 6 april, därefter faller det snabbt för att vid månadskiftet april – maj ligga en bit under tio tusen. Antalen är de förväntade.

Hösten

Sex räkningar genomfördes under hösten, det blev sålunda en decemberräkning detta år. Sjön frös emellertid till tidigt ett par gånger så siffrorna var inte imponerande. Det blev ännu en höst med lågt vattenstånd, vilket förefaller vara en helt ny trend. Detta kan innebära att många vadare får goda möjligheter att rasta. Så blev det dock inte riktigt eftersommaren 2019. De bästa och artrikaste vadarflockarna rastade utanför Utloppet men vi fångade inte upp dessa inom ramen för simfågelräkningarna. Torr eftersommar och höst innebär relativt få dykänder men många simänder. Krickorna nådde 18 100 individer, 5 000 fler än 2018. Snatteränderna blev 2 080 vid samma tid, en enastående siffra men har en bit kvar till dubbla antalet hösten 2015. Hornborgasjön är snatterändernas utpost västerut, de förfaller vara mycket ovanliga på västkusten. Höstens enda rekordsiffra handlar om skedänderna som nådde hela 1 217 individer den 12 oktober. Man kan konstatera att det råder en viss arttjenhet. Skedänderna höll sig i huvudsak mellan Ytterberg och Ore backar. Både bläsänder och krickor rastar i skyddade miljöer utmed den västra sidan och ner emot sydändan av sjön medan kniporna ligger spridda över klarvattnet. Brunänder och viggas har däremot en benägenhet att bilda större eller mindre flockar. Strategierna är olika.

Simänderna utmed den västra sidan kan vara mycket svårräknade eftersom de gärna ligger i skydd av kvarvarande ruttnade ris. Man kan dra nytta av havsörnarna; om ett par örnar drar över blir det liv och rörelse och den tillsynes fågeltomma risbädden och en fullständig fontän av krickor och

bläsänder lyfter mot skyn. Oktober blev den individrikaste månaden med drygt femtiotusen individer.

Noteringar

Årtan är en art som nådde sitt högsta antal redan under 1990-talet. Årets siffror blev inte så tokiga med 33 som mest under våren och 37 under höststräcket. De senare handlar om en enda flock som låg i Lagunsjön under en tid. Årtan är en långflyttare som når Östafrika på vintern och är dessutom en äkta träskand. Skräntärnorna blir bara fler, sensommaren 2019 fick vi ihop inte mindre än 57 stycken vid augustiräkningen. De lär ha minskat i Hjälmarens och förslag finns att de kan ha flyttat över till Västgötasjöarna i stället. Bläsgässen om våren fortsätter att vara många, högsta antalet denna vår blev 175 och dessutom blev de kvar länge; ända in i slutet av april var några kvar. År 2019 i Hornborgasjön var påfallande raritetsfritt, kanske den raritetsfattigaste på länge.

Häckningar

Ändernas häckning omfattas inte av något av fältstationens projekt och ingår inte heller i ovanstående. Det kan ändå finnas ett visst värde i att ägna detta en kort kommentar. Följande säkerställda häckningar har rapporterats 2019: gräsand 3 häckningar, snatterand 4, kricka 0, årta 0, skedand 1, små ungar den första augusti! Vigg lägst 7 högst 10, brunand 2, Det är uppenbart att det är frågan om underrapportering, svårigheterna är betydande. Dessutom är den bästa tiden för kontroller den när ornitologernas aktivitet är relativt låg. Observationer av kullar från den södra och mycket viktiga delen saknas helt, undantagandes två bunandkullar. Jag har lagt ner en hel del möda de två senaste åren för att försöka se vad ett stjärtandpar skulle ha för sig i Södra Sätunaviken men fått ge upp. Stjärtand har dock häckat i Hornborgasjön, det är konstaterat (ref. Bengt Pettersson). Änderna har den vanan att när honan har lagt sig drar hanen i väg. Det skulle vara mycket olämpligt för den färggranna anddraken att ligga och skylta framför det allra värdefullaste. Nej, han drar i väg för att rugga av sig prakten, den har ju gjort sitt.

Tack

Simfågelräkningarna vid Hornborgasjön är ett lagarbete, där det krävs stor kännedom om artbestämning och områdenas avgränsningar samt att det görs noggranna anteckningar. Totalt har 15 personer deltagit i räkningarna; Åke Abrahamsson, Lotta Berg, Christer Blank, Katarina Bremsjö, Magnus Hallgren, Manne Rytman, Kent Ove Hvass, Peder Hedberg Fält, Edvin Klein, Anita Ljungström, Bengt Pettersson, Janne Pettersson, Simon Stenberg Jönsson, Margareta Ståhl, Albin Thorsson och Erik Tornberger.

Läs även

Hermansson, C. 2005. Rastande simfåglar i Hornborgasjön – resultat från 2004 och en sammanfattning av åren 1991-2004.

Tabell 1. Sammanställning över resultaten från simfågelräkningarna vid Hornborgasjön våren 2019.

Art – datum för räkning	25.3	30.3	6.4	14.4
Knölsvan <i>Cygnu solor</i>	813	840	795	575
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	745	826	725	122
Mindre sångsvan <i>C. columbianus</i>	2	1	-	-
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	-	-	-	-
Tundrasädgås <i>A. f. rossicus</i>	-	-	-	-
Bläsgås <i>A. albifrons</i>	131	157	103	175
Fjällgås <i>A. erythropus</i>	-	-	-	-
Grågås <i>A. anser</i>	1537	982	1131	747
Stripgås <i>A. indicus</i>	-	-	-	-
Hybridgås <i>Anser sp</i>	-	-	2	-
Grågås x Kanadagås <i>A. anser x B. canad.</i>	2	1	2	-
Spetsbergsgås <i>A. brachyrhynchus</i>	-	-	6	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	375	385	224	236
Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	-	9	-	-
Nilgås <i>Alopochen aegyptiaca</i>	-	-	-	-
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	2	-	-	-
Bläsand <i>Anas penelope</i>	733	687	803	1156
Snatterand <i>A. strepera</i>	22	96	98	102
Kricka <i>A. crecca</i>	1198	1799	890	2160
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	748	748	775	837
Stjärtand <i>A. acuta</i>	95	138	164	107
Ärta <i>A. querquedula</i>	-	-	1	2
Skedand <i>A. clypeata</i>	-	10	53	40
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	64	133	116	145
Bergand <i>Aythya marila</i>	-	-	3	4
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	1827	1852	2249	2195
Sjöorre <i>Melanitta nigra</i>	-	-	-	-
Svärta <i>M. fusca</i>	-	-	-	-
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	2718	2858	2473	1431
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	170	112	108	101
Småskrake <i>M. serrator</i>	-	-	-	-
Storskrake <i>M. merganser</i>	45	17	11	12
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	-	-	-	-
Eider <i>Somateria molissima</i>	-	-	-	-
Smådopping <i>T. ruficollis</i>	-	-	3	-
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	242	332	270	-
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	22	71	121	123
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	1	2	8	4
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	-	15	22	-
Storlom <i>Gavia artica</i>	-	-	-	-
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	28	75	119	77
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	7	9	10	4
Vit stork <i>Ciconia ciconia</i>	-	-	-	-
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	-	-	1	-
Vattenrall <i>Rallus aqaticus</i>	-	-	-	-
Sothöna <i>Fulica atra</i>	219	435	422	356
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	-	-	-	-

Art – datum för räkning	25.3	30.3	6.4	14.4
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	5	8	4	-
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	-	-	-	-
Mindre strandpipare <i>Char. dubius</i>	-	-	2	-
Större strandpipare <i>Char. Hiaticula</i>	-	-	-	-
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	233	462	245	310
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	-	-	-	-
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	14	13	7	-
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	-	-	-	-
Rödspov <i>Limosa Limosa</i>	-	-	-	-
Storspov <i>Numenius. arquata</i>	-	4	2	-
Småspov <i>N. phaeopus</i>	-	-	-	-
Kärrensnäppa <i>Calidris alpina</i>	-	-	-	-
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	-	-	-	-
Rödbena <i>T. totanus</i>	-	2	10	14
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	-	-	-	1
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	-	1	10	9
Grönbenäppa <i>T. glareola</i>	-	-	-	1
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	-	-	-	2
Fiskmås <i>Larus canus</i>	51	114	37	44
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	169	86	132	22
Silltrut <i>L. fuscus</i>	-	-	-	-
Havstrut <i>L. marinus</i>	14	8	8	2
Dvärgmås <i>Hydrocoloeus minutus</i>	-	-	-	-
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	-	-	-	-
Silvertärna <i>S. paradisaea</i>	-	-	-	-
Summa	11706	13459	14281	11264

Fortsättning våren 2019

Art – datum för räkning	20.4	27.4	4.5
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	635	682	641
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	40	26	19
Mindre sångsvan <i>C. columbianus</i>	-	-	-
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	5	1	-
Bläsgås <i>A. albifrons</i>	67	8	-
Fjällgås <i>A. erythropus</i>	-	-	-
Grågås <i>A. anser</i>	809	639	784
Hybridgås <i>Anser sp</i>	-	-	-
Grågås x Kanadagås <i>A anser X B. canad</i>	-	3	-
Spetsbergsgås <i>A brachyrhynchus</i>	1	-	-
Strippgås <i>A indicus</i>	-	-	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	107	101	105
Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	3	36	-
Nilgås <i>Alopochen aegyptiaca</i>	-	-	-
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	-	-	-
Bläsand <i>Anas penelope</i>	918	212	169
Snatterand <i>A. strepera</i>	113	135	97

Art – datum för räkning	20.4	27.4	4.5
Kricka <i>A. crecca</i>	1887	1353	728
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	435	285	279
Stjärtand <i>A. acuta</i>	146	82	34
Ärta <i>A. querquedula</i>	5	33	32
Skedand <i>A. clypeata</i>	108	188	164
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	107	117	66
Bergand <i>A. marila</i>	1	3	3
Vitögdd dykand <i>A. nyroca</i>	1	-	-
Vigg <i>A. fuligula</i>	2768	2416	1500
Svärta <i>Melanitta fusca</i>	-	-	-
Sjöorre <i>Melanitta nigra</i>	-	-	-
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	1416	699	422
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	53	19	9
Småskrake <i>M. serrator</i>	10	5	19
Storskrake <i>M. merganser</i>	3	1	2
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	7	-	-
Ejder <i>Somateria molissima</i>	-	-	-
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	-	-	-
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	344	361	332
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	154	88	190
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	8	1	2
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	72	11	14
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	25	144	135
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	15	7	10
Ägretthäger <i>Casmerodius albus</i>	-	-	-
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	-	1	1
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	-	-	-
Småfläckig sumphöna <i>Porzana pusilla</i>	1	-	-
Sothöna <i>Fulica atra</i>	238	209	154
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	-	-	-
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	8	4	6
M. strandpipare <i>Charadr. dubius</i>	-	1	4
S. strandpipare <i>Charadr. hiaticula</i>	-	1	-
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	303	227	299
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	-	-	-
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	21	179	19
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	48	48	52
Storspov <i>Numenius. arquata</i>	20	3	4
Småspov <i>N. phaeopus</i>	-	-	2
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	-	9	9
Rödbena <i>T. totanus</i>	41	53	58
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	2	13	35
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	14	4	9
Grönbenäppa <i>T. glareola</i>	1	30	78
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	-	7	2
Dammsnäppa <i>Tringa stagnatilis</i>	-	-	-
Fiskmås <i>Larus. canus</i>	16	10	11
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	36	20	20
Havstrut <i>L. marinus</i>	5	5	2

Silltrut <i>Larus fuscus</i>	-	2	3
Dvärgmås <i>Hydrocoloeusminunus</i>	5	11	-
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	-	20	73
Silvertärna <i>S. paradisaea</i>	-	2	4
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	-	-	-
Summa	11264	8568	6595

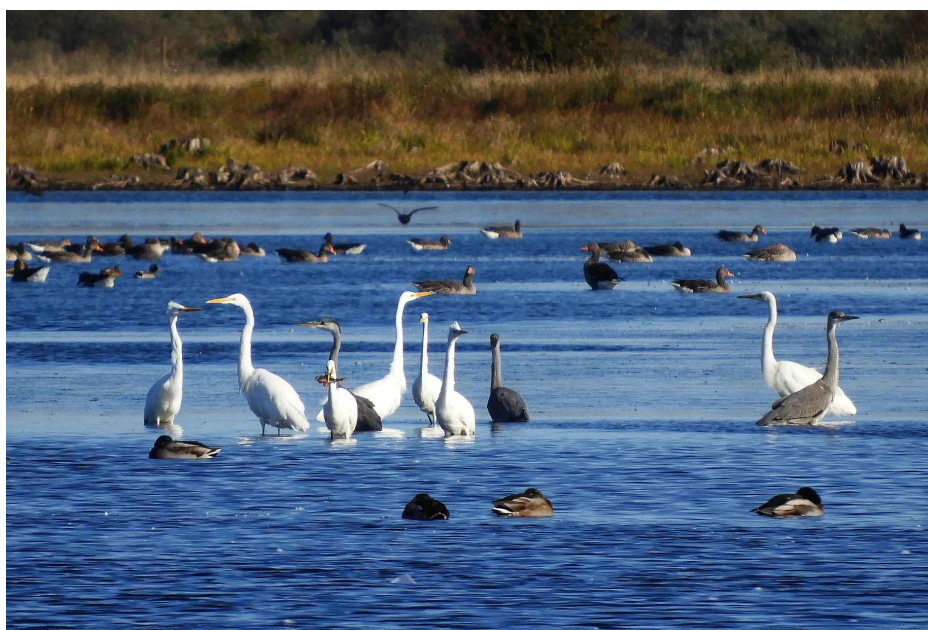
Tabell 2 Sammanställning av resultatet från simfågelräkningarna vid Hornborgasjön hösten 2019.

Art – datum för räkning	17.8	14.9	12.10	17.11	14.12
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1948	2170	1257	1648	1204
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	98	34	7	21	2
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	8	-	-
Sädgås <i>A. fabalis</i>	1	1	-	1	43
Spetsbergsgås <i>A. brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	-
Grågås <i>A. anser</i>	4066	7661	6863	9	-
Strippgås <i>A. indicus</i>	-	-	-	-	-
Grågås x Kanadagås <i>A. anser x B. canad.</i>	-	3	-	-	-
Obst hybridgås <i>Anser sp</i>	-	-	-	-	1
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	46	175	87	4	7
Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	1	-	-	-	-
Prutgås <i>B. bernicla</i>	-	-	-	-	-
Gravand <i>Tadorna Tadorna</i>	-	-	0	-	-
Bläsand <i>Anas penelope</i>	302	4374	15323	177	-
Snatterand <i>A. strepera</i>	1379	2080	1566	0	-
Kricka <i>A. crecca</i>	13728	18167	10184	1077	3
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	3672	6740	3599	3568	1414
Stjärtand <i>A. acuta</i>	32	802	709	3	-
Årta <i>A. querquedula</i>	37	2	-	-	-
Skedand <i>A. clypeata</i>	184	478	1217	-	-
Rödhuwad dykand <i>Netta rufina</i>	-	-	-	-	-
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	1053	261	182	19	-
Vigg <i>A. fuligula</i>	537	291	397	401	-
Bergand. <i>A. marila</i>	-	1	-	-	-
Svärta <i>Melanitta. fusca</i>	-	-	-	-	-
Sjöorre <i>M. nigra</i>	-	-	-	-	-
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	-	-	-	-	-
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	642	440	238	264	61
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	-	5	31	200	16
Storskrake <i>M. merganser</i> 10	8	61	126	235	122
Småskrake <i>M. serrator</i>	-	-	-	-	-
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	-	-	3	-	-
Skäggdopping <i>Podiceps critatus</i>	115	138	33	6	-
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	2	2	1	9	-
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	3	2	1	-	-
Svarthalsdopping <i>P. nigricollis</i>	15	5	10	-	-
Smålom <i>Gavia stellata</i>	-	-	-	-	-
Storlom <i>G. arctica</i>	-	-	-	-	-
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	227	256	141	18	3
Ågretthäger <i>Egretta alba</i>	7	26	26	1	-
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	291	149	72	11	4

Art – datum för räkning	17.8	14.9	12.10	17.11	14.12
Svart stork <i>Ciconia nigra</i>	-	-	-	-	-
Sothöna <i>Fulica atra</i>	1561	3121	1980	267	18
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	-	-	-	-	-
Vattenral <i>Rallus aquaticus</i>	-	-	-	-	-
Småfl sumphöna <i>Porzana porzana</i>	-	-	-	-	-
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	-	1	-	-	-
Större strandpipare <i>Charadr. hiaticula</i>	88	4	-	-	-
Mindre strandpipare <i>Ch. dubius</i>	4	-	-	-	-
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	4	1	-	-	-
Kustpipare <i>P. squatarola</i>	15	5	-	-	-
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	2673	2347	2142	11	-
Kärrensäppa <i>Calidris alpina</i>	45	1	-	-	-
Kustsnäppa <i>C. canutus</i>	30	-	-	-	-
Spovsnäppa <i>C. ferruginea</i>	9	-	-	-	-
Mosnäppa <i>C. temminckii</i>	1	-	-	-	-
Småsnäppa <i>C. minuta</i>	1	-	-	-	-
Sandlöpare <i>C. alba</i>	-	-	-	-	-
Myrsnäppa <i>C. falcinellus</i>	-	-	-	-	-
Skärfläcka <i>Recurvirostra avosetta</i>	-	-	-	-	-
Rödspov <i>Limosa limosa</i>	-	2	-	-	-
Myrspov <i>Limosa lapponica</i>	3	1	-	-	-
Storspov <i>Numenius arquata</i>	2	7	1	-	-
Dubbelbeckasin <i>Gallinago media</i>	-	-	-	-	-
Enkelbeckasin <i>G. gallinago</i>	71	65	42	-	-
Dvärgbeckasin <i>G. minimus</i>	-	-	1	-	-
Brednäbbadsimsn. <i>Phalaro. fulicarius</i>	-	-	-	-	-
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	116	25	2	-	-
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	20	5	-	-	-
Rödbena <i>T. totanus</i>	1	-	-	-	-
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	143	50	-	-	-
Grönbena <i>T. glareola</i>	77	1	-	-	-
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	19	-	-	-	-
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	17	1	-	-	-
Dvärgmåås <i>Larus minutus</i>	-	-	-	-	-
Skrattmåås <i>L. ridibundus</i>	198	274	300	1	5
Fiskmåås <i>L. canus</i>	10	5	10	1	262
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	11	11	22	19	-
Havstrut <i>L. marinus</i>	-	-	-	-	-
Skräntärna <i>Hudroprogne tschegrava</i>	57	-	-	-	-
Fisktärna <i>S. hirundo</i>	176	15	-	-	-
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	14	-	-	-	-
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	-	-	-	-	-
Summa	33787	50275	46629	8014	3168

Tabell 3. Här jämförs de högsta registrerade antalen för några våtmarksarter under räkningarna 1991 till 2018 (Se Hermansson C 2004 samt Dokumenten 2005 - 2018) med resultaten från 2019. Siffran efter antalet anger vilket år detta uppnåddes. * efter antalet anger att det uppnådda antalet 2019 är det högsta någonsin.

Art	Simfågelräkningar 1991 – 2018		Simfågelräkningar 2019	
	Vår	Höst	Vår	Höst
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1465-15	3190-15	813	2170
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	3220-13	293-15	826	98
Grågås <i>Anser anser</i>	2602-13	10112-15	1537	7661
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	779-18	857-15	385	175
Bläsand <i>Anas penelope</i>	2545-16	22174-18	1156	15323
Snatterand <i>A. strepera</i>	310-07	3999-15	135	2080
Kricka <i>A. crecca</i>	3850-01	18218-16	2160	18167
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	2080-18	6907-16	837	6740
Stjärtand <i>A. acuta</i>	258-09	989-18	164	802
Årta <i>A. querquedula</i>	88-93	111-94	33	37
Skedand <i>A. clypeata</i>	197-03	520-13	188	1217*
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	970-05	10500-06	145	1053
Vigg <i>A. fuligula</i>	5105-09	2596-10	2678	537
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	3974-18	1471-14	2858	642
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	407-16	722-13	170	200
Storskrake <i>M. merganser</i>	1750-10	1150-09	45	235
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	1360-08	833-09	361	115
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	328-11	37-06	190	9
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	39-96	8-06	8	3
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	440-01	560-00	135	256
Sothöna <i>Fulica atra</i>	9600-06	21100-04	435	3121
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	850-03	3372-18	465	2673
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	90-09	5-97	58	1
Storspov <i>Numenius sarquata</i>	165-12	20-12	20	7
Enkelbeckasin <i>G. gallinago</i>	113-03	431-13	52	71

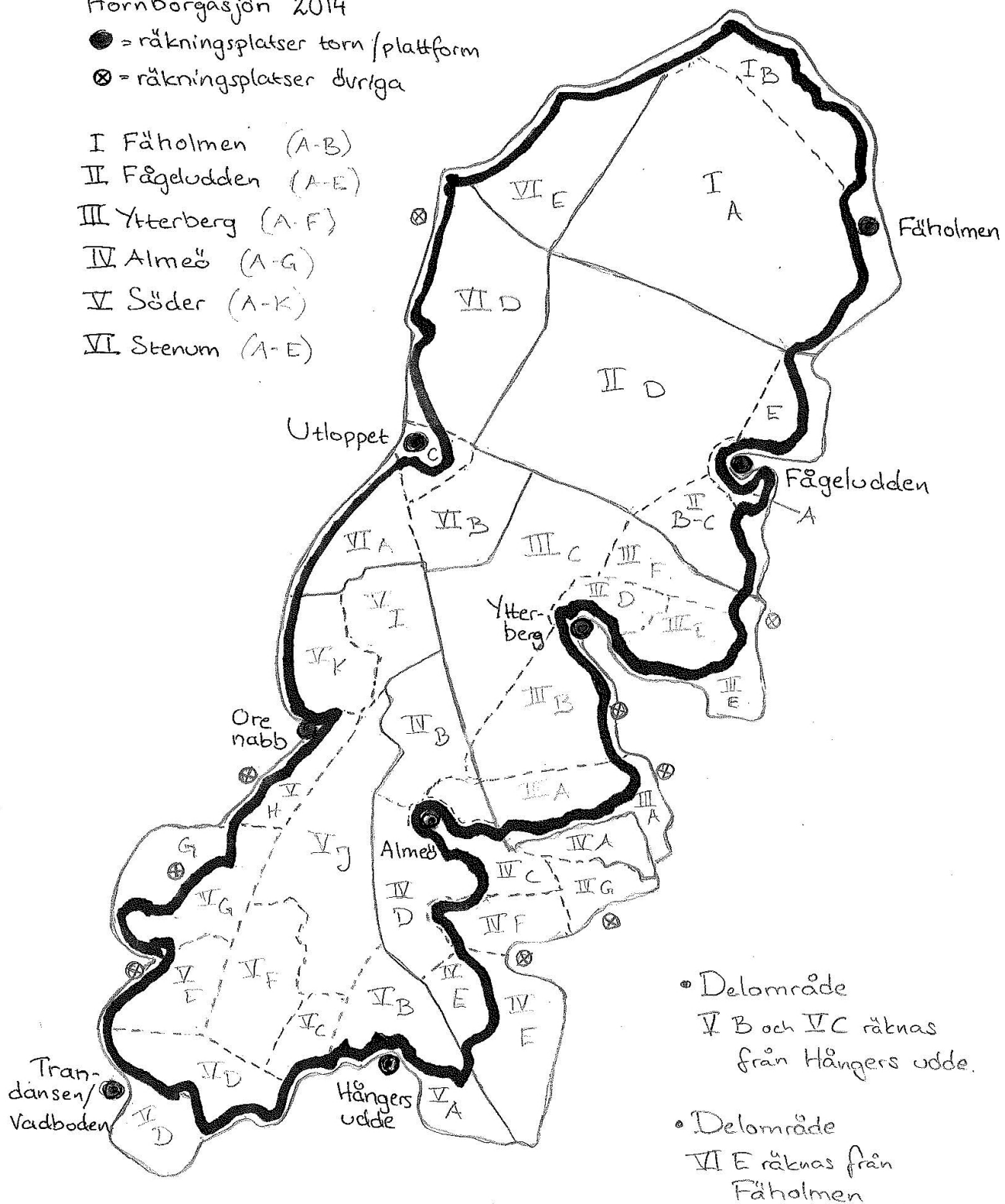

Figur 1. Rastande ägretthägrar, Getnäsvisken, oktober 2019. Foto: Lotta Berg

Områdesindelning
Hornborgasjön 2014

- = räkningsplatser torn/plattform
- ⊗ = räkningsplatser övriga

- I Fäholmen (A-B)
- II Fågeludden (A-E)
- III Ytterberg (A-F)
- IV Almeö (A-G)
- V Söder (A-K)
- VI Stenum (A-E)

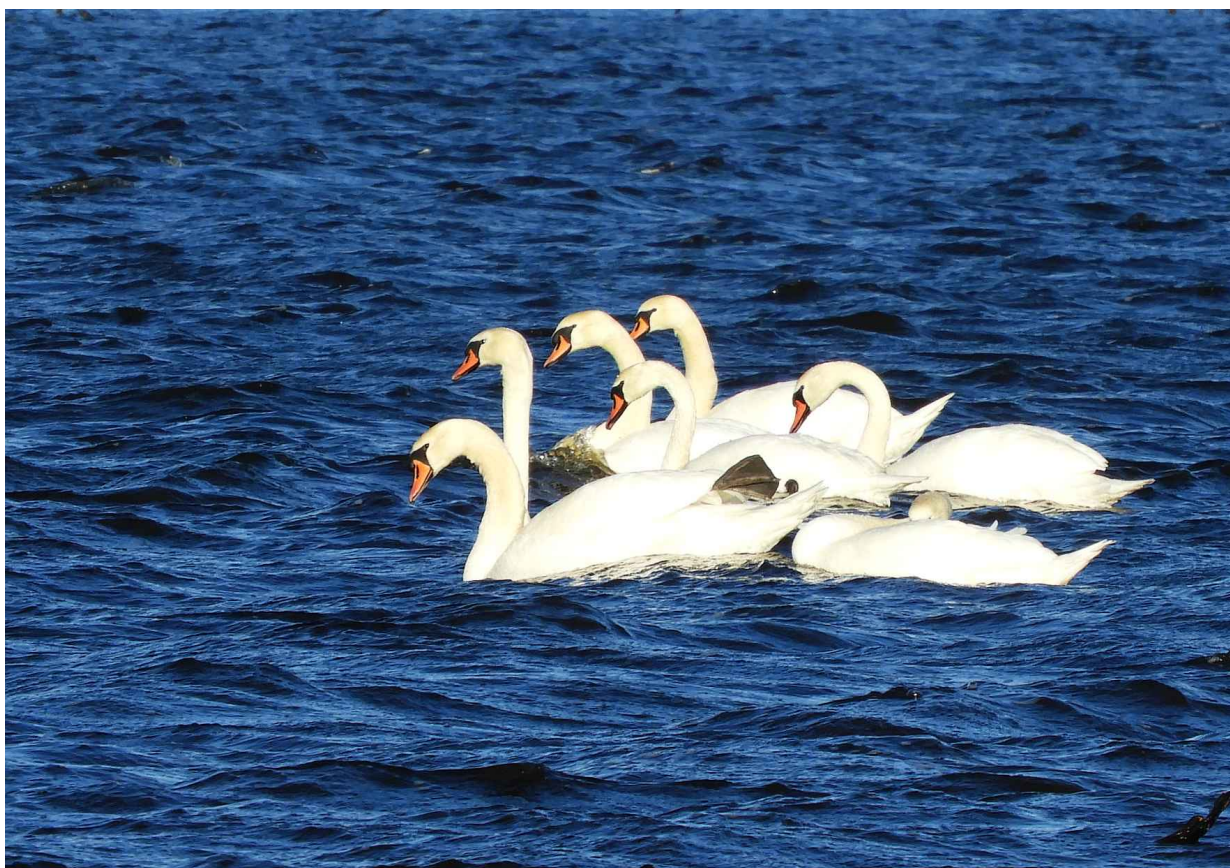
Figur 2. Karta över Hornborgasjön med de viktigaste punkterna för simfågelräkningarna 2019.

Sammanställning av femton års simfågelräkningar, 2005 – 2019

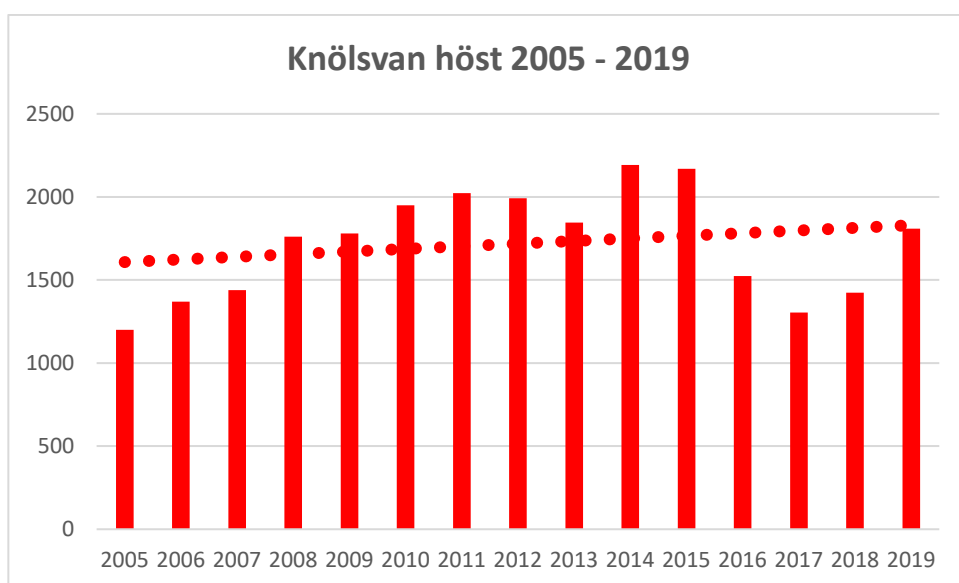
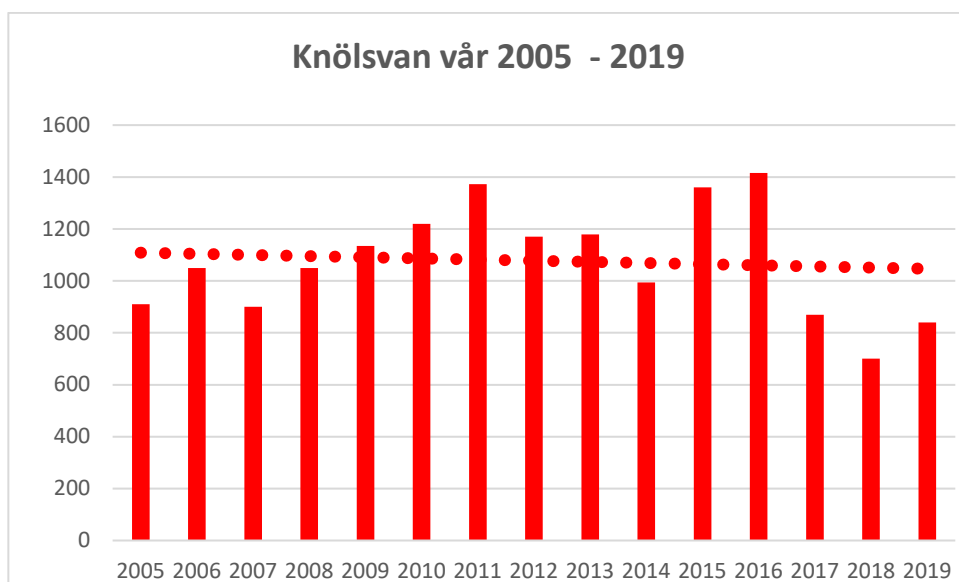
Åke Abrahamsson

I dokumentet 2004 publicerades en sammanställning för åren 1995 (1991) till 2004. Detta innebär att fler än trettio års räkningar nu är sammanställda. I sammanställningen 2004 gjordes ett test av materialet enligt metoden *Spearman rank correlation* för att fastställa om en förändring över tid var signifikant eller inte (Hermansson 2004, Hornborgadokument nummer 40).

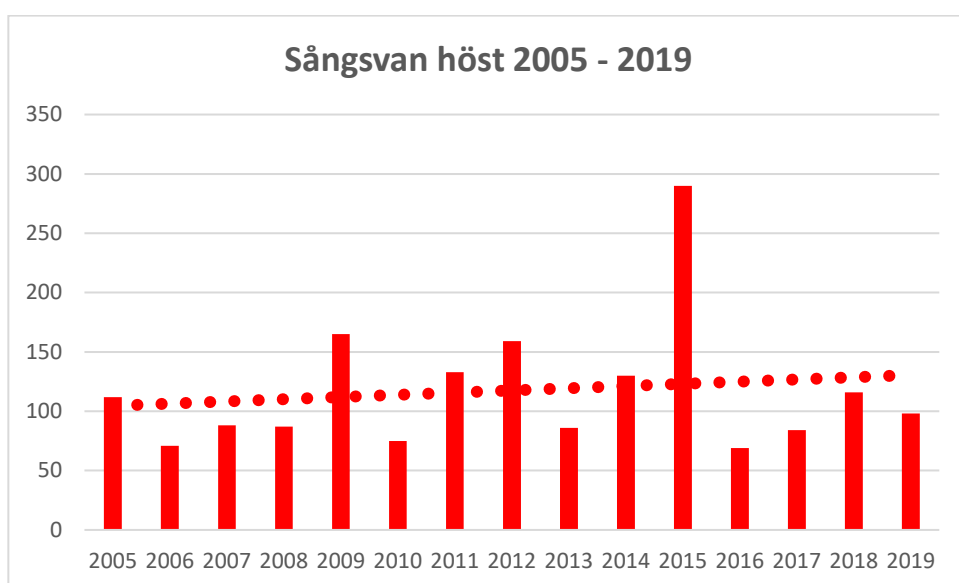
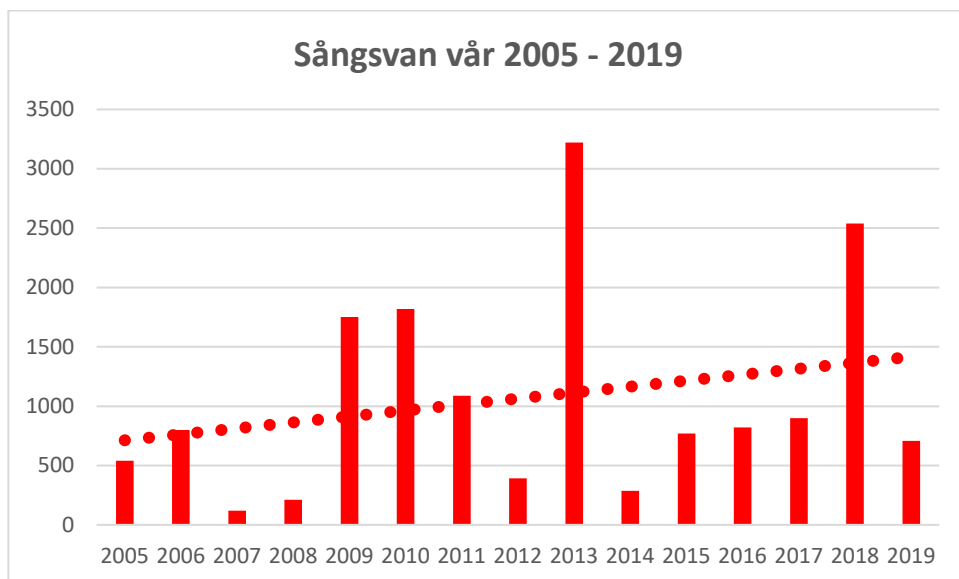
I sammanställningen nedan används en något förenklad metod med en trendlinje för att visa hur artens förekomst har utvecklats över tiden. Data som använts är det högsta noterade antalet för säsongen. En stor avvikelse i flödet genom diagrammet kan ha sin förklaring i väderläget eller vattenförhållanden ett visst år. En noggrann redogörelse för dessa inleder dokumenten årligen. I övrigt hänvisas till kommentaren under respektive art och till den årliga redovisningen av simfågelräkningarna. Arturvalet är i huvudsak det samma som användes 2004.

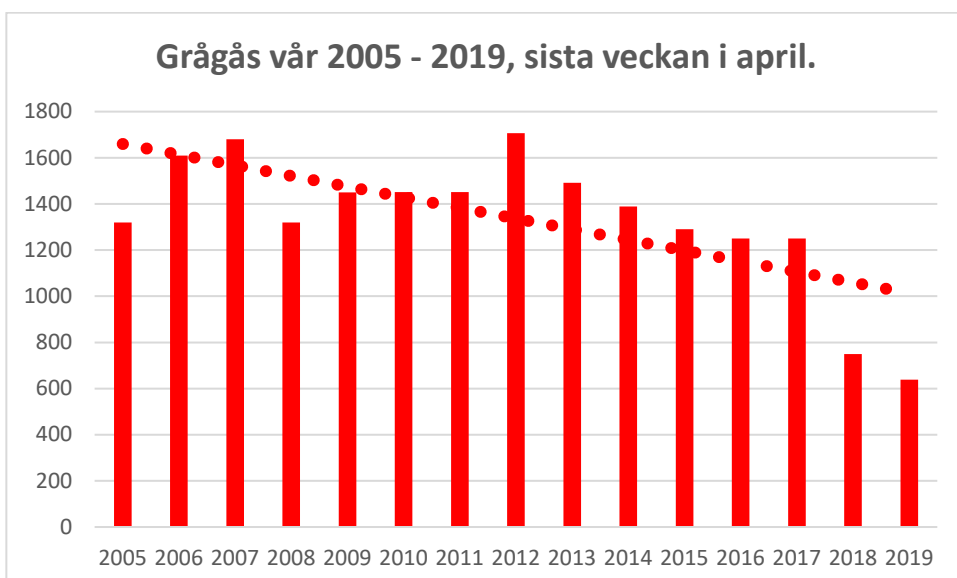
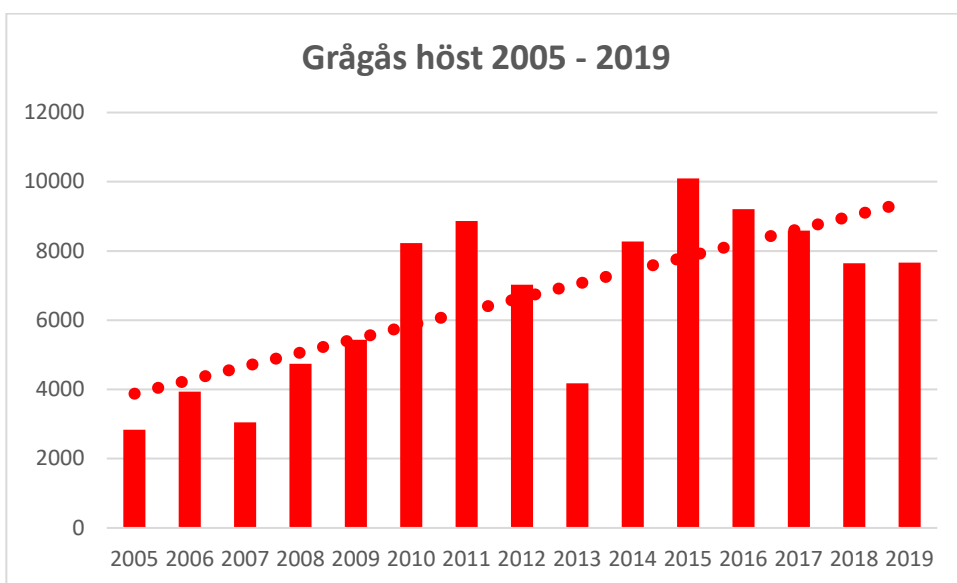
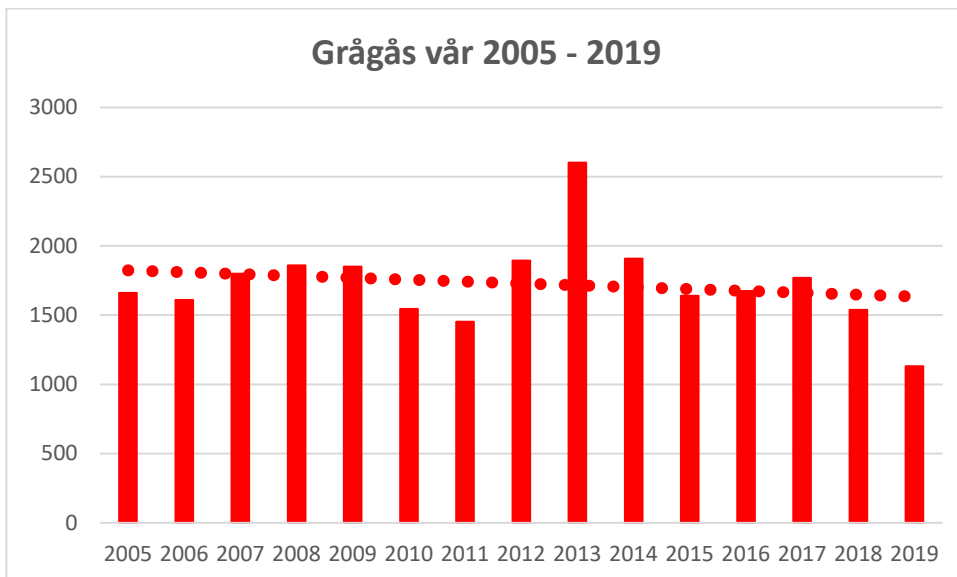
Figur 1. Knölsvanar utanför Ytterberg, mars 2019. Foto: Lotta Berg

Knölsvan: Efter 2015 inträffade något av stor betydelse vars orsak vi inte känner, mer än att dessa år kännetecknades av bitvis extrema lågvatten, i synnerhet om höstarna. Resultaten av vår- och hösträkningarna för dessa år överensstämmer påfallande väl. Under samma tid minskade antalet häckningar i betydande grad. I den sammanställning som gjordes 2004 redovisades för våren en höggradig signifikant ökning och för hösten förelåg en signifikant ökning. Förändringen under åren 2005 - 2019 är liten för både våren och hösten.

Sångsvan: Sångsvanarnas rastning om våren hänger samman med sen eller tidig islossning. Om islossningen är sen kan sångsvanens flyttning överensstämja med den tid då tranorna rastar vid Vadboden. Det utlagda kornet är mycket begärligt för svanarna och resulterar i att fler sångsvanar rastar under en längre tid. Trenden både vår och höst är försiktigt ökande. Få sångsvanar rastar i Hornborgasjön om höstarna. Erfarenheten säger att det stora flertalet rastar på stubbåkrar och liknande om hösten. I sammanställningen 2004 konstaterades att arten uppvisar en icke signifikant ökning både vår och höst.

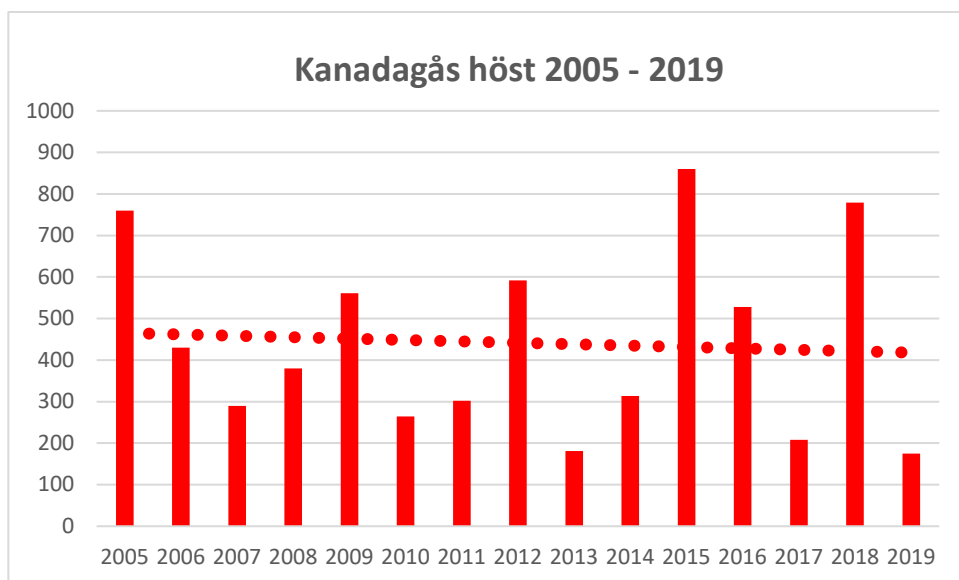
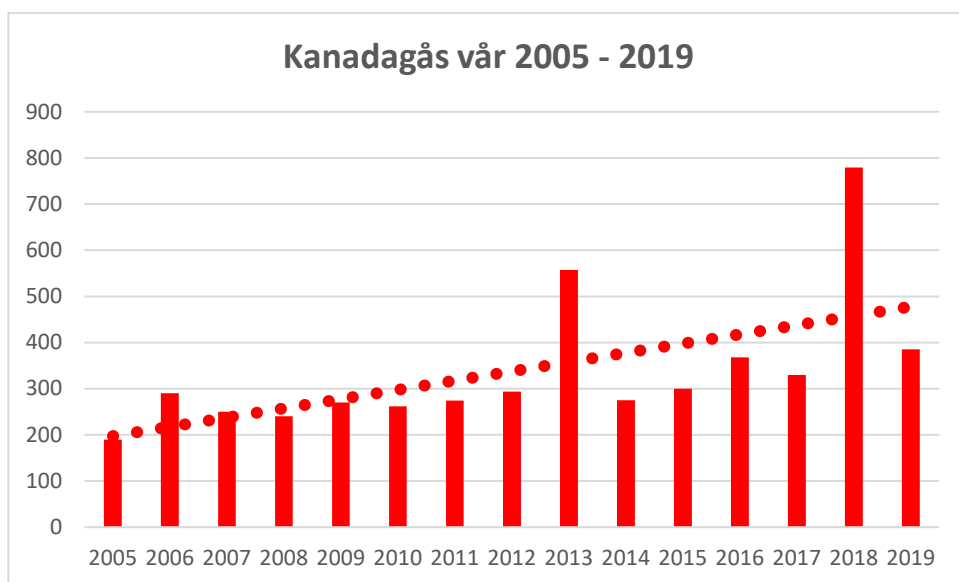

Grågås: De ruggande grågässens förekomst vid Hornborgasjön övervakas noga med räkningar under ruggningsperioden. Dessa redovisas årligen i Hornborgadokumentet. Här har emellertid det

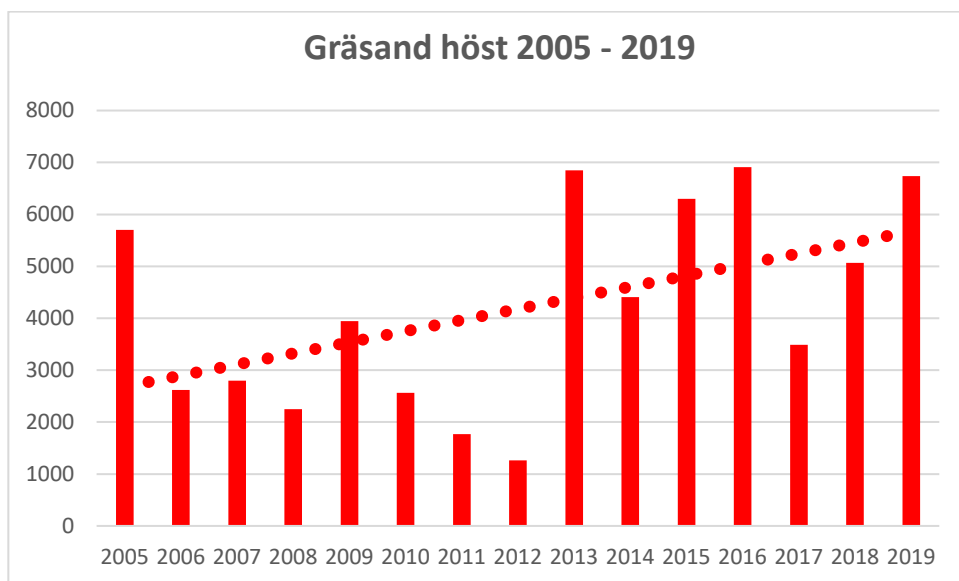
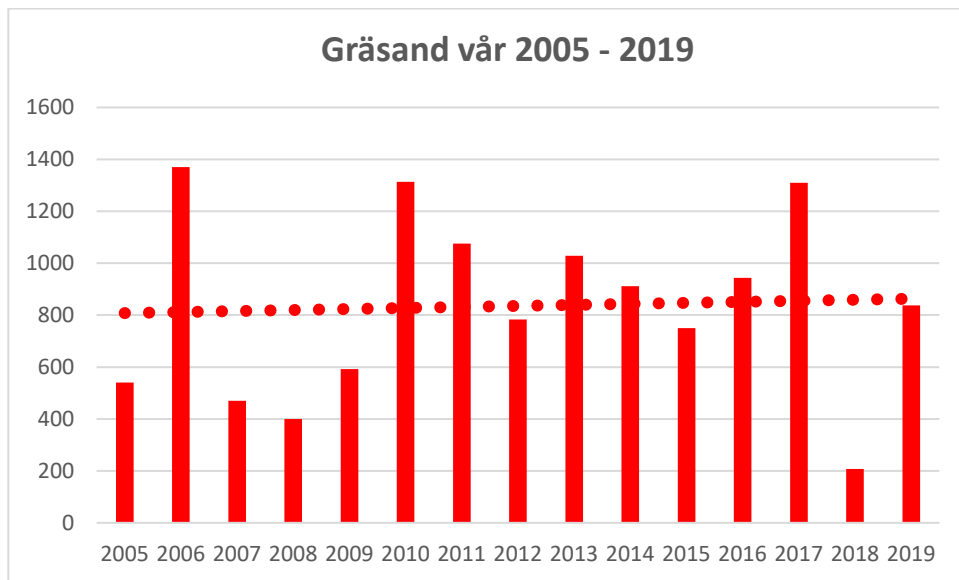
inträffat att antalet ruggande grågäss har minskat kraftigt under de senaste åren – från en bit under trettiotusen till ett stycke över femtontusen 2019. Denna minskning återspeglas i någon mån i diagrammet ovan, det som avser höstförekomsten. På grund av gässens förflyttningar mellan sjön och fälten kan förekomsten dock inte mätas korrekt med vår inventeringsmetod. Diagrammet ovan, som benämns sista veckan i april, är avsett att visa utvecklingen för de häckande grågässen och den är tydlig och visar i huvudsak att antalet möjliga häckningsplatser har minskat. I sammanställningen 2004 anges för både vår och höst att arten uppvisar en icke signifikant ökning.

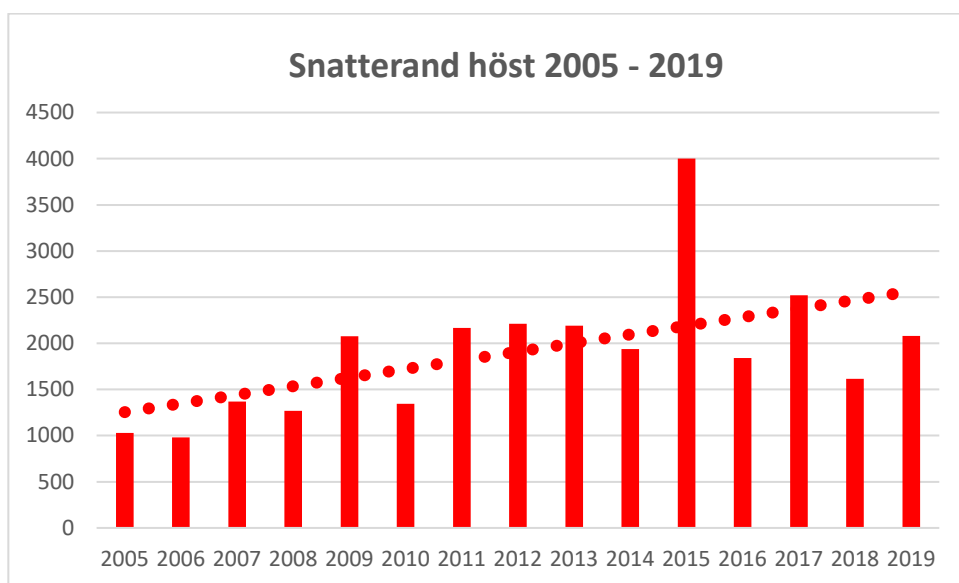
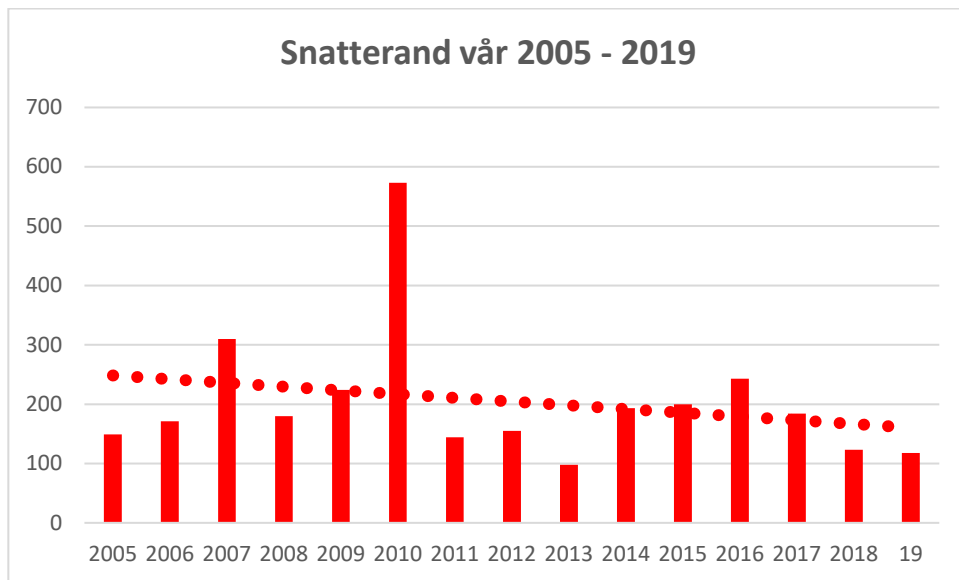
Figur 2. Grågås med ungar, Fågeludden, maj 2019. Foto: Lotta Berg

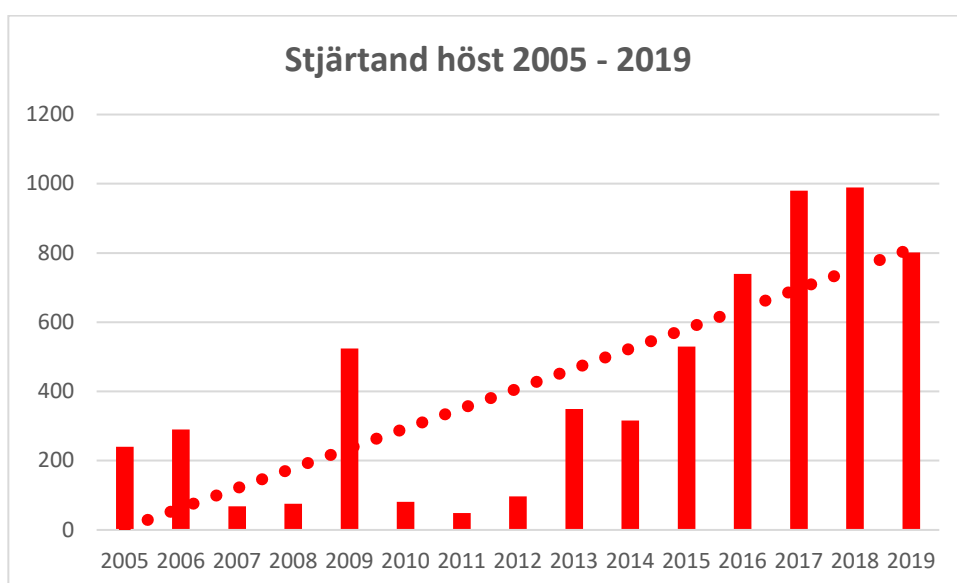
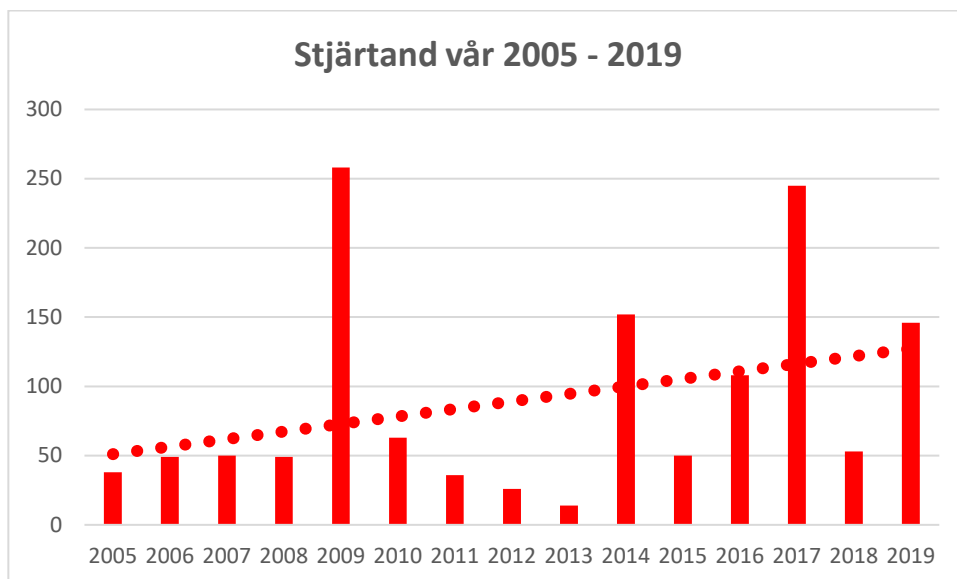
Kanadagås: Man kan se att antalen från vårräkningen är någorlunda stabila medan höstsiffrorna spretar väldigt. Det går inte att fastställa förekomsten med vår inventeringsmetod eftersom gässen ständigt förflyttar sig mellan sjön och fälten för födosök. Ett test på materialet från våren visar att ökningen är reell om än svag. Sammanställningen från 2004 uppvisar arten en icke signifikant minskning under våren medan den under hösten uppvisar en icke signifikant ökning.

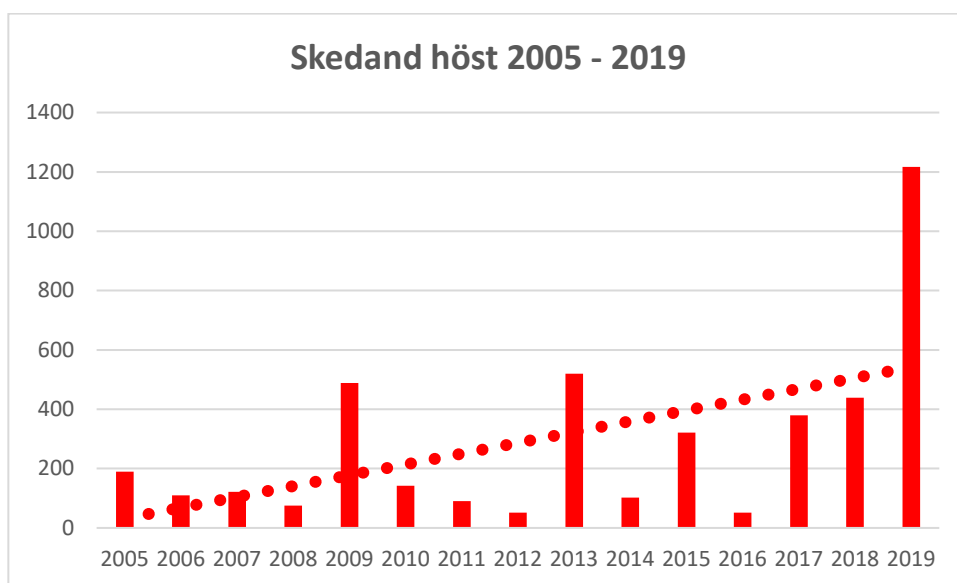
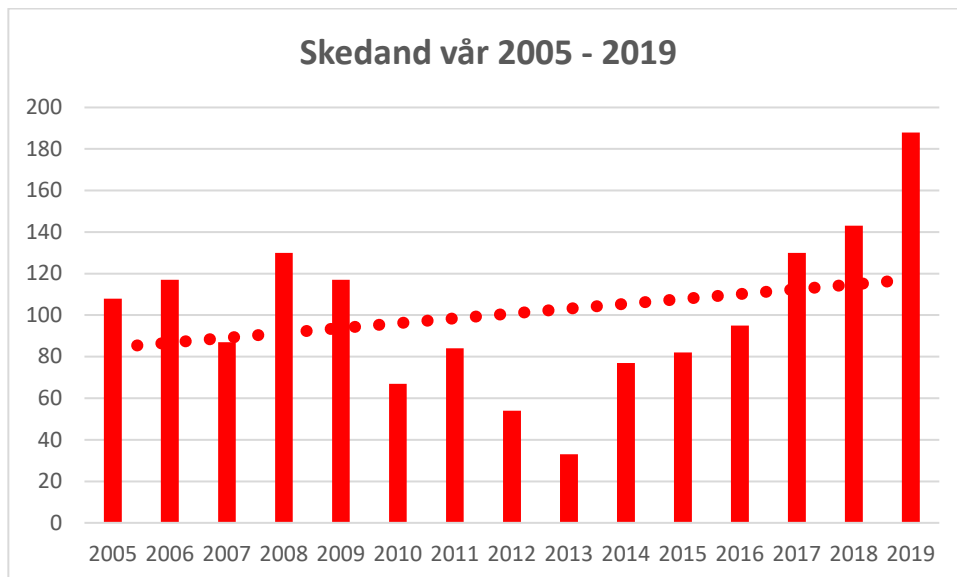
Gräsand: Antalet gräsänder under våren är tämligen konstant över åren. Från och med 2013 inträder något avgörande under hösten som vi skall se hos fler arter. Den förklaring som ligger nära till hands är lågt vattenstånd under höstmånaderna som en följd av torr väderlek. Om nivån 119,40 m.ö.h. tas som riktmärke kan man se att denna underskreds under längre eller kortare perioder under höstarna 2013 – 2019. Detta skedde inte under något av de tidigare åren av mätperioden.

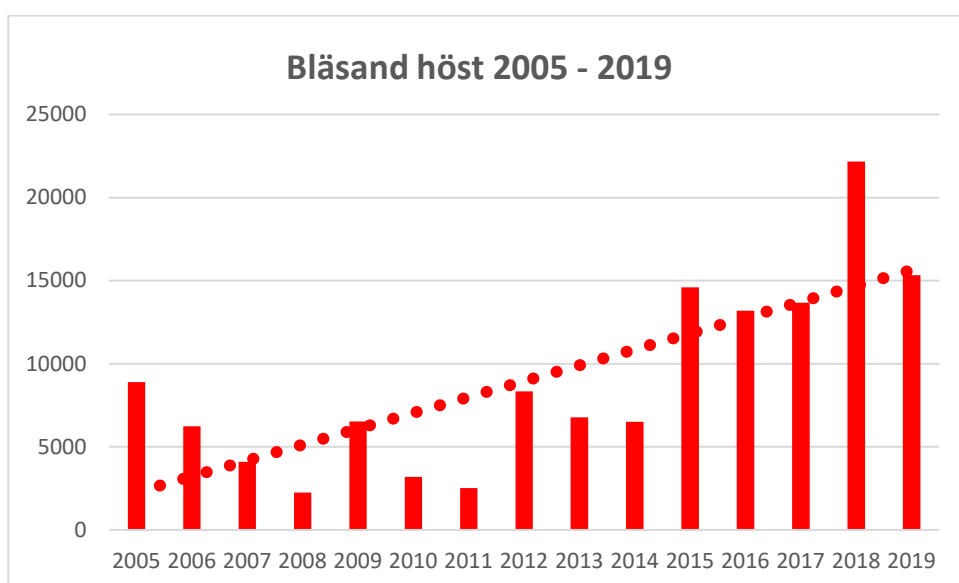
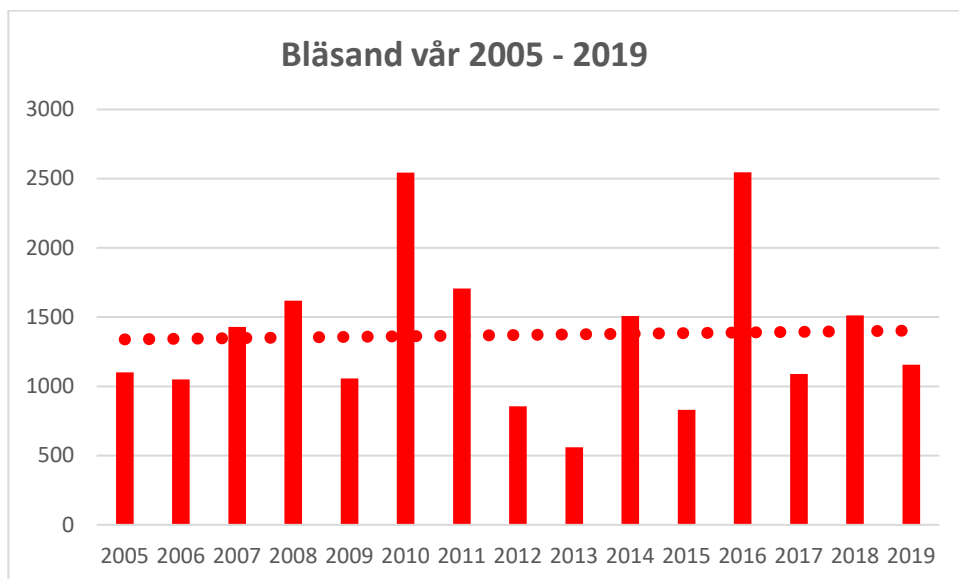
Snatterand: Snatteranden är lite av en Hornborgaspecialitet. De antal som rastar i synnerhet om hösten är avsevärda och ligger på hög nivå nationellt. I själva verket finns de flesta snatteränderna under hösten i Hornborgasjön och i Tåkern. Efter en uppgång i början av mätperioden förefaller antalet ha stabiliserats runt tvåtusen individer under en följd av år. Antalen under våren är oförändrade eller sjunkande över tid. Snatteranden är en regelbunden häckfågel i Hornborgasjön, möjligen i mindre utsträckning efter hand på grund av att häckningsmöjligheter försvinner. I sammanställningen från 2004 uppvisar arten en höggradig signifikant ökning för både vår och höst men inom betydligt lägre nivåer än vad som redovisas här. Snatteranden är en relativt ny bebyggare i Hornborgasjön. P O Svanberg såg 2 ex i juli 1955, själv stötte jag ett par vid Gammelån, Almeö, den tionde maj 1959.

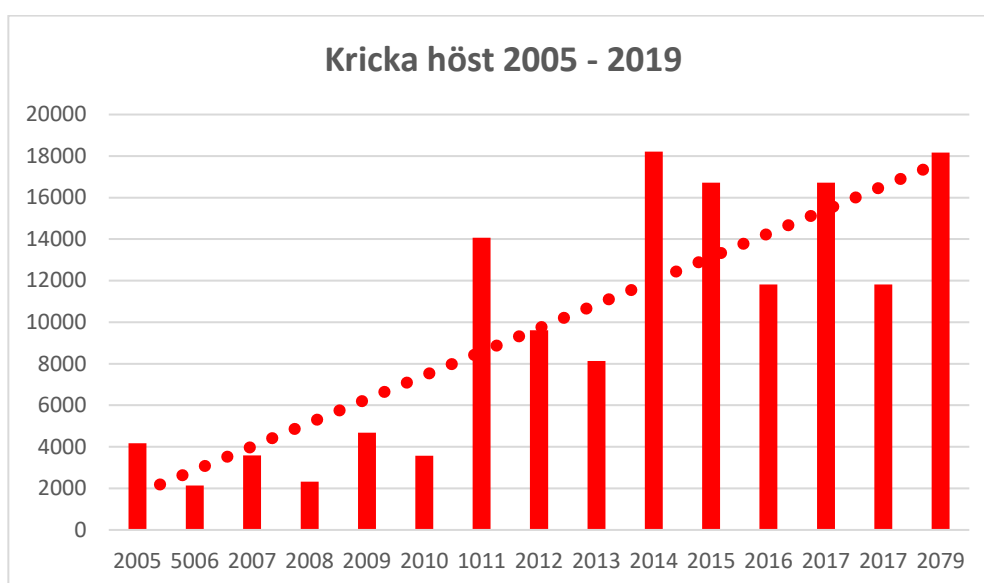
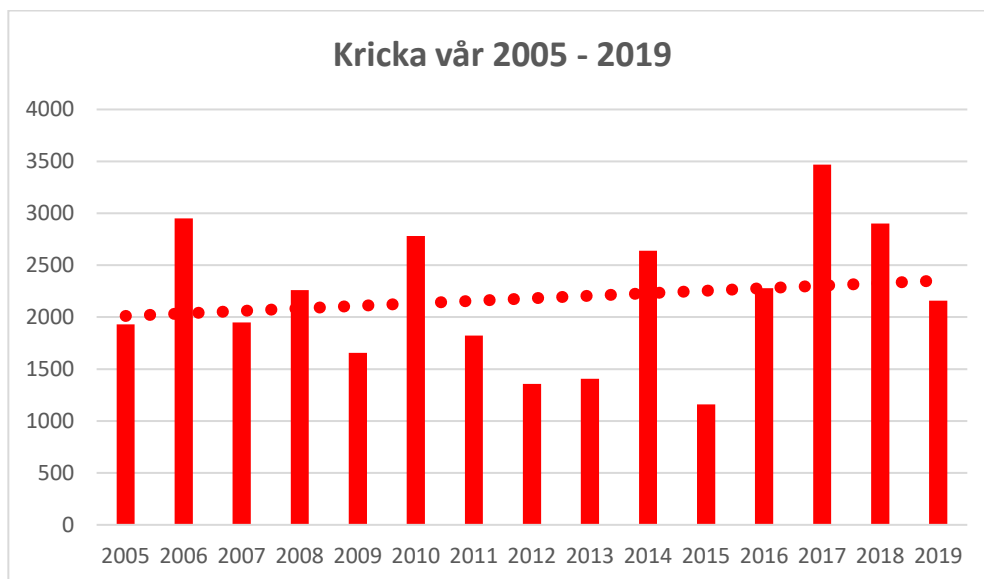
Stjärtand: Vårens stjärtänder återfinns i huvudsak i den sydligaste delen av sjön tillsammans med en stor mängd krickor och bläsänder; i själva verket gäller detta de flesta av simandarterna. Stjärtänderna låter sig väl smaka av det utlagda kornet, dock icke alls i samma utsträckning som bläsänderna. En analys visar att det är frågan om en reell ökning, dock på en relativt låg nivå. De flesta simänderna har ökat i de internationella räkningarna i mitten av september. Stjärtänderna är inget undantag och våra data talar sitt tydliga språk. Vad ökningen beror på är inte fullt utrett med milda vintrar kan ha betydelse, likaså minskad jakt, med flera faktorer. I sammanställningen 2004 uppvisar arten en icke signifikant ökning om våren och en icke signifikant minskning om hösten.

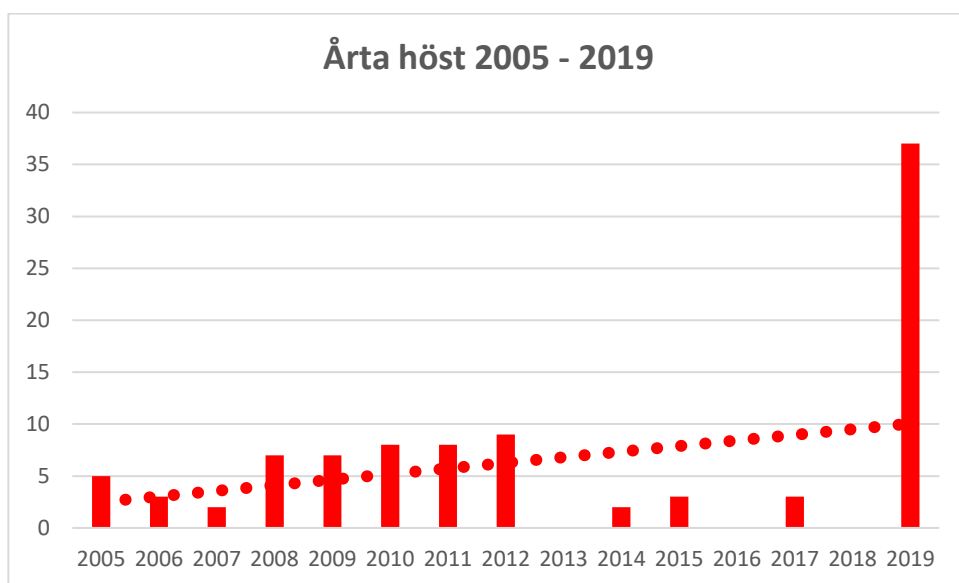
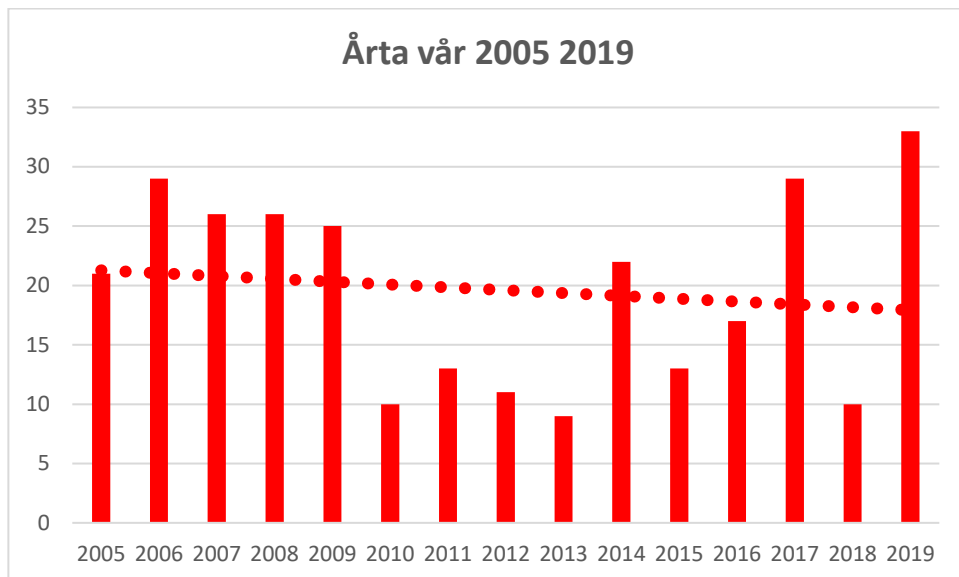
Skedand: I den förra redovisningen såg man en icke signifikant minskning under våren och en signifikant minskning under hösten. I den här redovisningen ser vi en försiktigt positiv trend men när det är fråga om så små antal är de vanskligt att dra för långt gående slutsatser. Skedanden är en häckfågel i Hornborgasjön.

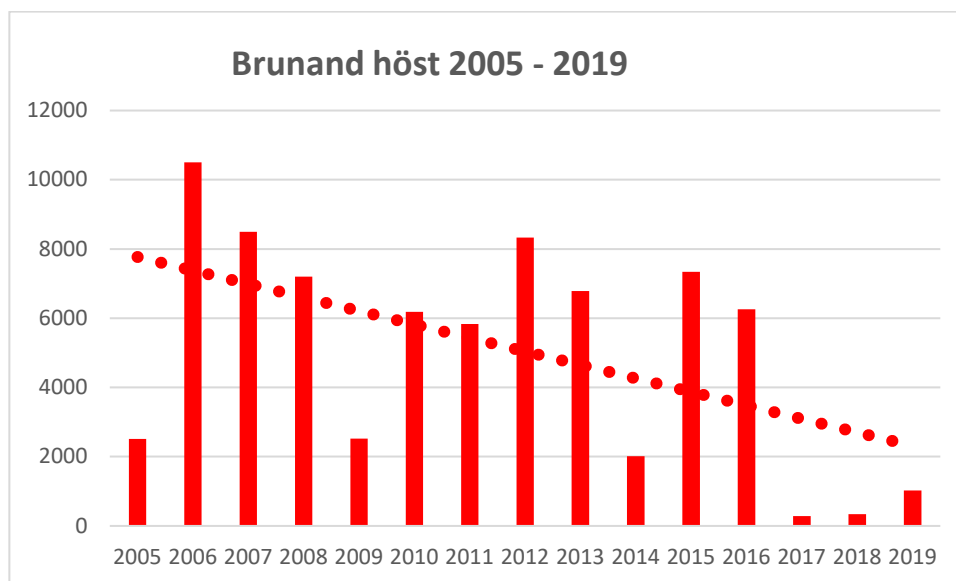
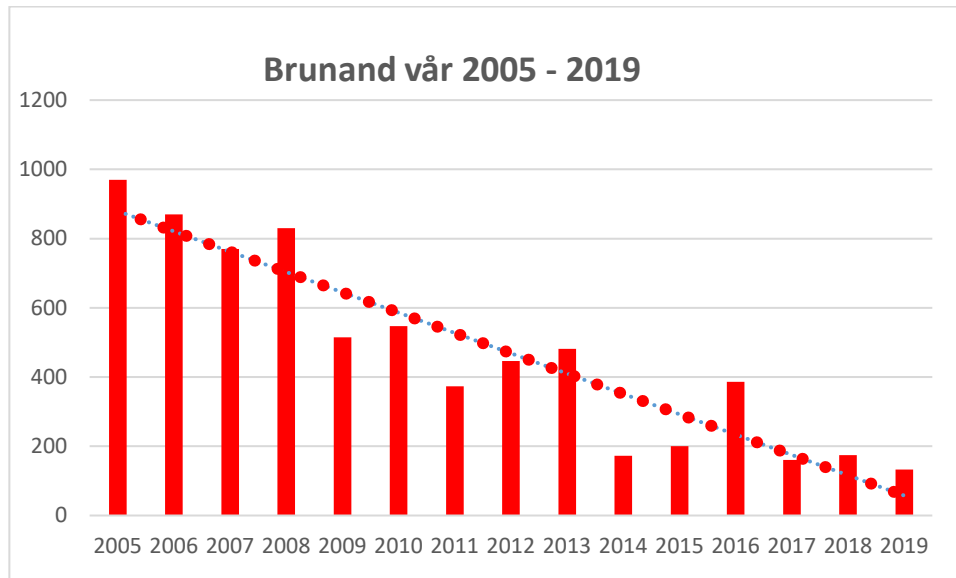
Bläsand: I den förra sammanställningen konstaterades att bläsänderna om våren uppvisade en icke signifikant ökning. Den då uppnådda nivån förefaller ha bestått över tiden. De avvikande staplarna 2010 och 2013 visar att våren var sen och kall dessa år. Bläsänderna samlas kring det utlagda kornet till tranorna. I början av tjugohundratalet ökade antalet rastande bläsänder dramatiskt, en ökning som pågick i en lägre takt under hela perioden. Ökningen var statistiskt säkerställd. Högsta antalet var 4000 exemplar. Som framgår av diagrammet ovan har ökningen fortgått, i synnerhet mot slutet av perioden. Det förefaller som lågvattenåren mot slutet har bidragit. Bläsänderna har ökat fortlöpande i hela Nordeuropa under de senaste trettio åren. Liksom för flera arter simänder är det Tåkern och Hornborgasjön som hyser flest individer under hösten.

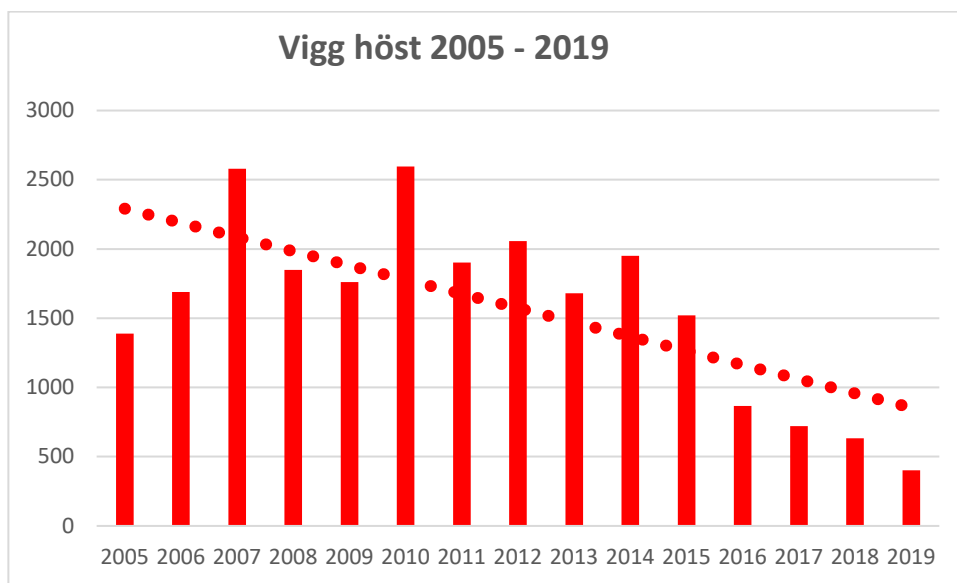
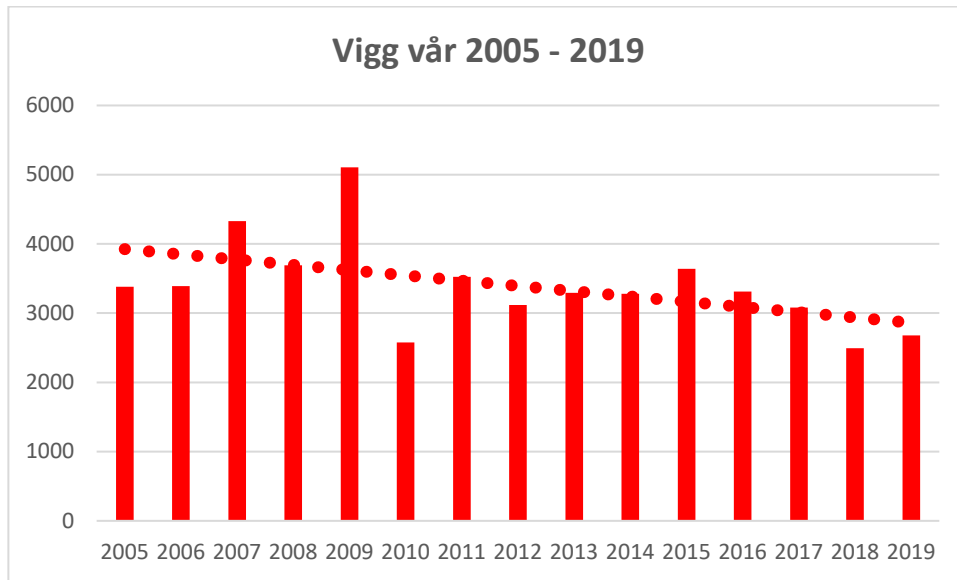
Kricka: Krickorna om våren blev flera under den förra den förra perioden och på en genomsnittligt högre nivå. Högsta antalet någonsin uppnåddes 2002. Som tidigare påpekats spelar vårvattenståndet en betydande roll. Översvämmade mader är viktiga för krickorna att rasta på. Krickorna om hösten uppvisade en säkerställd ökning i den förra perioden men på en mycket lägre nivå än under senare tid. Ökningen under senare år är exceptionell. Förhållandevis lågt vattenstånd om hösten innebär att stora områden med gammalt ris kommer i dagen och det förefaller som om detta har betydelse för krickornas rastning.

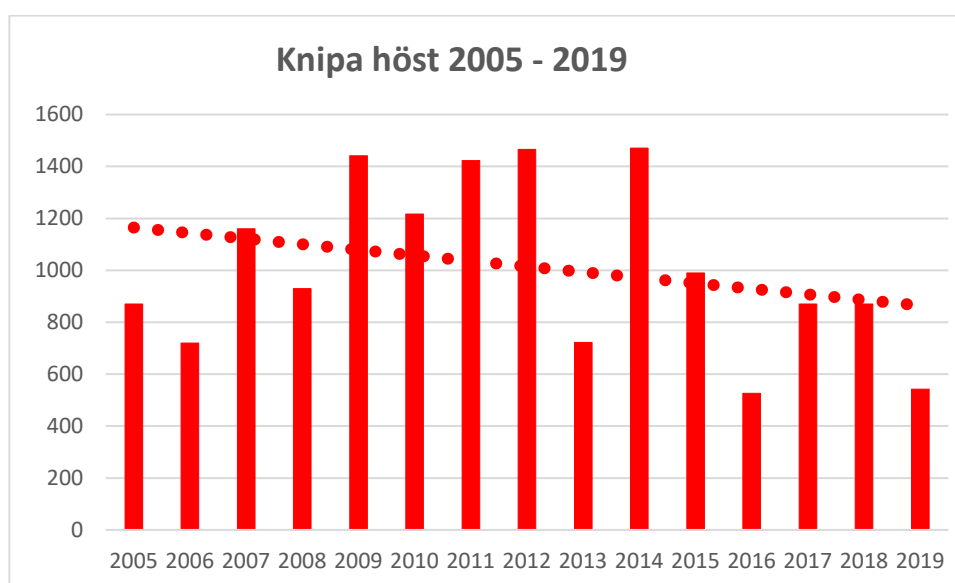
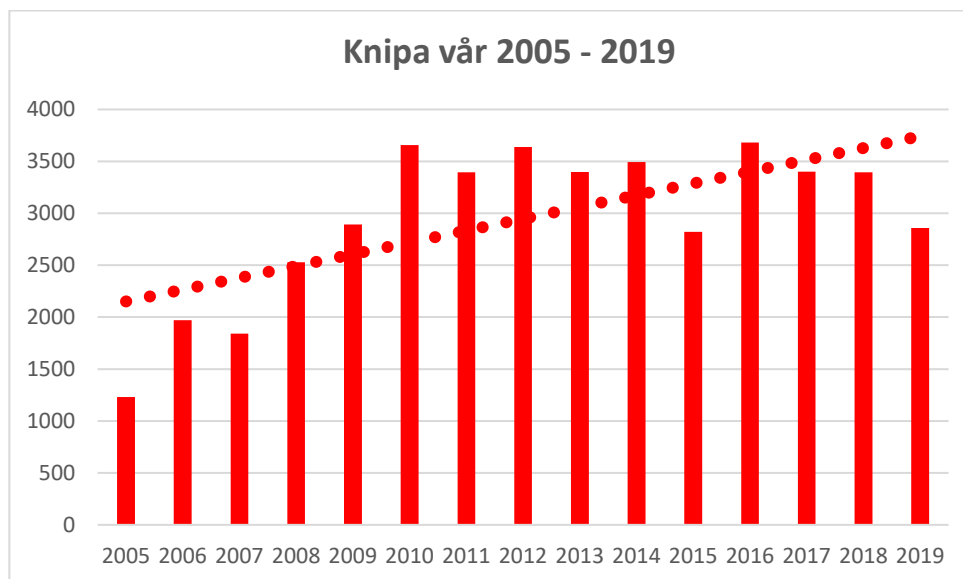
Årta: Årtorna om våren uppvisade en säkerställd minskning under den förra mätperioden från en betydligt högre nivå innan vattenståndshöjningen. Därefter har någon ytterligare någon minskning skett men på en försiktig nivå. Om hösten minskade årtorna enligt samma mönster som på våren och är i nutid en fåtalig art. Den mycket höga stapeln från 2019 handlar om en enda flock som rastade i Lagunsjön en tid. Årtan häckar i Hornborgasjön.

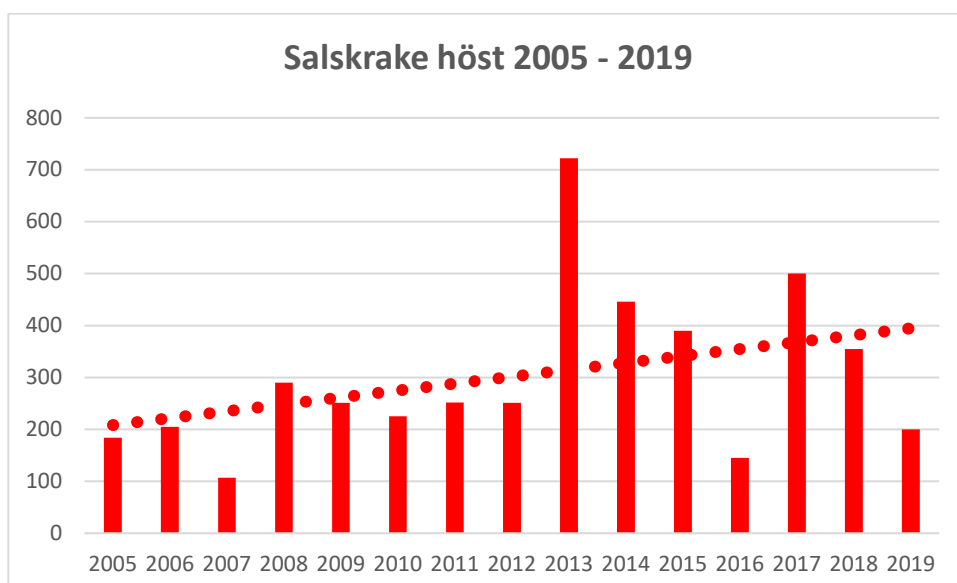
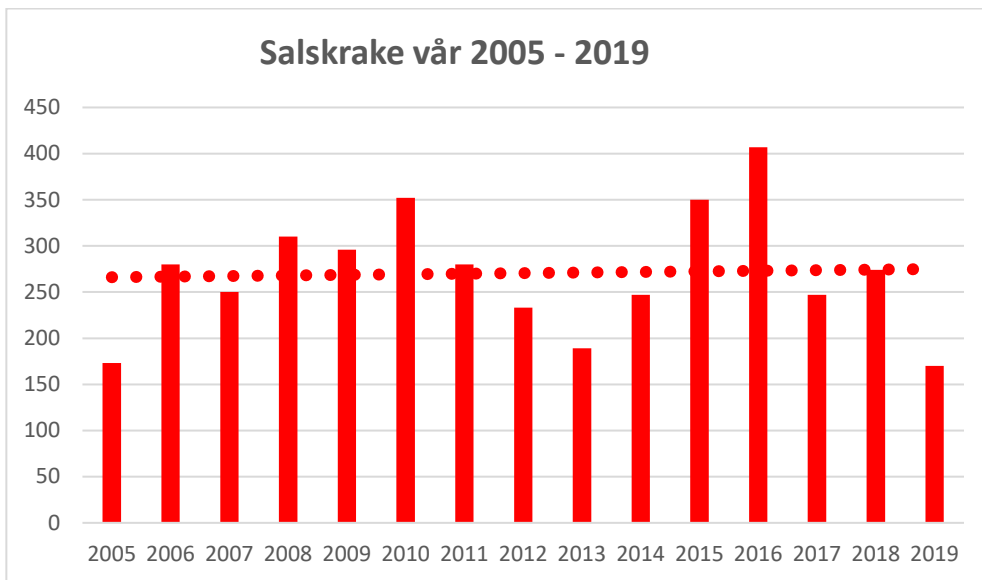
Brunand: Brunanden är en fåtalig häckfågel i Hornborgasjön. Arten minskar kraftigt inom hela sitt utbredningsområde. Från tjugohundratalets början och drygt tio år framåt rastade en mycket stor mängd brunänder i Hornborgasjön. Detta hade den gemensamt med flera stora rastlokaler för änder, till exempel Tåkern. Vad detta berodde på – och beror på, eftersom trenden delvis består, även om förhållandena i Hornborgasjön pekar åt ett annat håll – är troligen ändrade flyttnings- och övervintringsvanor. I den förra undersökningen var trenden minskande under våren men ökande under hösten. Lågvattenåren på slutet av den nuvarande undersökningsperioden förstärker den negativa trenden.

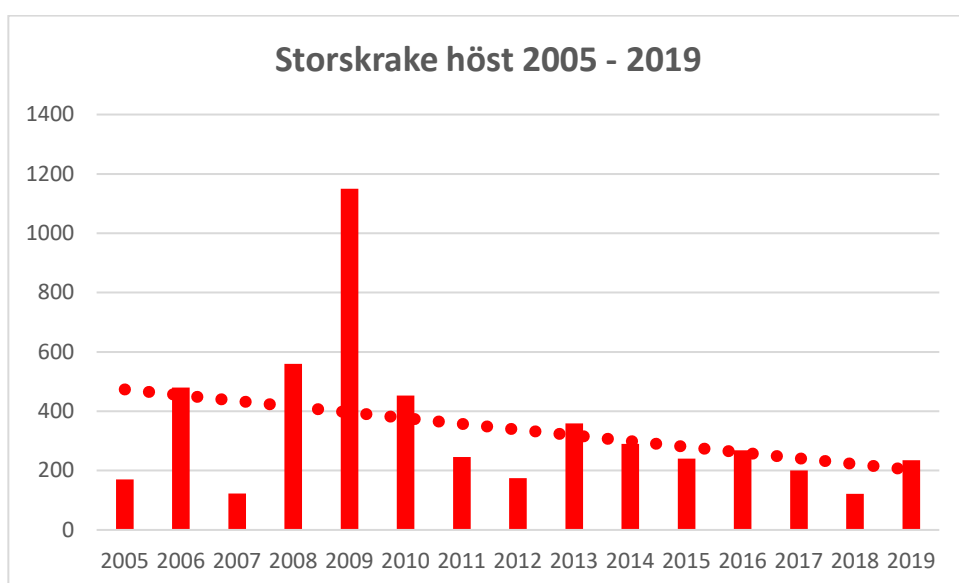
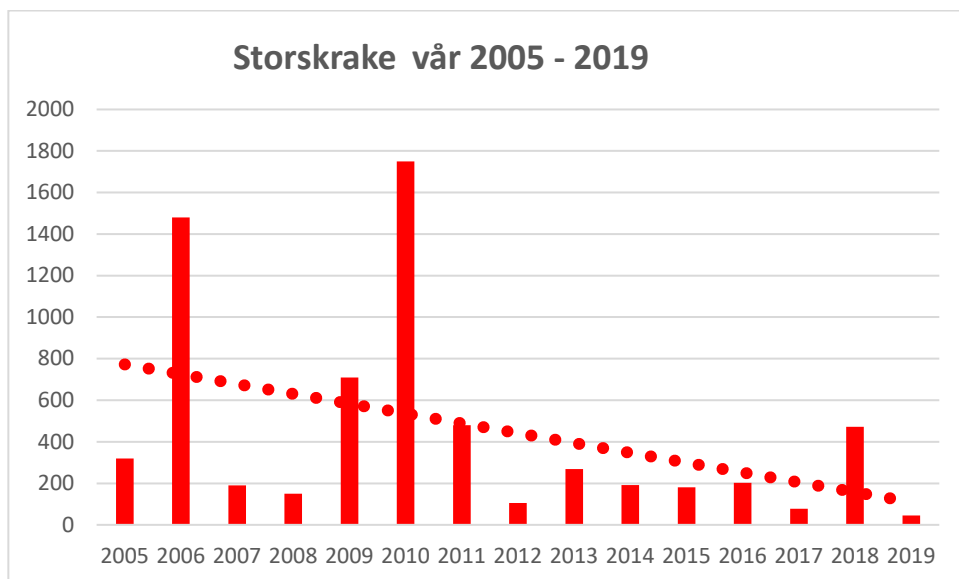
Vigg: Viggén är en karaktärsart i Hornborgasjön och en regelbunden häckare. Den uppvisade en säkerställd ökning både vår och höst under den förra perioden. Ökningen under våren fortsatte sedan under tjugohundratalet för att plana ut mot slutet till den nivå som gällde vid århundradets början. Samma förhållande, med en fortsatt ökning, gällde inledningsvis även för hösten men där har skett en kraftig minskning mot slutet, vilket i huvudsak torde bero på torra höstar med lågt vattenstånd.

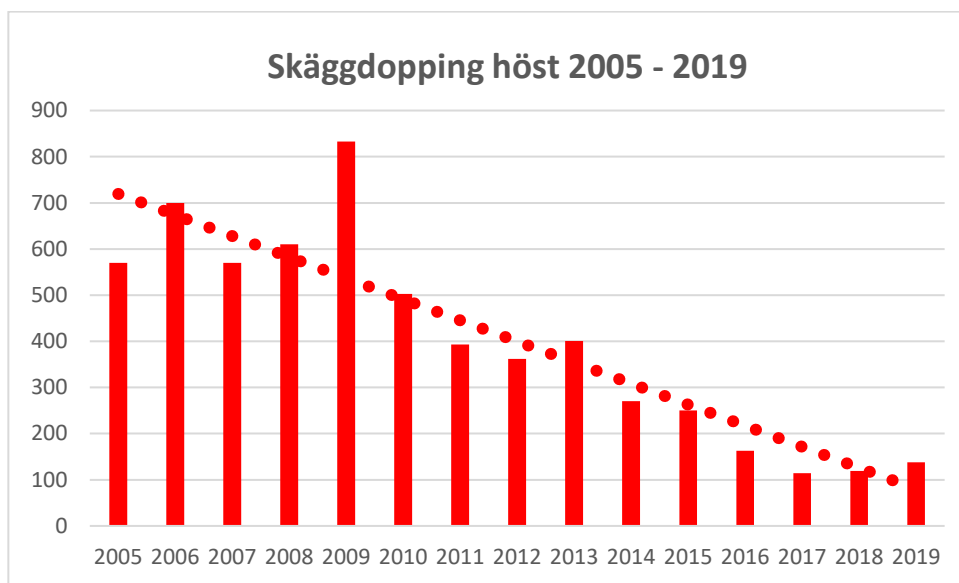
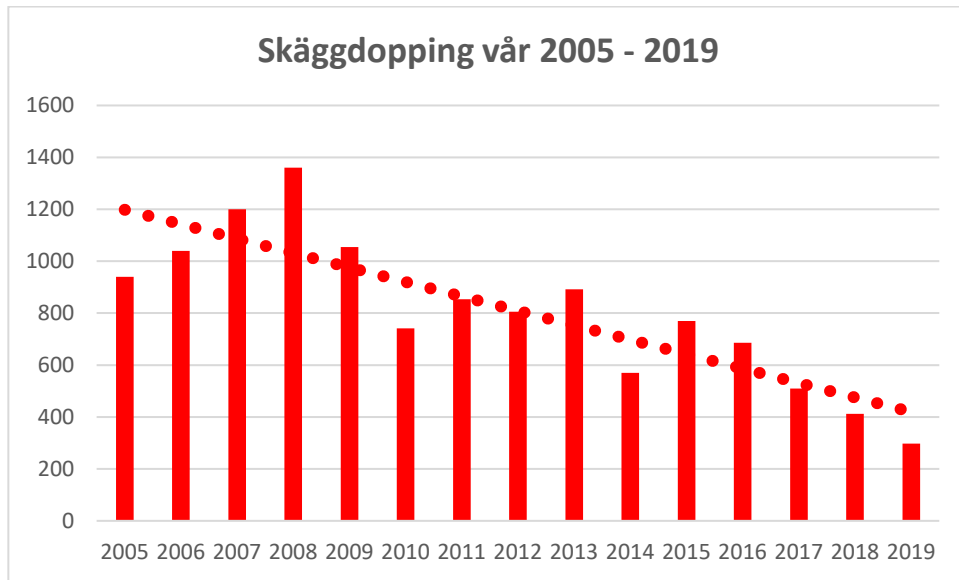
Knipa: Under den förra perioden konstaterade man en ökning för både våren och hösten men denna var inte statistisk säkerställd. Arten har fortsatt att öka sin numerär under våren och vi har sett nästan årliga högsta noteringar, en trend som i någon mån bröts mot slutet av perioden. Mot slutet av den förra undersökningsperioden nådde kniporna åttahundranivån om hösten och den har överträffats under flera av åren därefter. Den svagare utvecklingen under de sista åren beror troligen i huvudsak på torra höstar med lågvatten.

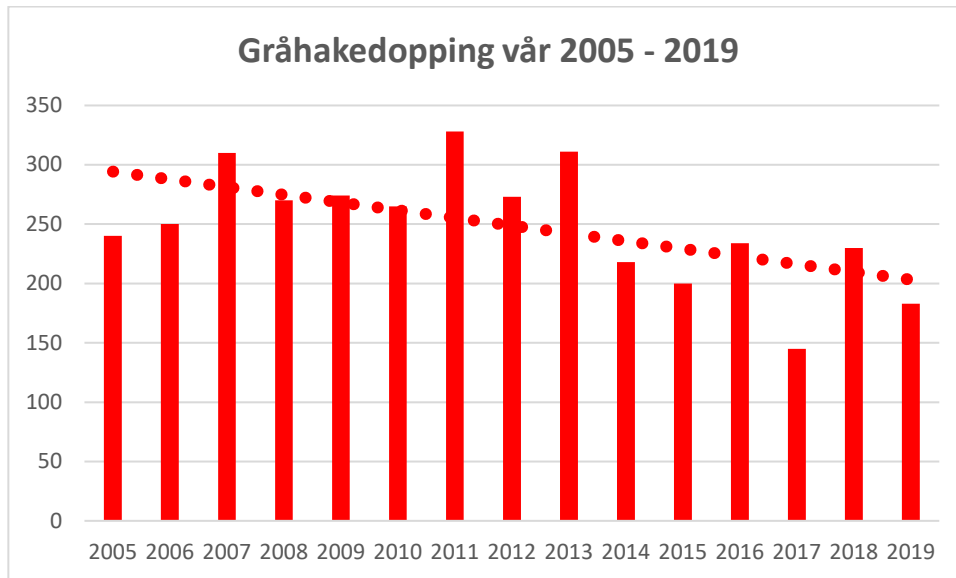
Salskrake: Under den tidiga perioden ökade antalet salskrakar fortlöpande och i synnerhet om hösten. Ökningen har därefter fortsatt. Under våren är trenden stabil runt tvåhundra femtio exemplar. Denna ökande trend är den samma även nationellt. Ökningen anses bland annat bero på att salskrakarna har utvidgat sitt utbredningsområde kraftigt åt nordost under senare årtionden.

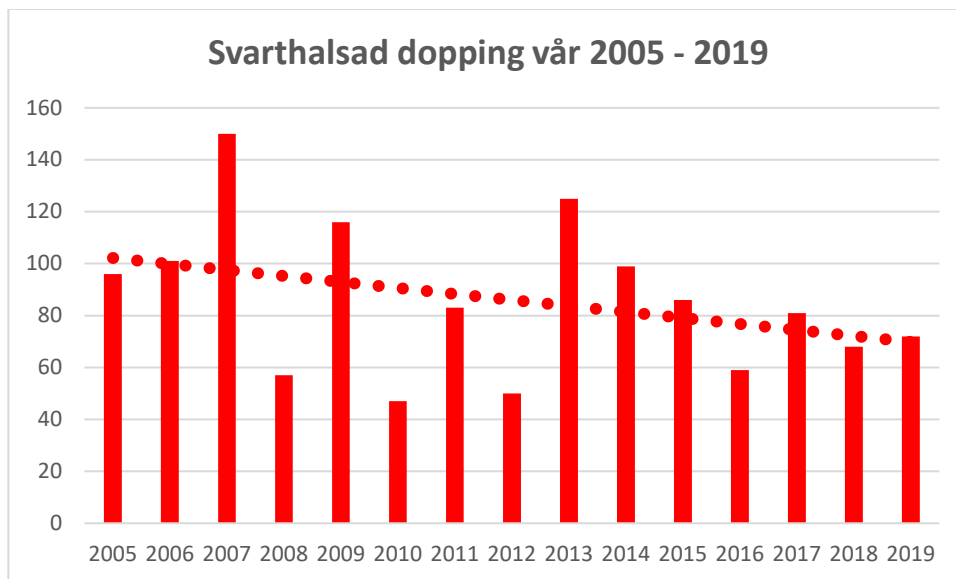
Storskrake: Storskrakarna går åt motsatt håll som släktingen salskraken. Under den första perioden noterades en svagt positiv trend för båda årstiderna. Nationellt anses stammen vara stabil under den tid som denna redovisning täcker. De faktiska antalen hamnar i stort sett i nivå med de som gällde under slutet av den förra perioden. Storskrakarna tillhör iskanten, det vill säga att de tillhör de simfåglar som först infinner sig när vakarna börjar öppna sig. Kortare isläggning kan spela en negativ roll för vår del; vi börjar inte räkna förrän i slutet av mars och har endast månadsvisa räkningar under hösten.

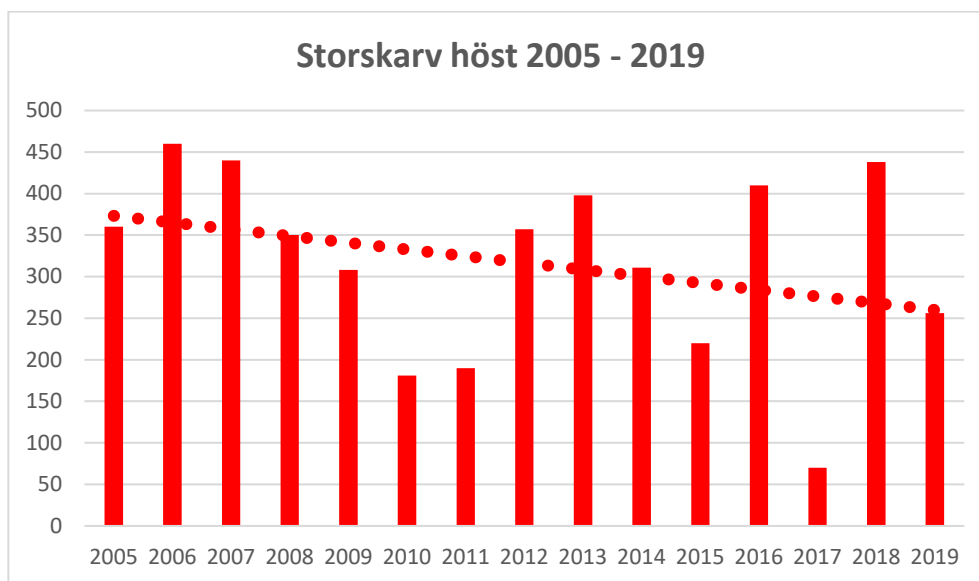
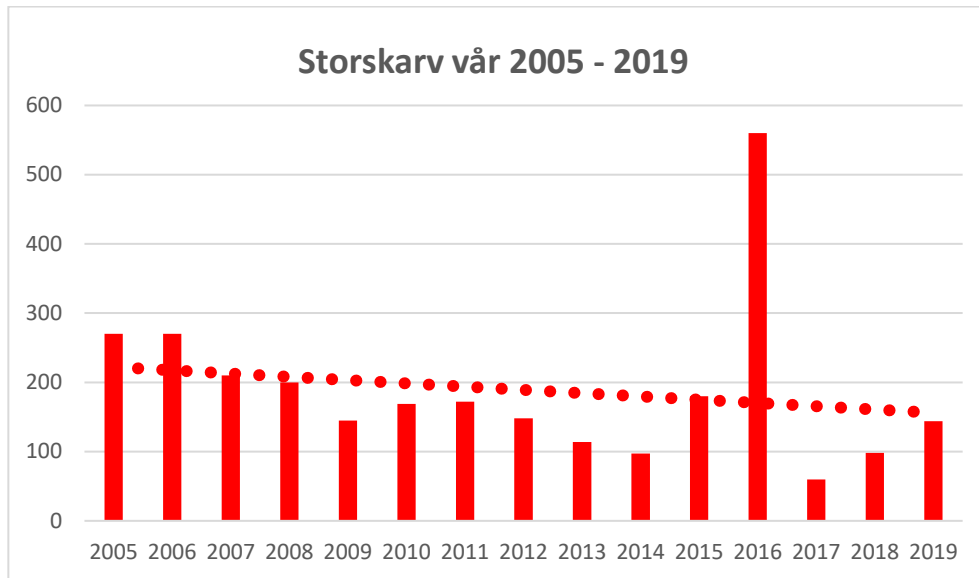
Skäggdopping: Skäggdoppingarna ökade kraftigt efter 1995, en trend som höll i sig in på 2000-talet. Att häckningsmöjligheterna undan för undan blivit sämre spelar en given roll och det är kanske så att det handlar om en och samma population vår och höst, och att relativt få är rastare med ett annat ursprung.

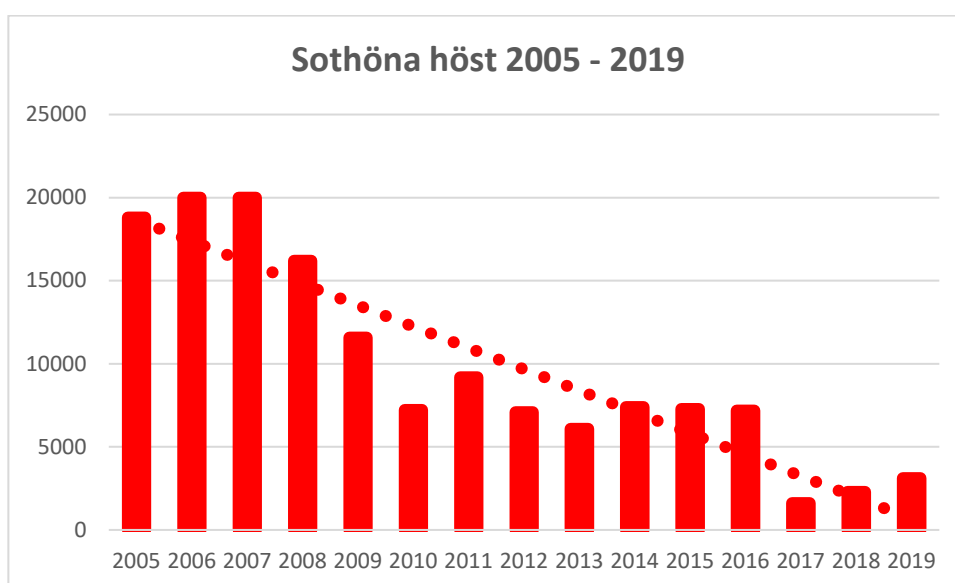
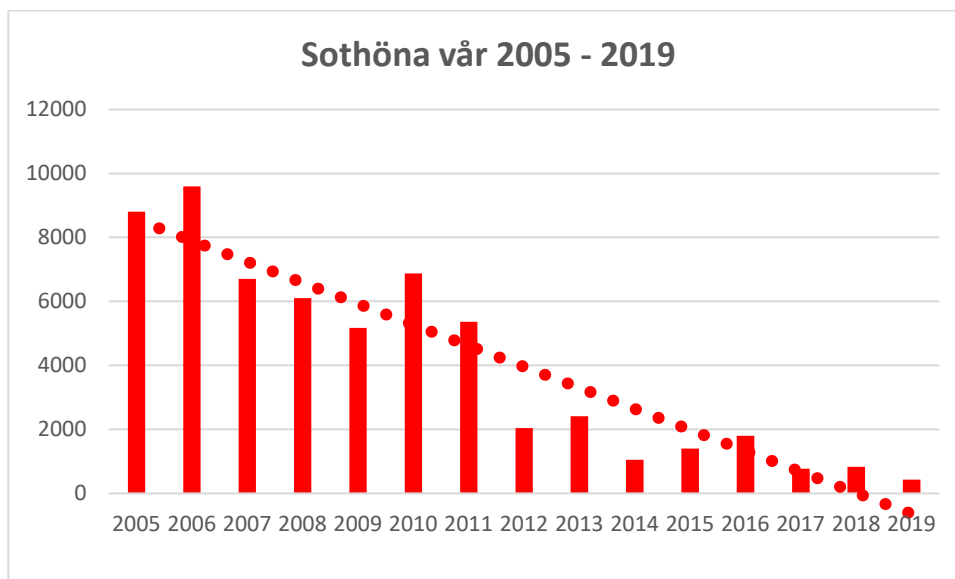
Gråhakedopping: Även gråhakedoppingarna har blivit färre, dock inte alls i samma grad som skäggdoppingarna vilken till en del kan bero på ett annat val av häckbiotop. I den förra mätningen var den högsta nivån 160 exemplar, de flesta åren betydligt blygsammare. Denna nivå har överskridits under alla de år som redovisas ovan. Gråhakedoppingen är mycket fåtalig under hösten; de flesta flyttar bort tidigt.

Svarthalsad dopping: Den svarthalsade doppingen inventeras årligen i ett särskilt projekt som redovisas i dokumenten fortlöpande. För vidare diskussion hänvisas till dessa.

Storskarv: I dokumentet från 2004 kan man läsa att storskarvarna uppvisade en säkerställd ökning under våren medan ökningen under hösten inte var signifikant. I den här redovisade undersökningen är trenden försiktigt minskande. Vi rör oss med två olika grupper av skarvar; dels de lokalt häckande, som utgör en relativt liten del, och dels de skarvar som oregelbundet besöker sjön för att fiska. Det är således inte säkert att detta senare inträffar på dag när vi räknar.

Sothöna: Sothönsens ökning under den förra perioden var statistiskt säkerställd under både våren och hösten. Det var aldrig tal om att dessa mängder var häckande sothöns, men även de häckande sothönsen har blivit betydligt färre över tid. Då handlar det om förändringar i sjömiljön, inte minst har reducerat antalet möjliga boplatser. Vintrarna 2010-2011 reducerade kraftigt antalet sothöns i Nordeuropa och det kan vara en viktig orsak till nedgången hos de rastande sothönsen för vår del. En återhämtning har sedan skett men det är möjligt att denna inte kommit oss till del.

Doppingar i Hornborgasjön 2019

Peder Hedberg Fält

Inledning

Projektet startades upp redan 1981 (Karlsson, 1982) men år 1985 övertog Lars-Erik Johansson och Hans-Erik Johansson ansvaret och drev projektet fram till 1999. Från år 2000 övertog jag själv ansvaret som projektledare och har årligen genomfört inventering av häckande doppingar. Under 2000 och 2001 samt 2005 till 2007 räknades samtliga par häckande eller revirhävande doppingar i sjön samt antalet kullar av svarthakedopping och svarthalsad dopping. På grund av tidsbrist åren 2002 till 2004 samt 2008 och framåt har jag koncentrerat mig på att endast följa upp häckande svarthakedopping och svarthalsad dopping samt häckningsframgången för de båda arterna. Gråhakedopping och skäggdopping har inventerats sporadiskt sedan 2008 och senast en större inventering av gråhakedopping gjordes var 2016. Eftersom sjön blir mer alltmer öppen är det intressant att genomföra en heltäckande inventering av gråhakedopping.

Inventeringarna är dels till för att följa upp förändringarna hos de olika arterna av häckande doppingar i samband med sjöns restaurering men även kontrollera beståndens storlek och sammansättning i relation till sjöns ekologiska system, främst sjöns fiskfauna. Numera sker också regelbundna inventeringar av fiskfaunan i sjön av Vattenenheten på Länsstyrelsen. Numer görs dessa provfisken vartannat år och utfördes sålunda under 2019.

Metodik

Under tiden 15 april och 15 juli har inventeringar efter antalet häckande par hos svarthakedopping och bon av svarthalsad dopping genomförts. Inventering av gråhakedopping har främst ägt rum från 15 april till 15 maj. Inventeringarna har utförts från olika observationsplatser runt sjön så att alla delområden har täckts upp. Indelningen av dessa områden är detsamma som används vid simfågelräkningarna. Boräkning av svarthalsad dopping genomfördes den 17 maj från kanot. Södra delens täta buskområden har istället fått inventerats från kanot då det ej gått att inventera dessa från land.

Metod för inventeringarna följer i stort de anvisningar som Svensson (1976) angivit för inventering av vattenfåglar. För svarthalsad dopping har häckande par beräknats utifrån antalet bebodda bon vid respektive kolonin. Hos svarthakedopping och gråhakedopping har häckande par angetts då påbörjade eller bebodda bon har observerats eller då par har noterats under större delen av häckningssäsongen inom ett begränsat område av sjön. Observationer av aktuella arter har vid varje besök prickats in på kartor eller på annat sätt noteras för respektive delområde. Observationerna har sedan förts över på artkartor, varefter utvärdering har gjorts.

Resultat

Svarthakedopping

I år observerades ganska många svarthakar under maj månad och som mest noterades 14 ex den 14 maj utanför Fågeludden. Därefter sågs tre fåglar regelbundet i området Fågeludden-Ytterberg-Utloppet ända fram till slutet av juli. Däremot fanns inga indicier på att bobygge skulle ägt rum i

området. Glädjande noterades även detta år ett par i södra delen från mitten av maj till början av juni. De sågs bygga vid något tillfälle men av någon anledning avbröts byggnationen. Arten har också häckat vid den närbelägna Barnasjön liksom de gjort även tidigare år.

Gråhakedopping

Totalt förekom 85 par i sjön under häckningstid från Kärrtorp i norr till Dagsnäs i söder (figur 1). Större koncentrationer av par förekom i områden med tätare vegetation såsom kvarvarande buskområden och uppflytande bottnar. Bristen på lämpliga miljöer märks tydligt hos arten då de emellanåt bygger i öppna miljöer och utan skydd från omgivande högre växtlighet. De bygger gärna i de kvarvarande buskområden såsom i Korpabo där koncentrationen av par är relativt hög. Några räkningar av antalet kullar har ej gjorts men indicier från slumpvisa kontroller tyder på att få ungar produceras. Noterbart är att havsörn sågs flyga iväg med en gråhake i klorna under häckningstid. Även skäggdopping har noterats vara byte åt sjöns havsörnar.

Svarthalsad dopping

Vid kontroll av kolonin den 17 maj hittades två kolonier i söder och totalt noterades 85 bon i södra delen. De två kolonierna låg ca 500 hundra meter från varandra och i anslutning till kolonier med skrattnås (figur 2). Den större kolonin låg i samma område som de senaste åren medan den mindre låg i ett nytt område där måsarna häckade i gammal död buskvegetation där de byggt sina bon på gamla grenar både på vattenytan och en bit upp i grenverket. Inne bland måskolonin hade doppingarna sedan byggt sina flytande bon med färsk växtdelar. I slutet av juni hittades ytterligare 7 bon kring gamla Blindkanalen på en flytö. Här häckade det främst fisktärnor tillsammans med två par skrattnåsar. Det är väldigt sent med ruvande fåglar i slutet av juni så med största sannolikhet rör det sig om fåglar som lagt om eller påbörjat en andrakull.

Häckningsutfallet var sämre detta år jämfört med förra året. I början av juni noterades sammanlagt ca 20 kullar i olika delar av sjön. Flertalet av kullarna uppehöll sig från Ytterberg i söder till Fågeludden i norr. Kontroll gjordes även senare i juni i samma område men antalet kullar var oförändrat och några nya tillkom inte kring mitten av juni. I mitten av juli noterades några nya kullar utanför Utloppet och Fågeludden. Totalt hittades 4 nya kullar där den 19 juli. Dessa nya kullar härstammar från kolonierna vid gamla Blindkanalen. Vid kontroll vid kolonin i mitten av juli var samtliga bon tomma och inga ruvande fåglar fanns.

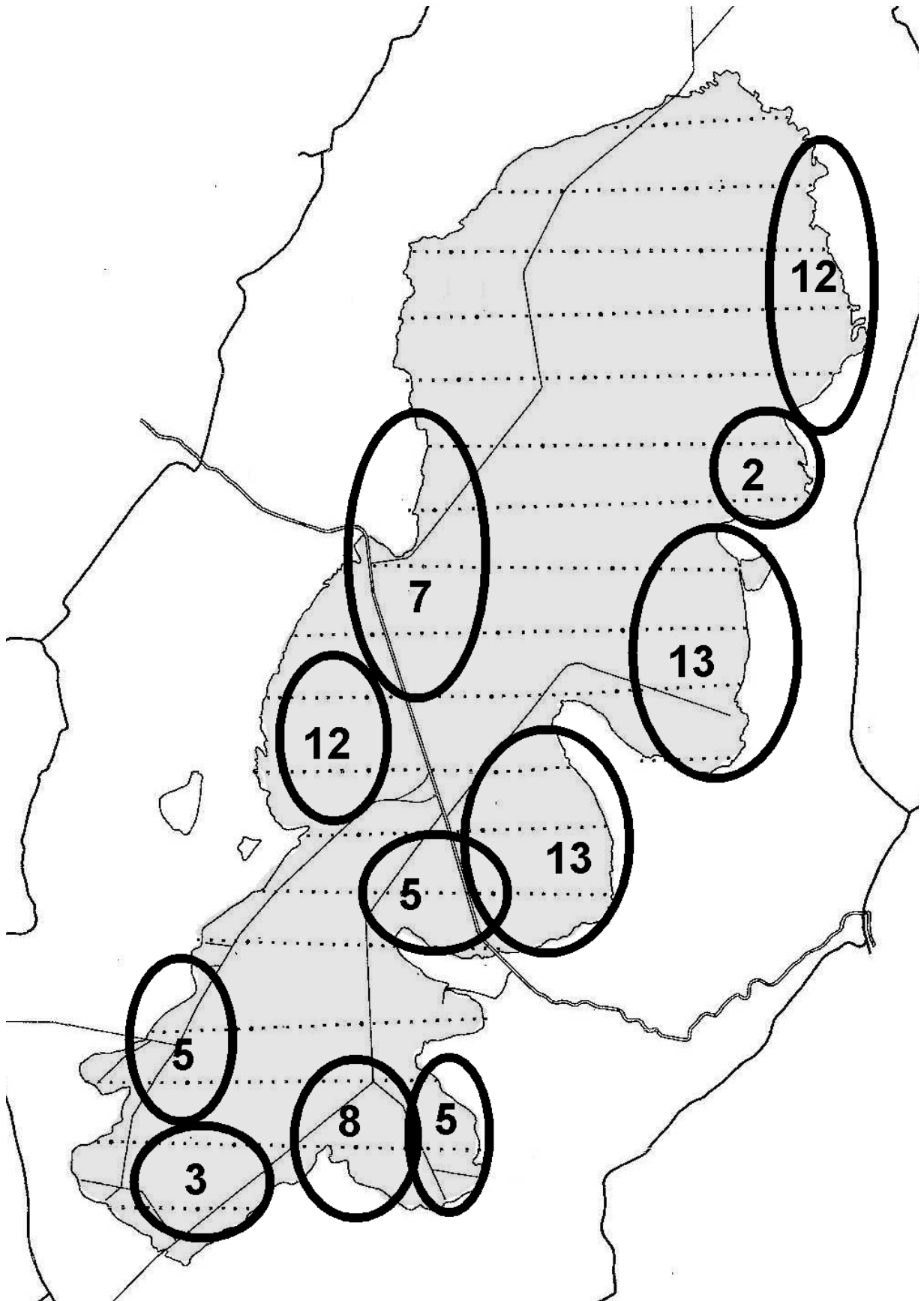
Tabell 1. Antal häckande par eller par under häckningstid av svarthakedopping, gråhakedopping och svarthalsad dopping i Hornborgasjön 2019.

Svarthakedopping	1
Gråhakedopping	85
Svarthalsad dopping	85

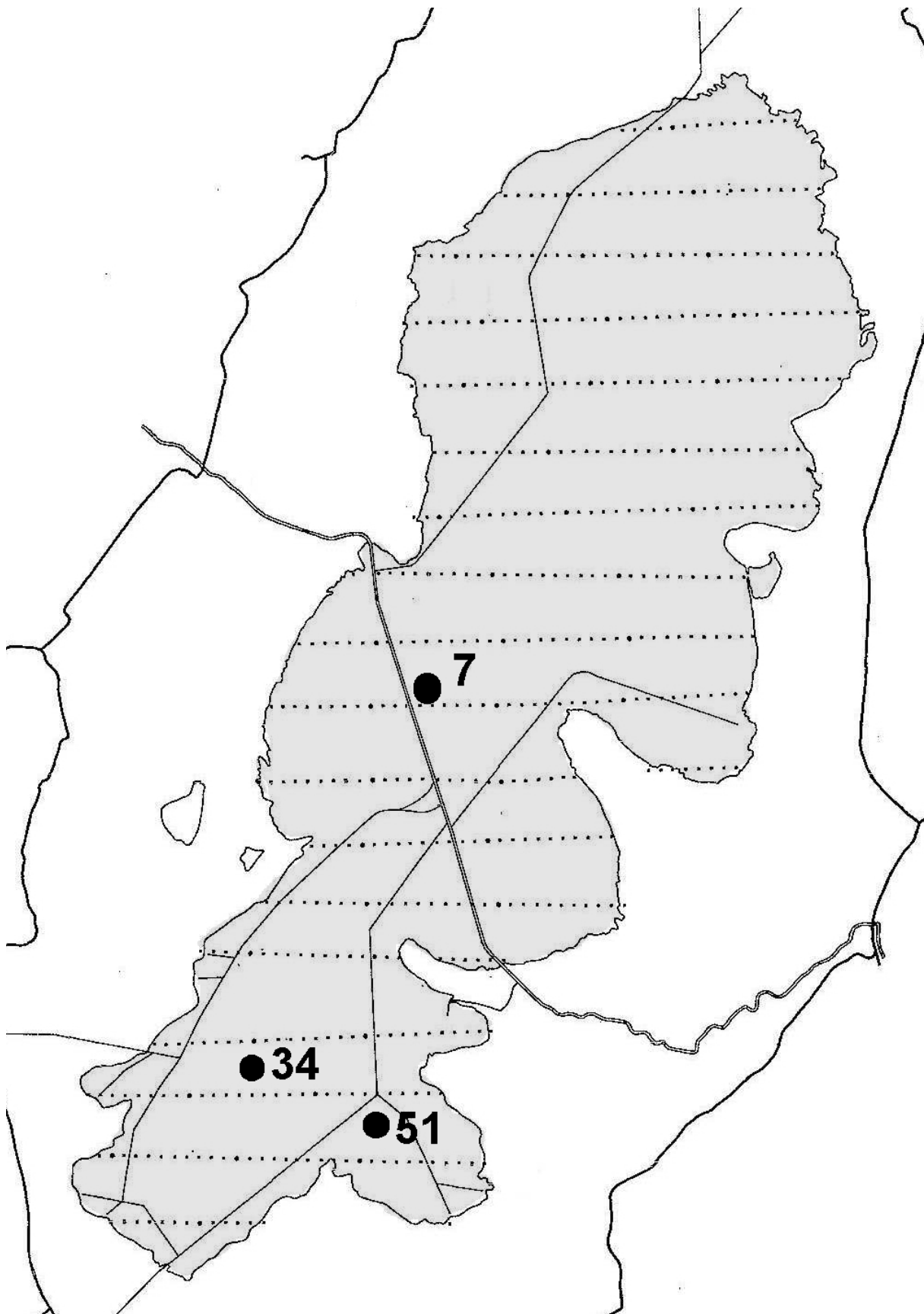
Referenser

Karlsson, T. 1982. Doppingar. I: *Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1981*. sid 52-60. *Hornborga-dokument nr 2. Statens naturvårdsverk och Länsstyrelsen i Skaraborgs län.*

Svensson, S. 1976. Inventering av vattenfåglar. Stencil. Lunds universitet.

Figur 1. Antal häckande par av gråhakedopping, Hornborgsjön 2019.

Figur 2. Antal häckande par av svarthalsad dopping, Hornborgasjön 2019

Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2019

Bengt Pettersson

Bakgrund

Projektet kärrhökar i Hornborgasjön startade år 1968. Arbetet med att följa artens utveckling i sjön har pågått oavbrutet sedan dess. Syftet var att inventera antalet kärrhökspar och dokumentera antalet borevir och följa upp fullbordade häckningar genom ringmärkning av boungar. Hornborgasjön har genom sjörestaureringen genomgått stor förändring från ett igenväxt vassområde till nutidens öppna vattenytor och endast några få mindre vassområden återstår i norr och söder.

Kärrhökarna har successivt fått anpassa sig till rådande förhållanden och har minskat i takt med att sjöns vassar försvunnit från Hornborgasjön (se sammanfattning av kärrhöksprojektet i Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2014, meddelande nr 46 från Hornborgasjöns fältstation).

Metod

2019 års inventering genomfördes som föregående säsonger med bevakning från land av sjöns möjliga häckningsbiotoper och samma observationsplatser som tidigare användes.

Resultat

Trots att samma förfaringssätt som tidigare år användes kunde inte något kärrhöksrevir upptäckas vid den gångna häcksäsongens inventeringar.

Diskussion

Slutsatsen av årets resultat är att brun kärrhök tycks ha slutat att häcka i Hornborgasjön. Den gångna säsongen har inget par visat intresse att häcka vid sjön. Lämpliga häckningsbiotoper för arten saknas i nuläget i sjöområdet och att de småvassar som finns kvar räcker inte som häckningsbiotop har de senaste tre årens resultat visat.

Det är nu dags att avsluta projektet. Av intresse är att kommande kärrhöksobservationer med häckningsrelevans i fortsättningen rapporteras in till fältstationen genom Artportalen, och att misstänkta borevir följs upp.

Figur 1. Födosökande brun kärrhök vid Hornborgasjön, juli 2019. Foto: Lotta Berg

Häckande havsörn vid Hornborgasjön 2019

Bengt Pettersson

Bakgrund

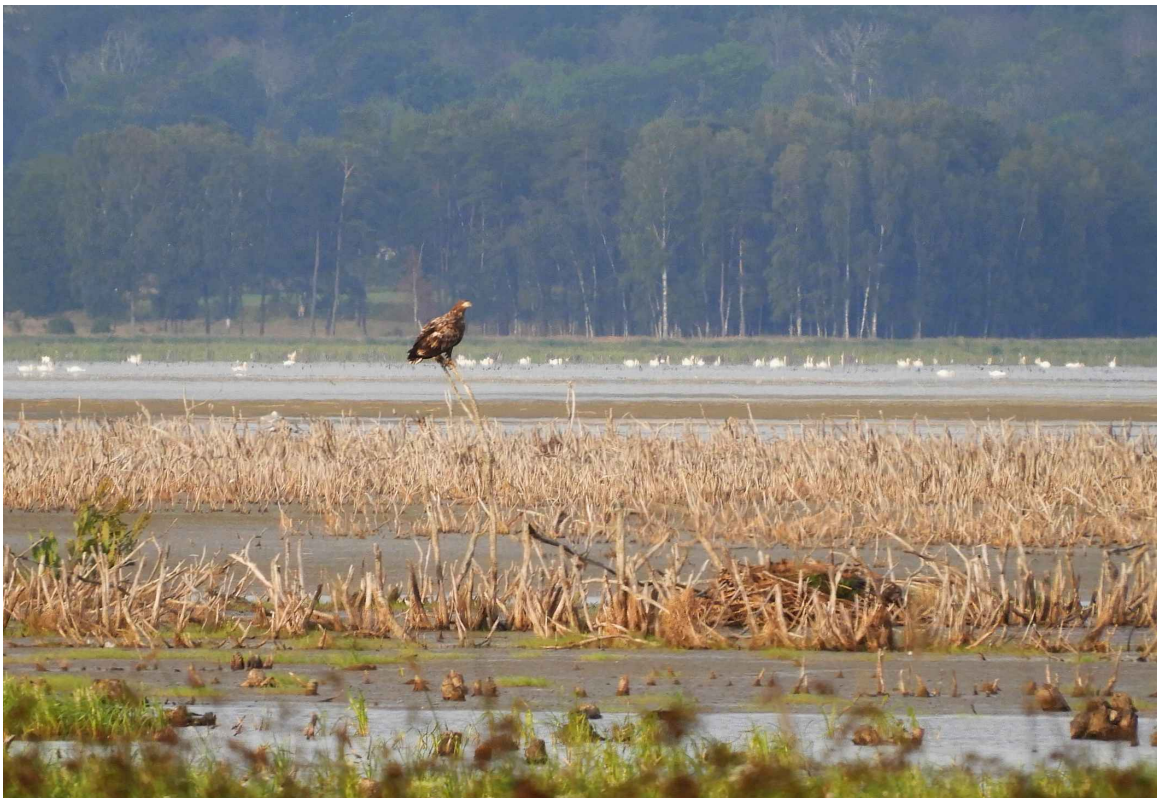
Havsörn har häckat kontinuerligt i Hornborgasjöområdet sedan 2002.

Resultat

Kontroll av de två bolägena genomfördes av Bjarne Modig och Bengt Pettersson den 26 maj varvid det konstaterades att de båda bona var tomma.

Vid det norra boet hade honan observerats sittande i boet den 20 februari men boet var tomt. Valdemarparets bo hade byggts på med grenar och gräs och det fanns en fördjupning i bobalens botten vilket tyder på att häckningen hade påbörjats. Boet hade sedan övergivits av okänd anledning.

Det saknades tecken på aktivitet vid de observationer som gjordes inför bobesöken. Som befarats hade bona övergivits tidigare under säsongen.

Figur 1. En av de icke-häckande örnarna vid sjön, juli 2019. Foto: Lotta Berg

Rastande tranor vid Hornborgasjön 2019

Bertil Johansson, Rolf Edvardsson & Clas Hermansson

Inledning

Redan 1966 genomfördes de första organiserade försöken att räkna antalet rastande tranor under våren. Fåglarna räknades när de under gryningen lämnade övernattningsplatserna i södra sjöområdet för att proviantera i området kring Stora Bjurum och Dagsnäs. Under åren 1967–1982 ansvarade Skövde fågelklubb för räkningarna. Sedan 1983 utförs räkningarna av Hornborgasjöns fältstation. Numera räknas tranorna när de lämnar födosöksområdena och flyger till övernattningsplatserna under kvällen. Vårens räkningar var de 54:e i ordningen.

Hornborgasjön var tidigare starkt igenvuxen med vass, men när stora områden rensades på vegetation under 1969–1970 öppnades ytor med grunt vatten i sjöns norra del. Tranorna fann dessa som lämpliga övernattningsplatser och antalet höstrastande tranor ökade från år till år (Swanberg 1993). Det uppskattades att det rastade 100 tranor år 1972. Sedan dess har antalet ökat till över 15 000 tranor i hela sjöområdet. Höstens räkningar var de 48:e i ordningen.

Rastande tranor under våren

Den 17 februari sågs årets första trana i södra delen av Hornborgasjön. Därefter fylldes tranantalet på fram till den 12 mars då de dagliga räkningarna påbörjades. Flera av de tranor som anlände under denna period var troligen tranor som häckar i Hornborgasjön.

Den 12 mars när räkningarna påbörjades rastade 378 tranor i södra sjöområdet.

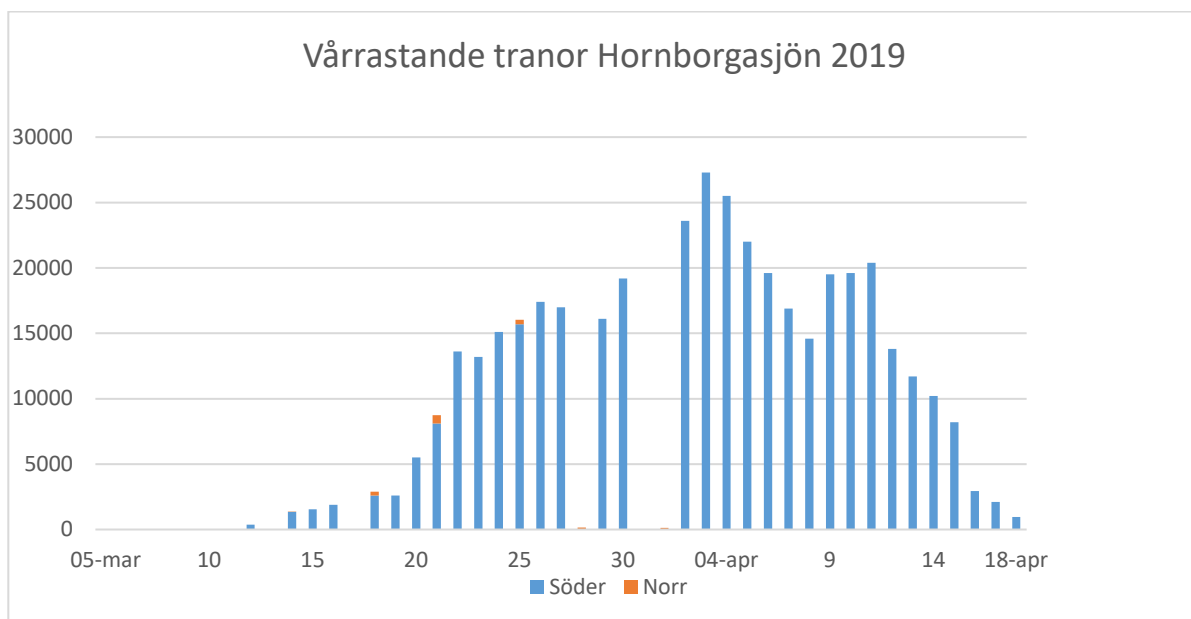
Vårens mediandatum inträffade den 2 april, det vill säga det datum när 50 procent av antalet trandagar (236 683) uppnåtts. Med antal trandagar avses summan av de dagliga antalen rastande tranor. Det är lika med medelvärdet för de fem senaste åren.

Den 3 april fanns 27 300 tranor vid Vadboden, vilket blev vårens högsta antal. Därefter minskade antalet succesivt. Vid räkningen 18 april fanns endast 960 kvar i södra sjöområdet. Många av dessa tranor blev kvar och stannade över sommaren vid Hornborgasjön. Se figur 1 och tabell 1 och 2.

Tabell 1. Rastande tranor vid södra delen i Hornborgasjön 2014 – 2019.

År	Mediandatum	Period	Högsta antal	Datum	Antal trandagar
2014	31.3	7.3 - 16.4	23 000	3.4	389 500
2015	3.4	7.3 - 22.4	19 600	4.4	404 500
2016	1.4	9.3 - 22.4	19 400	30.3	359 000
2017	31.3	11.3 - 23.4	19 700	31.3	355 200
2018	31.3	22.3 - 22.4	24 500	8.4	270 790
Medelvärde	1.4	11.3-21.4	21 240	3.4	355 798
2019	2.4	12.3-18.4	27 300	3.4	473 366

Högsta antal i norra sjöområdet inträffade den 21 mars då 650 ex. inräknades när de flög till nattplats. De tranor som övernattar i norra delen av Hornborgasjön söker sig till andra födosöksplatser nordväst och norr om sjön. Det finns inget som tyder på att de blandar sig med tranorna i södra sjöområdet. Antalet är också förhållandevis litet.

Figur 1. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2019. Blå staplar är antal tranor i södra sjöområdet och orange staplar antal tranor i norra sjöområdet. Antalen avser tranor som räknats flyga till nattplats. Högsta antal i södra sjöområdet inräknades den 3 april (27 300) och i norra sjöområdet den 21 mars (650). I hela sjöområdet fanns mer än 27 300 tranor den 3 april. Mediandatum i södra sjöområdet var den 2 april. Antal för dagar med uteblivna räkningar har beräknats (extrapolerats) utifrån närliggande dagar.

Utfodringen vid Vadboden (Trandansen)

En anledning till att tranorna samlas kring Vadboden vid sjöns södra del är naturligtvis den utfodring som utförs av Länsstyrelsen Västra Götalands Län. Tillgången på föda, korn, är riklig och det lockar också många andra fåglar till området, framför allt sångsvanar, grågäss, kanadagäss, bläsänder, krickor och gräsänder. Under våren 2019 spreds totalt 190 000 kg korn och majs över området. Under 2019 har det varit problem med att få tag på tillräckligt med korn. Utfodringen har därför kompletterats med majs. Ca 60 ton av totalmängden.

Undersökningar under vårsträcket i Rügen-Bock-Kirr, Tyskland, har visat att tranorna äter ungefär 300 gram vete (sädeskorn) per individ och dag (Nowald 1999). Det är högst troligt att det dagliga födointaget vid Hornborgasjön ligger på samma nivå, det vill säga 300 gram korn (sädeskorn) per individ och dag. Skillnaden mellan sädeslagen vete, korn och majs bedöms vara liten i detta sammanhang. Detta betyder att tranorna konsumerade ungefär 141 500 kg korn (300 g x 471 788 trandagar) eller 74 % av 190 000 kg. Resterande kvantitet, 48 500 kg (26 %) korn och majs blev således mat åt svanar, gäss och änder.

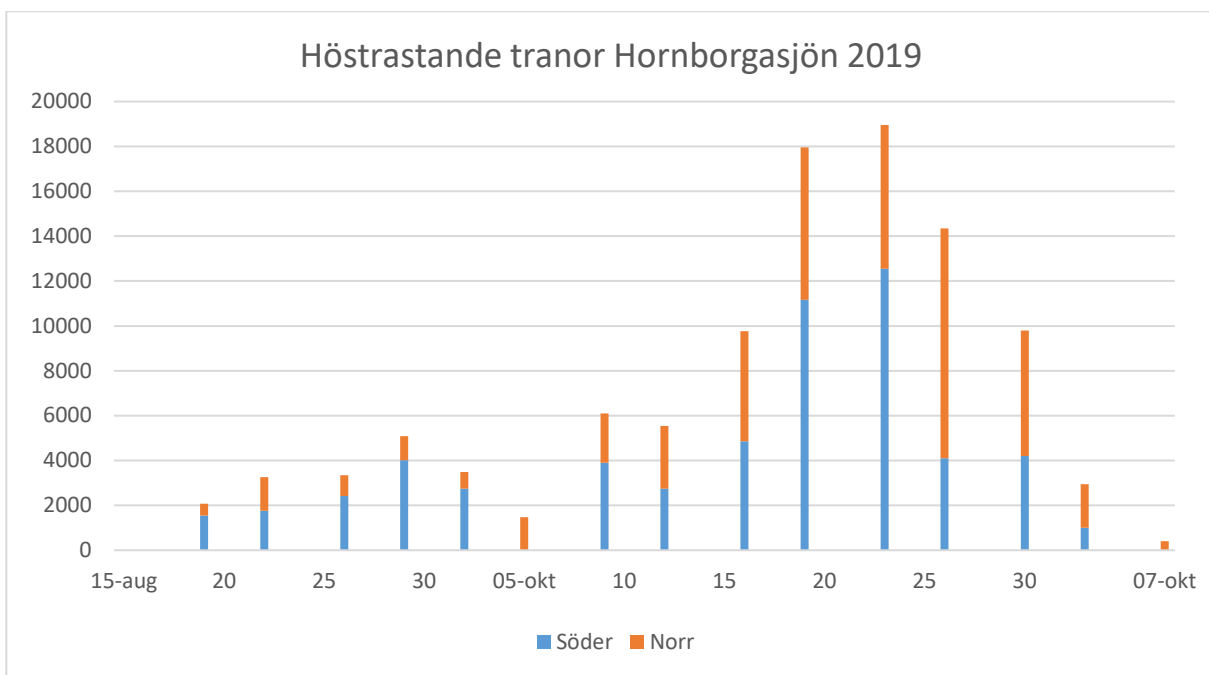
Rastande tranor under hösten

Tidigare år har de tranor som övernattar i södra delen räknats från fågeltornet på Hångers udde. Under 2017 flyttades räkningsplatsen till strandvallen sydväst om Hälsninggården. Platsen har den fördelen att den är lättare att komma till. Kontroller tidigare år har också visat att det är minst lika bra att räkna tranorna från denna plats. Det finns därför inga skillnader i resultaten mellan de olika platserna.

Höstrastande tranor börjar anlända i mitten av augusti månad. Antalet ökar långsamt för att kulminera vid avflyttningen i slutet av september till början av oktober. Vid lämpligt väder kan så gott som samtliga tranor lämna sjöområdet under en enda förmiddag. De övernattar på flera platser i norra och södra sjöområdet.

De tranor som övernattar i södra sjöområdet provianterar under dagtid i området från öster till väster om Hornborgasjön, ofta på ett flygavstånd upp till flera mil. Högsta antal i södra delen var den 23 september då 12 550 tranor inräknades när de flög till nattplats.

Tranor från norra sjöområdet ses under dagtid nordväst och norr om Hornborgasjön. Många av tranorna har lång flygväg till sjön och anländer ofta i stora flockar sent under kvällen. Högsta antal i norra delen var den 26 september, då 10 250 tranor inräknades. Se figur 2 och tabell 3.

Figur 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön hösten 2019. Blå staplar är antal tranor i södra sjöområdet och orange staplar antal tranor i norra sjöområdet. Antalen avser tranor som räknats flyga till nattplats. Högsta antal i södra sjöområdet inräknades den 23 september (12 550) och i norra sjöområdet den 26 september (10 250). I hela sjöområdet fanns som mest 18 950 tranor den 23 september.

Övervintrande tranor

Det finns rapporter om tranor under vintern 2018/2019.

Tabell 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2019. Antal i söder har räknats från Dagsnäs och antalet i norr från Fäholmen när de flugit till nattplats.

Dag	Söder	Norr	Totalt
12-mar	378		378
14-mar	1350	8	1358
15-mar	1550		1550
			0
16-mar	1900		1900
17-mar			
18-mar	2600	295	2895
19-mar	2600		2600
20-mar	5500		5500
21-mar	8100	650	8750
22-mar	13600		13600
23-mar	13200		13200
24-mar	15100		15100
25-mar	15700	340	16040
26-mar	17400		17400
27-mar	17000		17000
28-mar		150	150
29-mar	16100		16100
30-mar	19200		19200
31-mar			0
01-apr		135	135
02-apr	23600		23600
03-apr	27300		27300
04-apr	25500		25500
05-apr	22000		22000
06-apr	19600		19600
07-apr	16900		16900
08-apr	14600		14600
09-apr	19500		19500
10-apr	19600		19600
11-apr	20400		20400
12-apr	13800		13800
13-apr	11700		11700
14-apr	10200		10200
15-apr	8200		8200
16-apr	2950		2950
17-apr	2100		2100
18-apr	960		960

Tabell 3. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön hösten 2019. Antal i söder har räknats från Hälsinggården och antalet i norr från Fäholmen när de flugit till nattplats.

Dag	Söder	Norr	Totalt
19-aug	1550	520	2070
22-aug	1760	1500	3260
26-aug	2410	930	3340
29-aug	4020	1070	5090
02-sep	2740	750	3490
05-sep	0	1470	1470
09-sep	3900	2200	6100
12-sep	2750	2790	5540
16-sep	4850	4910	9760
19-sep	11160	6790	17950
23-sep	12550	6400	18950
26-sep	4100	10250	14350
30-sep	4200	5600	9800
03-okt	1010	1940	2950
07-okt	0	410	410

Sammanfattning

Den 17 februari sågs årets första trana vid i södra delen av Hornborgasjön. Den 12 mars rastade 378 tranor i södra sjöområdet. Under våren sågs som mest 27 300 tranor vid Vadboden (3 april) och 650 i norr (21 mars). I hela sjöområdet fanns mer än 27 300 tranor den 3 april. Mediandatum för tranorna i södra delen var den 2 april (1 april 2014-2018) och antalet trandagar 473 366 (355 798 för 2014-2018). Antal för dagar med uteblivna räkningar har beräknats (extrapolerats) utifrån närliggande dagar. Beräkningar visar att tranor som rastade vid Vadboden under våren åt ungefär 141 500 kg korn och majs. Under hösten sågs som mest 18 950 tranor den 23 september.

Tack

Tranräkningarna har inte varit möjliga att genomföra utan ett stort ideellt lagarbete. Totalt har 18 personer deltagit i verksamheten; Evert Arnoldsson, Rolf Edvardsson, Claes Falck, Lillemor Falck, Mathilda Frej, Magnus Hallqvist, Kent-Ove Hvass, Bertil Johansson, Britt-Marie Johansson, Tore Johansson, Kerstin Jägmarker, Sören Jägmarker, Anki Järnstedt, Erik Tornberger, Edvin Klein, Bo Monsén, Siv Monsén och Susanne Wieland.

Referenser

Swanberg, P.O. 1993. Hur Hornborgasjöns rastplats för tranor utvecklades. *Tranan*, sid. 127-134. Skara.

Nowald, G. 1999. Nahrungsbedarf rastender Kraniche Grus grus während der Frühjahrsrast. In: Prange, H. et al. (eds): Proc. 3rd European Crane Workshop. Pp. 115–122. Halle.

Grågåsen vid Hornborgasjön 2019

Christopher Magnusson & Clas Hermansson

Under 2019 gjordes ingen räkning av antalet häckande grågäss. Däremot räknades som tidigare år gässen vid månadsskiftet maj-juni månad. Då är de som flest när de gäss som skall rugga i Hornborgasjön anlant.

Ruggande grågäss

Efter Hornborgasjöns restaurering började flera tusen grågäss plötsligt att anlända till området för att rugga. Detta var grågäss som inte tillhörde den population som häckade i sjöområdet. Den direkta orsaken till detta uppträdande känner vi inte till, men det är uppenbart att sjön blev attraktiv som ruggningsplats med gott om föda och skyddade områden.

Grågåsen genomför en komplett ruggning varje år och byter alla vingpennor. Detta sker under juni till början av juli månad. Fåglar som inte häckar ruggar tidigare än de som häckar. De häckande fåglarna har återfått sin flygförmåga när ungarna kan flyga. De äldre fåglarna är oförmögna att flyga under ungefär en månads tid. Ungfåglarna genomför sin ruggning av kroppsfjädrarna under hösten (Cramp & Simmons, 1977). Dessa ruggande grågäss anländer inom loppet av några veckor, från mitten av maj månad. Många lämnar Hornborgasjön efter det att ruggningen är avslutad i juli månad. Under den period som är före och efter ruggningen födosöker de ofta under en kort period på bland annat betesvallar.

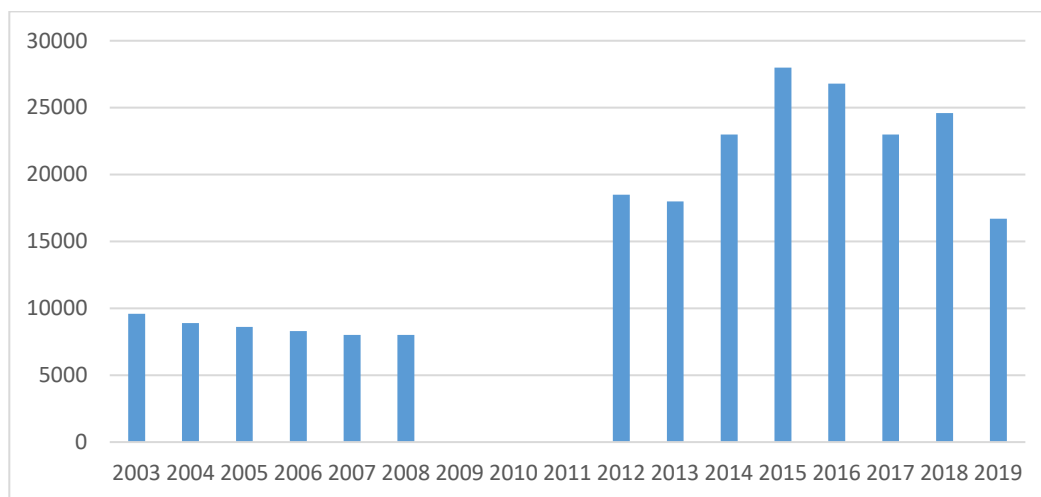
Under 2003 räknades antalet grågäss i hela sjöområdet till 9 600 den 3 juli, under 2004 till 8 900 den 21 maj och under 2005 till 8 300 den 25 maj. Räkningar följande år, 2006-2008 visade på en stabil nivå på 8 000 grågäss. Tyvärr gjordes inga räkningar under åren 2009-2011. En allmän uppfattning om att antalet ruggande grågäss ökat var anledningen till vi återupptog räkningarna 2012. Resultatet visade att 18 000 grågäss fanns i sjöområdet i månadsskiftet maj-juni månad. Åren därefter ökade antalet till som flest 28 000 grågäss under 2015.

När räkningarna påbörjades 2003 stod vegetationen tät, av framför allt videbuskar, i många områden. De ruggande gässen var ofta svåra att se varför räkningarna var mycket tidsödande. Idag, drygt 15 år senare, är vegetationen mycket gles och gässen är betydligt enklare att räkna. Det betyder att osäkerheten i räkningarna inte bedöms vara större än tidigare år, trots det stora antalet fåglar.

Grågässen räknas när de inte kan flyga och betar på strandvallar eller söker föda i sjöområdet. Räkningen utförs under en till två dagar. Det har visat sig att gässen inte är speciellt rörliga och födosöker ofta på samma områden. Detta har bekräftats genom avläsning av grågäss som märkts med numrerade halsringar. Grågåsen blir könsmogen vid två, vanligtvis tre års ålder, varför det i Hornborgassjön ses grågäss som inte häckar, redan innan det stora antalet ruggande grågäss anländer. Räkningar under 2004-2006 visade att antalet inte häckande gäss utgör ungefär två tredjedelar av samtliga grågäss i slutet av april månad.

Den 11 juni räknades alla grågäss i Hornborgasjön. Resultatet blev 16 700 gäss, 7 900 färre än föregående år (se figur 1). Av dessa bedöms 900 grågäss tillgöra den häckande (300) och den inte häckande populationen (600). Det betyder att 15 800 grågäss kom till Hornborgasjön för att rugga i sjöområdet. Anledningen till denna nedgång är höljd i dunkel, och det ska bli spännande att följa utvecklingen de närmsta åren. Vid räkningen fanns 1 675 ex. i norra delen (N om Fågeludden), 8 730 ex. i mellersta (Fågeludden – Almeö) och 6 300 ex. i södra delen (S om Almeö) av Hornborgasjön.

Figur 1. Högsta antal grågäss *Anser anser* i Hornborgasjön i slutet av maj till början av juni månad 2003-2019. I antalen ingår både häckande och icke häckande grågäss samt de fåglar som ankommer i slutet av maj månad för att rugga i sjöområdet.

Sammanfattning

Räkningar av grågåsens förekomst i Hornborgasjön 2018 visar att det som mest fanns 16 700 grågäss under början av juni månad. Av dessa beräknas att 15 800 anlänt för att rugga vid sjön.

Referenser

Cramp, S. & Simmons, KEL. 1977. Handbook of the world of Europe, the Middle East and North Africa: The Birds of Western Palearctic. Vol 1: Ostrich-Ducks, pp. 420-421. Oxford University Press. Great Britain.

Figur 2. Rastande grågäss i norra delen av sjön, oktober 2019.

Häckande tornfalk vid Hornborgasjön 2019

Åke Abrahamsson, Helge Sundén & Enar Höglund

Tornfalkprojektet vid Hornborgasjön startade i början av nittiotalet som en del av projektet Tornfalk Skaraborg. Det har över tid genomgått endast små förändringar och kan därför beskrivas som i stort sett standardiserat. Området avgränsas geografiskt på så sätt att de holkar som ingår är helt isolerade från det övriga holkbeståndet inom Tornfalk Skaraborg.

Vi besöker alla holkar i ett tidigt skede av häckningen för att konstatera påbörjade häckningar. Vi vill om möjligt fastställa storleken hos så många äggkullar som möjligt och dessutom är målet att ringmärka samtliga ungar.

Resultatet 2019

Resultatet framgår av tabellerna nedan. Antal ungar och medelkull beräknas på genomförda häckningar. Detta kan diskuteras, alternativet är att räkna med måttet påbörjade häckningar men här ingår även bolägen som vi inte kunnat besöka. Dessutom kan provstart ske i en holk och fortsättning i en annan vilket är ganska vanligt liksom byte av hane. Vi vill kunna jämföra mellan åren och därvid har vi sett att vi kan komma fram bäst på detta vis. Vi har endast en egentlig förlust av hela kullen 2019. I år har vi två genomförda häckningar som vi inte kom åt att kontrollera.

Tabell 1. Häckningsresultat tornfalk 1995-2018 (medeltal).

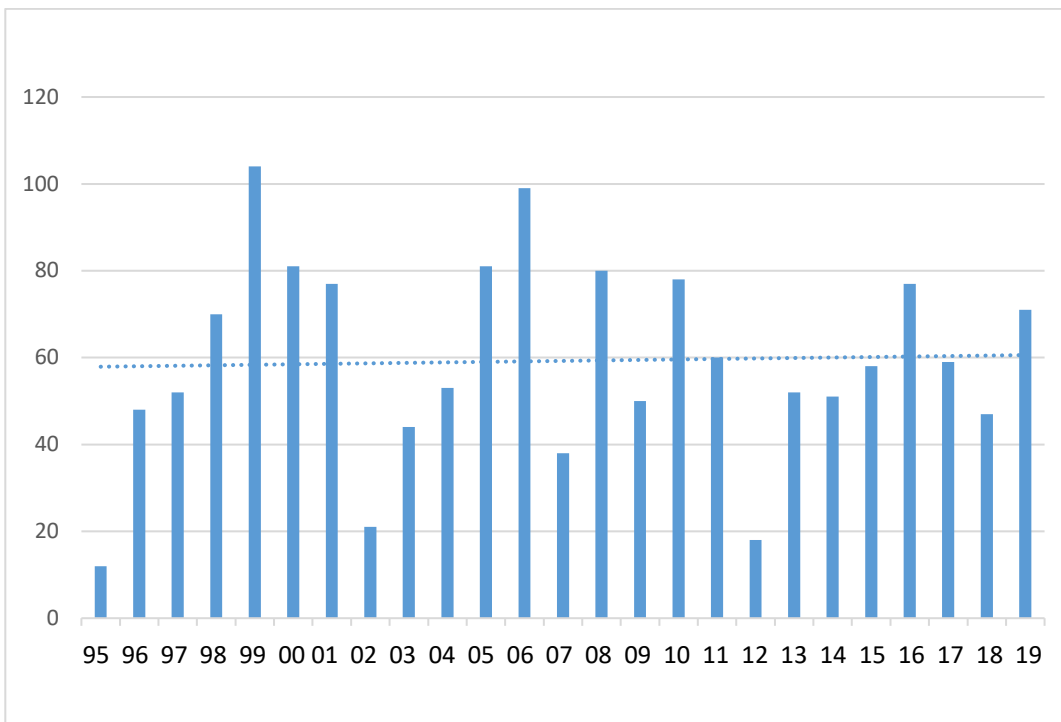
Medelantal holkar	Medelantal påbörjade häckningar	Medelantal genomförda häckningar	Medelantal ungar/år	Medelkull
40	16,0	13,5	61,0	4,5

Antalet påbörjade häckningar under perioden 1995-2018 är 384. Antal genomförda häckningar under samma period är 325. Det totala antalet ungar är 1458.

Tabell 2. Häckningsresultat tornfalk 2019.

Antal holkar 2019	Påbörjade häckningar 2019	Genomförda häckningar 2019	Antal ungar 2019	Medelkull ungar 2019
39	20	17	71	4,2

Not: ”Påbörjade häckningar” är samtliga häckningar där häckning inletts. ”Genomförda häckningar” är häckningar där ungarna har ringmärkts. Detta uttryckt i medelkull är 0,6 ungar fler än föregående år som var 3,6. Vi har blott 11 äggkullar att räkna på och genomsnittet fullagd kull är 4,6 ägg. Förlusten är såldes 0,4 ungar per kull i genomsnitt, men materialet är litet. Medelkullen för del av projektet tornfalk Skaraborg 2019 är 4,5; N=6.3 (år 2018: 3,8).

Figur 1. Antal ringmärkta ungar inom tornfalkprojektet vid Hornborgasjön 1995-2019. Den stora variationen mellan åren är förväntad när det handlar om en smågnagarpredator. Trendlinjen är i stort sett varken uppåt- eller nedåtgående.

Observationer

Vid en häckningsplats i Bjällum fanns två hanar som försvarade reviret intensivt. Det borde ha handlat om en medhjälpare till häckningen. Det kan förstås inte helt uteslutas att det fanns en friliggande häckning nära som vi inte kände till och att den ena hanen kom från denna. Ett par tornfalkar häckade i ladugården på Sjögerås och fick ut ungar. I holken vid Västtomten fanns en ensam hane vid vårt besök i början av juni, det kan innebära att en häckning skulle kunna ha etablerats senare, vilket är fullt möjligt. Detta blev emellertid inte utrett. I en av stolpholkarna vid Bjärka fanns fyra döda ungar från förra årets häckning. En av ungarna i en holk i Sätuna hade blivit av med den ena foten, alternativt kläckt med missbildade ben. Se bild nedan. Vi har ringmärkt fler än 15 000 ungar i Skaraborg över åren men aldrig sett en sådan skada tidigare.

Figur 2. Tornfalkungen utan fot från Ingatorp, Sätuna. Vad vi inte såg då men ser nu är att även vänsterfoten är missbildad. Foto: Å. Abrahamsson.

Svanarna i Hornborgasjön 2019

Åke Abrahamsson

Svanarna är tydliga och synliga fåglar i Hornborgasjön. Det nå gälla sångsvanarna nere vid Trandansen under trantiden eller de knölsvanor som i stor mängd översomrar i sjön. Hittills har vi i huvudsak ägnat oss åt de häckande svanarna men det finns skäl att i någon mån sammanfatta även de rastande. Den tidiga vårens sångsvanor är genomflyttare och lämnar sjöområdet tidigt och sångsvanens förekomst som häckfågel vid sjön ser helt annorlunda ut om man jämför den med knölsvanens. Den är mycket fåtalig och geografiskt stabil och antalet häckningar har aldrig överstigit ensiffriga tal.

De häckande knölsvanarna har vi inventerat under vad som närmar sig ett femtiotal år utan avbrott. Boräkning sker från flygplan och metoden har beskrivits i tidigare dokument flera gånger och den har inte ändrats genom åren, trots flera uppenbara brister.

Knölsvanen

Inventeringen genomfördes i början maj och resulterade i 80 bon. Resultatet är kontrollerat och kompletterat med kontroller från marknivån med användning av de punkter som brukats under tidigare år. En tendens som har uppmärksammats vid flyginventeringarna under senare år är att många svanpar ligger orienterade tätt tillsammans inom möjliga häckningsområden på det vis som brukar föregå häckningen. Under årets inventering noterades fler än tjugo sådana observationer. Eftersom det ofta ser likadant ut där en fågel verkligen ligger och ruvar är risken för fel uppenbar. Observationer senare belägger misstanken att flera av dessa parrelationer resulterar i sena häckningar. Vid årets inventering hade redan buskar och snår ute i sjön grönskat vilket innebar en svårighet som fick kompenseras med kontroller från landbacken.

Observationer

Den 10 juli ruvade minst elva individer fortfarande, kanske flera, eftersom jag inte hade möjlighet att kontrollera detta fullt ut. De flesta av dessa i bolägen som inte noterats tidigare.

Man kan sammanfatta säsongen som ett trendbrott när vi betraktar häckningsresultatet. Kullarna i Hornborgaviken, Vässtorpsviken och Fågeludden och Getnäsvisken beräknades den 10 juli. Dessa data relaterar till flyginventeringen på följande vis. Getnäsvisken 1 kull (0) Fågeludden 1 kull (3), Vässtorpsviken 5 kullar (1) och en ruvande, Hornborgaviken 5 kullar (5) och två ruvande.

Flyginventeringens data inom parentes. Jag kunde konstatera den 10 juli att det skilde upp till sex veckor mellan de yngsta och de äldsta ungarna. Ruvningstiden är 33 – 37 dagar vilket innebär att ruvning kan påbörjas långt senare än flyginventeringen i början av maj och det kan ändå finnas ungar den 10 juli. Vanligen anges den tid inom vilken häckning kan påbörjas till två månader vilket betyder att flyginventeringen är ett trubbigt verktyg eller bör utföras tidigast i månadsskiftet maj – juni. Jag har noterat att kullarnas hemområden är starkt begränsade fram till att ungarna är minst fem veckor gamla innan längre utflykter företas. Snabb upptorkning kan förstås tvinga fram förflyttning.

Det finns noggrann rapportering av kullar att tillgå från senare delen av juli månad. Getnäsvisken - Fågeludden 2 kullar, Vässtorpsviken 5, Hornborgaviken 5, Almeö 17, Ore Backar 1, Utloppet 7.

Tillsammans är detta 37 kullar med 106 ungar. Dessa data relaterar inte till områdena som används vid simfågelräkningarna och kan således inte jämföras.

Vid simfågelräkningen den 17 augusti fanns det 39 kullar och 108 ungar. Detta innebär att nära nog femtio procent av de häckande paren (enligt flyginventeringen) fick ut ungar. Inte sedan 2002 har denna nivå uppnåtts. Föregående år, 2018, var antalet kullar tio med 23 ungar vid samma tidpunkt och endast fjorton procent av de häckande paren fick ut några ungar. En häpnadsväckande skillnad således.

Tabell 1. Antalet bon och ungar av knölsvan *Cygnus olor* i Hornborgasjön 2001 – 2019

År	Antal bon	Antal kullar	Medelkull	Procentuell andel av de häckande paren som fick ut några ungar räknat per simfågelräkningen i augusti
2001	79	-	-	-
2002	117	57	-	49
2003	144	-	-	-
2004	197	46	-	23
2005	160	36	-	23
2006	163	36	-	22
2007	181	45	2,7	25
2008	196	23	2,2	12
2009	219	81	2,8	37
2010	171	26	2,5	15
2011	201	67	2,5	33
2012	223	26	2,8	7
2013	214	22	2,2	10
2014	163	34	2,3	21
2015	164	53	2,8	32
2016	166	19	2,3	11
2017	97	10	1,8	10
2018	73	10	2,3	14
2019	80	39	2,8	49

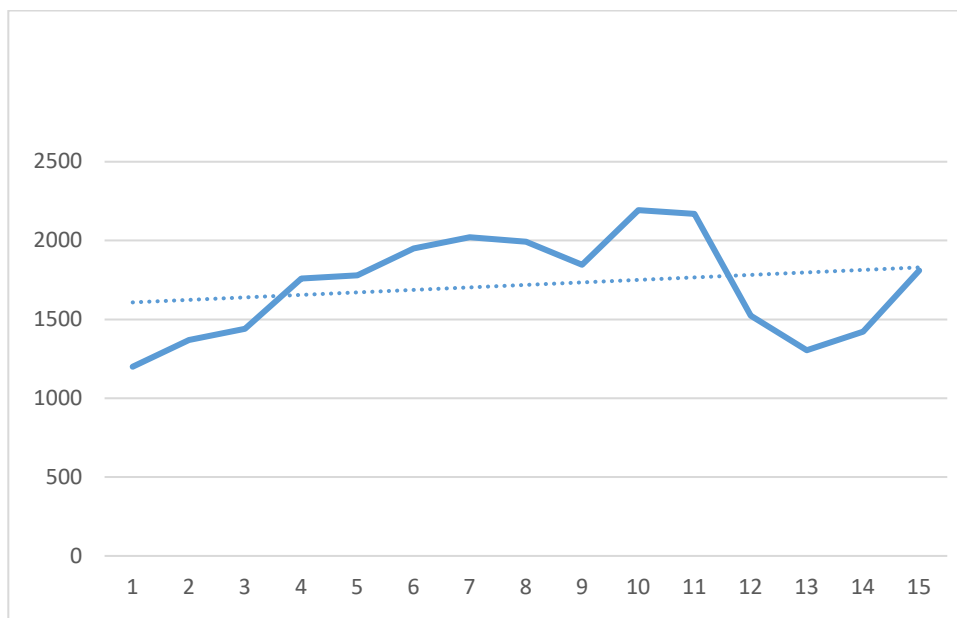
Medelkullen är i detta fall beräknad på antalet ungar/kullar vid simfågelräkningen i augusti, för flera av de tidigare åren saknas uppgifter om ungar i dokumenten.

Översomrande knölsvanar

Det är Tåkern och Hornborgasjön som hyser flest översomrande knölsvanar i vårt land. Allra flest är det i Tåkern. Icke häckande knölsvanar ruggar i juli-augusti och tappar handpennorna på ett sådant sätt att de är oförmögna att flyga under en tid. Ruggningen är för alla fåglar extremt krävande och innebär för knölsvanarnas del att det måste finnas en mycket god tillgång på föda. En vuxen knölsvan behöver cirka 2000 kJ per dag. Uppemot hälften av den intagna födan går i stort sett osmält rakt igenom. De handlar om svårsmält cellulosa material (se även föregående års Hornborgadokument). De ruggande svanarna ligger ofta sommartid utmed före detta Härlingstorpskanalen och Dagsnäskanalen vilket kan ha med att göra att det erbjuds skydd samt att

det i många fall är lågt för västvindarna. Det saknas data för flera parametrar; Vi vet inte hur omsättningen över tid ser ut. Vi vet inte heller hur mängden översomrande knölsvanar relaterar till de häckande, det vill säga om de häckande rekryteras ur den sammanlagda mängden eller om de revirbundna har ett annat ursprung.

I figuren nedan kan man se högsta antal rastande knölsvanar i Hornborgasjön åren 2005 – 2019. Mät punkt är simfågelräkningen i augusti månad eftersom kullarna då är frånräknade. Som framgår av diagrammet är trenden svagt ökande.

Figur 1. Antal översomrande knölsvanar i Hornborgasjön 2005-2019.

Sångsvanen

Två områden innehåller häckande sångsvanar, det ena är nära Hångers Udde och det andra är i området Korpaboviken, Orebackar och Hästahuvudet. Så har det varit under en följd av år och så även 2019. Detta år påbörjades fyra häckningar, i samma lägen som åren innan. En vid Hångers udde, en vid Orebackar och två i Korpaboviken. Det förefaller som om endast det ena paret i Korpaboviken fick fram ungar av någon storlek. Observerades den 19 juli, då två ungar. Inte någon kull finns noterad under simfågelräkningarna.

Hybridhäckning?

Under hösten upptäckte Kristian Kroon ett svanpar med en unge i Bjurumskanalen. Kristian misstänkte redan från början att det handlade om en hybridkull. Vid ett besök omedelbart därefter konstaterades att så var fallet. Ungens utseende tydde på att fader var knölsvan och moder var sångsvan. Hybridhäckningar är mycket ovanliga, det finns endast 17 rapporter på Artportalen under 2000-talet. Frågan måste ställas om den sångsvan som ruvade i sydkanten på riset den 10 juli hade med detta att göra. I slutet av november fanns endast ungen kvar i kanalen.

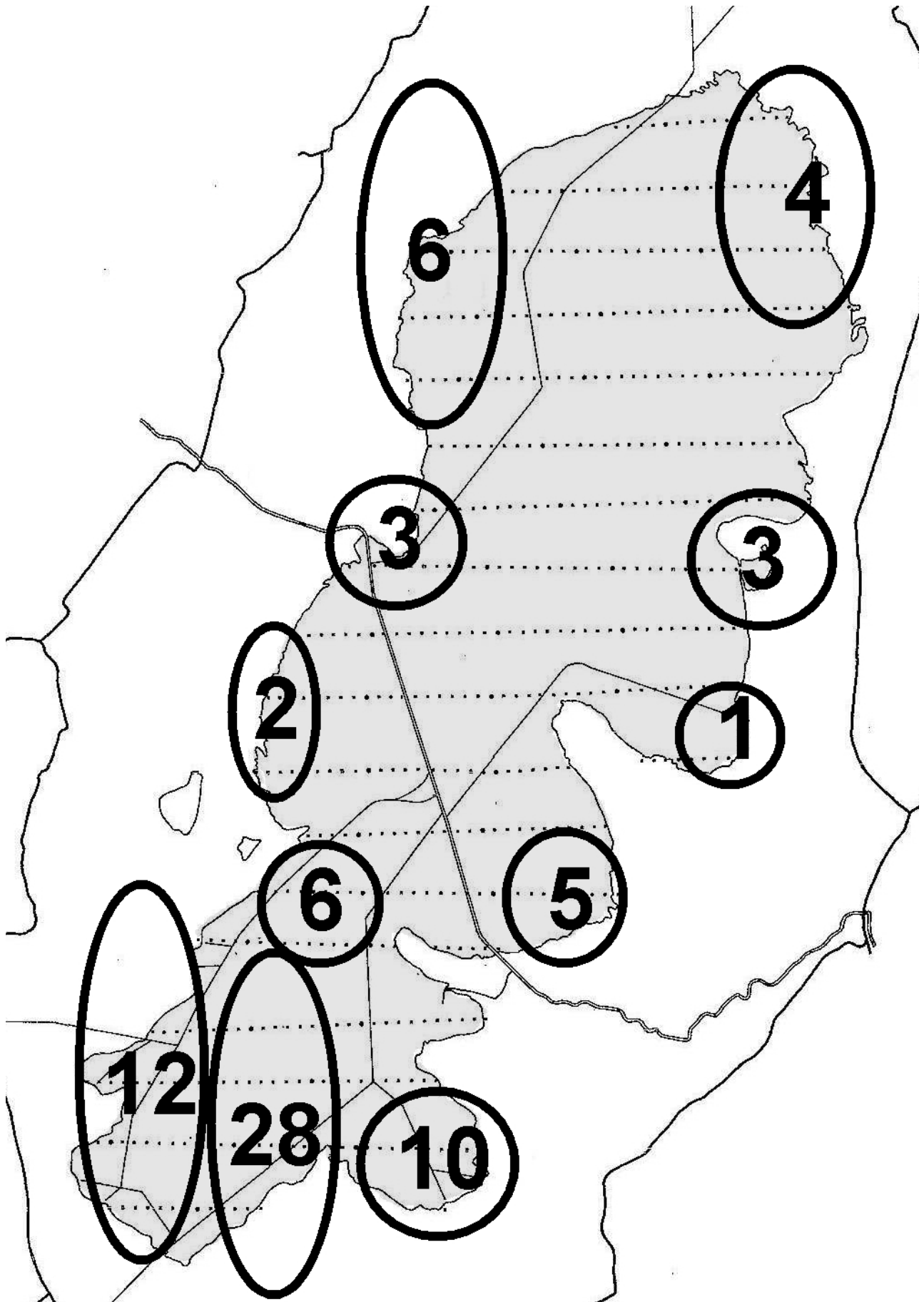
Figur 2. Den möjliga hybridungen ensam kvar i kanalen slutet av november. Foto Kristian Kroon

Sammanfattning

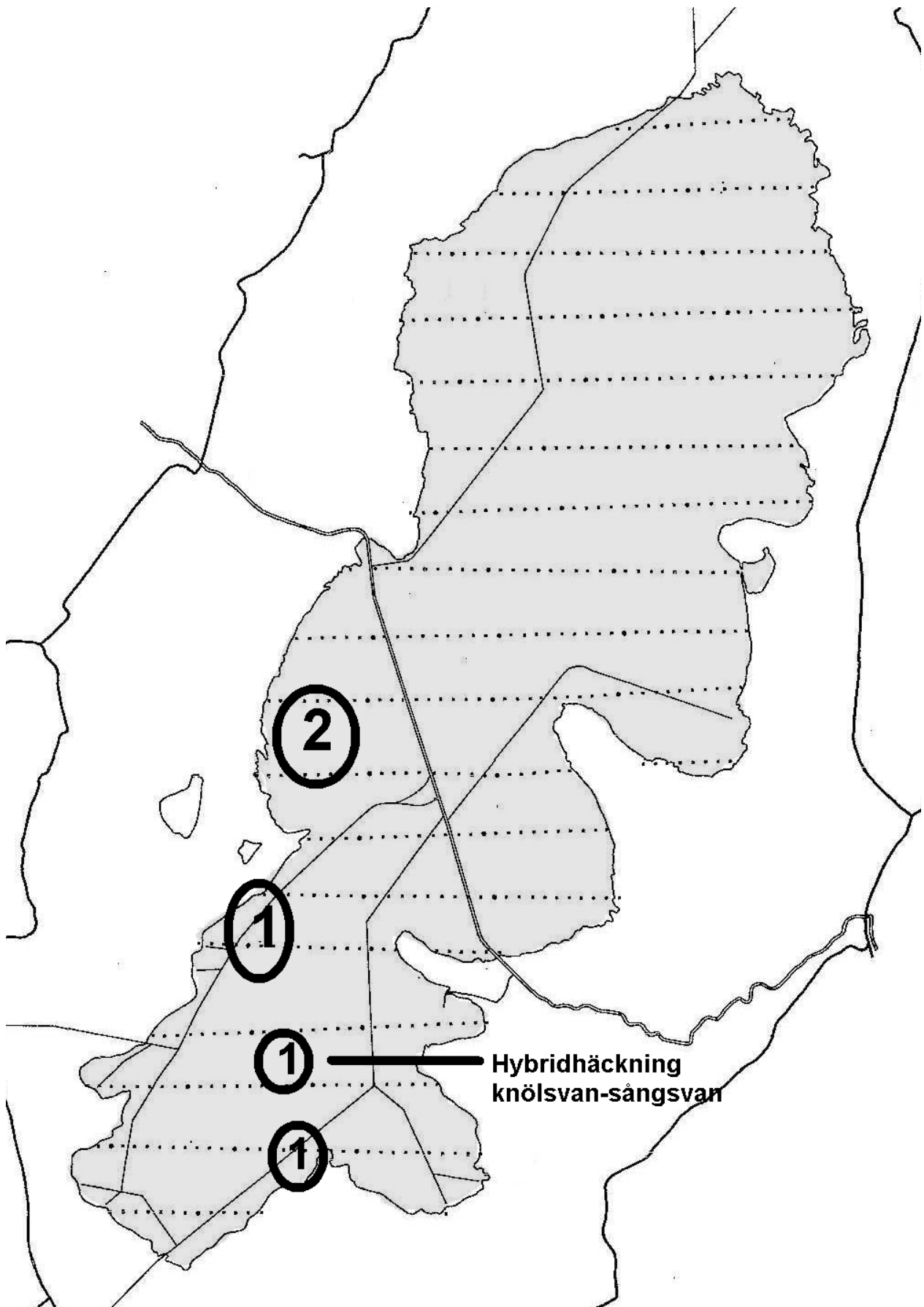
Antalet häckande par hos Hornborgasjöns knölsvanar förefaller ha stabiliserats på en nivå omkring 70 – 80 par. Reproduktionen 2019 är 1,4 ungar per påbörjad häckning vilket är en avsevärd förbättring jämfört med 0,3 året innan. Hälften av häckningarna resulterade i ungar, det bästa resultatet sedan 2002. Fortfarande finns frågan kvar vad tidig uttorkning av sjön kan ha för betydelse för häckningarnas genomförande, det tar minst 2,5 månader från äggläggning till det att kullen börjar utforska ett större område.

Stora vita fåglar borde vara lätta att hålla reda. Det är de inte. Detta beror på att Hornborgasjön är stor och det mest frekventerade området i söder är komplext. Redan i början av maj grönskar videt och om vattenståndet är tjänligt blir bona svåra att se. Femtio häckningar av årets åttio fanns i den sydligaste delen. Metoden att flyginventera har använts under mycket lång tid men den har uppenbara brister, dessutom görs inventeringen vid ett enda tillfälle. Man skulle kunna undersöka vad som händer över tid genom att välja några områden med god överblick: Hästahuvudet, Södra Sätunaviken samt Dagsnäs och pricka in ruvande svanar veckovis under fem veckor. Det skulle utgöra ett bra mått på hur bilden förändras.

Sångsvanarna följer ett sedan många år invariant mönster. Jag kan dock konstatera att det fortfarande råder påfallande stor kunskapsbrist om vad som händer med sångsvanarna senare under häckningssäsongen.

Figur 4. Antal häckande par av knölsvan i Hornborgasjön, 2019.

Figur 5. Antal häckande par av sångsvan i Hornborgasjön, 2019.

De häckande skrattmåsar i Hornborgasjön 2019 – en översikt

Åke Abrahamsson

Underrubriken ("en översikt") är vald för att harmoniera med den något begränsade inventeringsinsats som var möjlig våren 2019. Skrattmåsar har haft ett bra år; en uppskattning indikerar att antalet bon tydligt överskrider antalet 2018. Som konstateras nedan begränsas förekomsten av att häckningsöar inte kunnat röjas från sly samt i någon mån av vattenståndet när häckningen inleds. Trots detta finner jag att omfattningen av häckningarna är relativt statisk och inte kräver någon djuplodande inventering varje år. Det är dock önskvärt att en riktig beräkning genomförs inom under kommande år. Skrattmåsar i Hornborgasjön ser ut att må bra, vilket är viktigt eftersom kolonierna utgör barnkammare för många arter änder och doppingar.

Häckningarna

De flesta skrattmåsar häckar i någon av de sju stora kolonierna, som är av två olika slag. Dels Blockholmarna norr om Ore nabb och dels "flytöar" i Södra Sätunaviken, söder om Almeö samt lite längre söderut utmed den forna Bjurumskanalen. Den absoluta merparten av skrattmåsar återfinns i dessa kolonier. I området från Södra Sätunaviken och västerut fanns fem stora kolonier. Med den kolonin som låg längst in i Sätunaviken som beräkningsgrund torde dessa fem tillsammans innehålla tre till fyratusen par. Det antal skrattmåsar som häckar inom andra delar av sjöområdet är närmast försumbara i sammanhanget. Vid Fågeludden fanns 150 bon, i Hornborgaviken ett trettiotal. Kolonin söder om Fäholmstornet var i stort sett övergiven 2019, så även den på häckningsöarna utanför Kajsakanalen i sydligaste delen. Denna koloni innehöll 340 bon 2018. Det finns ett antal mindre häckplatser med ett fåtal bon i varje, det kan vara en lämplig lite större tuva eller liknande. Jag beklagar att jag inte till fullo kunnat undersöka området kring den forna blindkanalen. Vid den yttersta Blockholmen (den med skarvhäckningarna) visade skrattmåsar häckningsbeteende tidigt, men vad jag kunde se uppehöll de sig endast där tillfälligt. Jag beräknar att mellan 5000 och 5500 par påbörjade sin häckning 2019.

Hot och problem

De möjliga häckningsplatser som finns i Hornborgasjön utnyttjas fullt ut, så vitt man kan se. Att tillföra häckplatser skulle sålunda med säkerhet innebära fler skrattmåsar. När Spännsjön iordningställdes år 2015 etablerades till exempel omedelbart en stor koloni där. Hotet är igenväxning. Häckningsöarna i sydligaste delen (Vadboden – Kajsakanalen) kunde inte röjas fria från sly under vintern 2018-19 och följaktligen häckade inga skrattmåsar där 2019. Slyet på Blockholmarna är nu mer än meterhögt efter kraftig påväxt 2019. Det är inte omöjligt att liknande problem gjorde att häckplatsen söder om Fäholmen var i stort sett obebyggd sistlidna sommar. Det är således mycket angeläget att det byggs nya häckningsöar, samtidigt som de befintliga röjs regelbundet. Detta skulle innebära fler häckande skrattmåsar och i förlängningen därigenom skapa fler häckningsmöjligheter för änder och doppingar, vilket vore mycket värdefullt. Dera arters möjliga häckplatser har reducerats kraftigt i takt med att bäddarna med ruttnande ris försvinner i snabb takt. Häckningsöar får förstås anläggas där så är praktiskt möjligt, men om några av dem placerades i anslutning till Fågeludden skulle det dessutom ge fler besökare möjligheten till rikare fågelupplevelser.

Sammanfattning

Hornborgasjöns skrattmåsar reder sig väl. De möjliga häckplatser som finns är annekterade och antalet häckande par är stabilt. En ordentlig boräkning bör genomföras inom de närmaste åren. För att flera skrattmåsar skall häcka fordras att nya häckningsöar anläggs, vilket är ett stående önskemål. Igenväxning med sly är ett allvarligt och överhängande hot, för att avvärja detta krävs att röjning av befintliga häckningsplatser genomförs varje år. Skrattmåskoloniernas betydelse som häckningsmiljö för allehanda änder och doppingar kan inte överskattas.

Vidare läsning

Ornis Svecica Volym 6, Nummer 1–2, 1996. Utgiven av Sveriges Ornitologiska förening, handlar i sin helhet om skrattmåsen.

Figur 1. Skrattmåsungar på häckningsplattform vid Fågeludden, juni 2019. Foto: Lotta Berg

Häckande svarttärnor och dvärgmåsar i Hornborgasjön 2019

Peder Hedberg Fält

Inledning

Antalet bon av måsar och tärnor har inventerats mer eller mindre årligen sedan starten 1981 (Karlsson 1984). Projektet övergick därefter som faunistisk insamling i mitten av 1980-talet, vilket innebar att personalen vid fältstationen besökte vissa områden i sjön regelbundet och noterade häckande fågelarter. Sedan höjningen av sjöns vattenstånd slutfördes 1995 är målsättningen att årligen kartera och räkna antalet häckande måsar och tärnor i sjön i ett eget separat projekt.

I år har jag inventerat svarttärna och dvärgmåsa samt lokaliserat var de förekommer i sjön. Även häckningsframgången för de bägge arterna har studerats.

Metod

Antalet bon/par av häckande svarttärnor och dvärgmåsa räknades dels från kanot i olika områden i sjön, dels från fågeltorn eller andra naturliga observationsplatser utmed sjön. Observationsplatser från land valdes i första hand där man har möjlighet att se samtliga bon i respektive koloni. Räkning från kanot valdes då inga andra observationsplatser förekommer från land. För svarttärnan har vissa år antalet häckande par beräknats i respektive koloni utifrån antalet observerade och varnande vuxna fåglar. I år har dock antalet bebodda bon av de bägge arterna räknats från land då de låg i områden som det var begränsat med vegetation på och därför ganska lätta att räkna.

Antalet bon av antalet par svarttärna och dvärgmåsa räknades igenom vid besök i de olika kolonierna under perioden 25 maj till 4 juli. Räkningar har skett vid flera tillfällen under den nämnda perioden. Alla räkningar har utförts av undertecknad. Häckningsframgången hos de bägge arterna har studerats genom att räkna antalet nästan flygga/flygga ungar vid respektive koloni från början till slutet av juli.

Resultat

Svarttärna

Svarttärnan är en etablerad art i sjön och årets resultat slutade på 11 häckande par/bon fördelat på ett område i sjön (figur 1). Till skillnad från de övriga kolonihäckarna väljer svarttärnan i högre grad oftast mindre och vegetationslösa flytöar i sjön. De häckar ofta tillsammans med övriga arter utan bildar gärna egna kolonier. De första svarttärnorna i sjön upptäcktes den 7 maj och kring mitten av maj noterades 7 fåglar som höll till på en flytö i norra delen av sjön. I slutet av maj hade antalet ökat till 14-15 individer vilka sågs alltmer permanent kring området utanför parkeringen vid Ytterberg. I början av juni förekom 7 bon med ruvande fåglar vilket succesivt ökade till 11 bon den 20 juni. Det hade sålunda tillkommit ytterligare 4 par till sjön under mitten av juni. I närheten av bon med svarttärna häckade också skratmåsa och fisktärna, fast dock inte i alldeles närhet av svarttärnorna.

I slutet av juni fanns kläckta ungar i ett flertal bon och 9 ungar kunde ringmärkas i början av juli. En vecka senare kunde ytterligare två ungar märkas, så totalt märktes 11 ungar under året. Häckningarna gick bra och totalt kunde 12 flygfärdiga ungar räknas ihop i mitten av juli i de centrala delarna av sjön. Årets resultat får anses vara väldigt bra med tanke på att kolonierna lätt kan bli rövade från både ägg och ungar. Ett förhållandevis stabilt väder rådde kring kläckningen vilket också bidrog till minskade förluster av ungar.

Dvärgmåsar

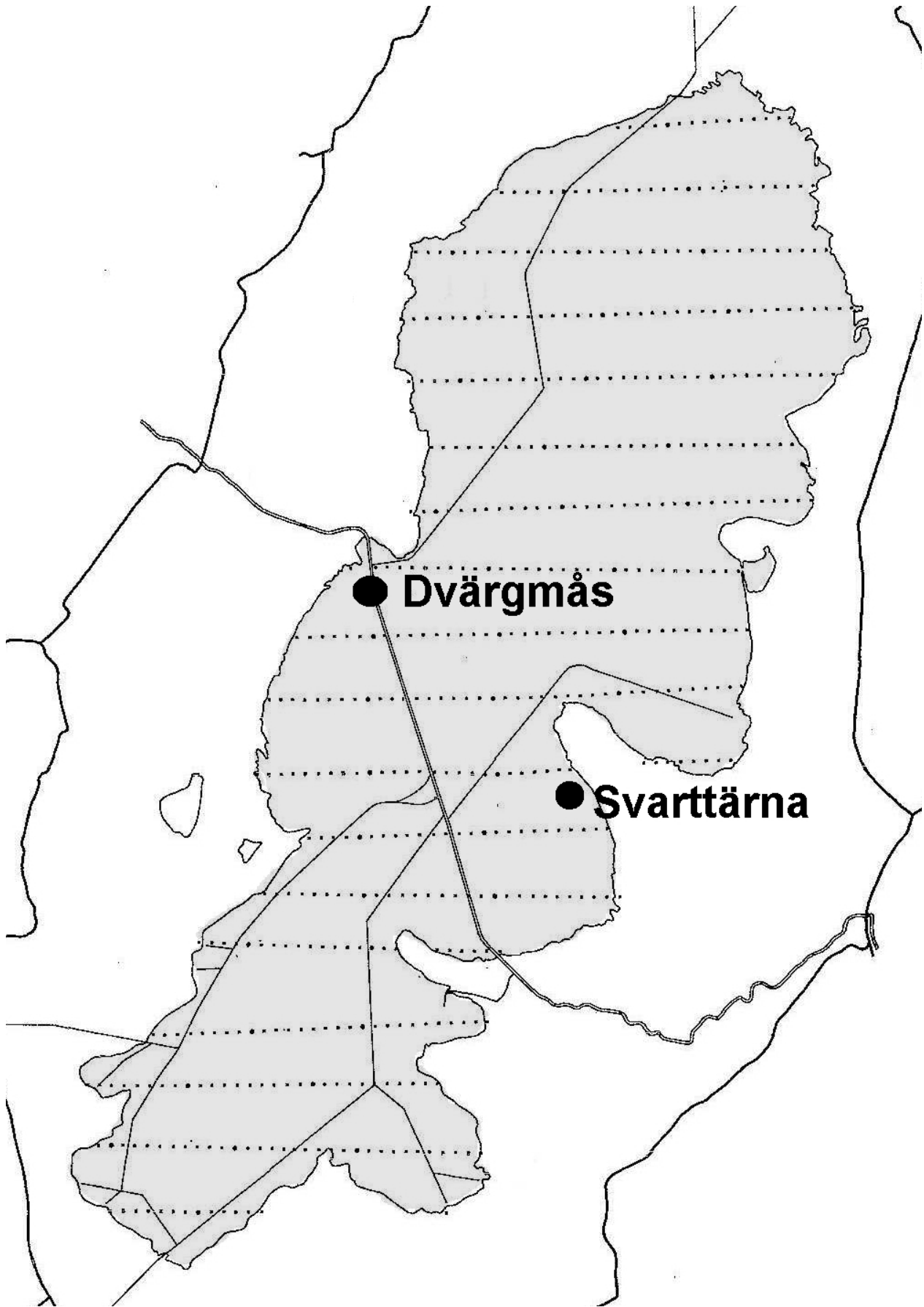
I mitten av maj noterades 2 par utanför Ytterberg tillsammans med svarttärnor vilka verkade intresserade av området för häckning. En vecka senare sågs de båda paren bygga på en flytö i området kring gamla huvudkanalen. Av någon anledning försvann de även därifrån och sågs istället i närheten av Utloppet. Vid kontroll av Utloppet i början av juni noterades två ruvande dvärgmåsar kring och i mitten av juni hade antalet fördubblats till 4 par. De två andra paren sågs bygga i samma område. I detta område fanns även en större koloni med fisktärna och flera par ruvande skrattmåsar. Strax efter midsommar hade varenda fågel försvunnit och vid kontroll av området i början av juli var de kvarvarande bona tomma på både ägg och ungar. Däremot noterades spillning av mink i området vilket med största sannolikhet bevisar att mink rövat bona i området. Vid kontrollen noterades två överflygande gamla dvärgmåsar. Tyvärr lyckades dvärgmåsarerna inte få fram några ungar även detta år, vilket är bekymmersamt.

Tabell 1. Antal bon av svarttärna och dvärgmåsar i Hornborgasjön 2019.

Svarttärna	11
Dvärgmåsar	4

Referenser

Karlsson, T. 1984. Skrattmåsar, fiskmåsar och fisktärnor. Hornborga-dokument nr4. Statens Naturvårdsverk.

Figur 1. Områden för häckande par av svarttärna respektive dvärgmås i Hornborgsjön, 2019.

Revirhävande trastsångare i Hornborgasjön 2019

Albin Torsson

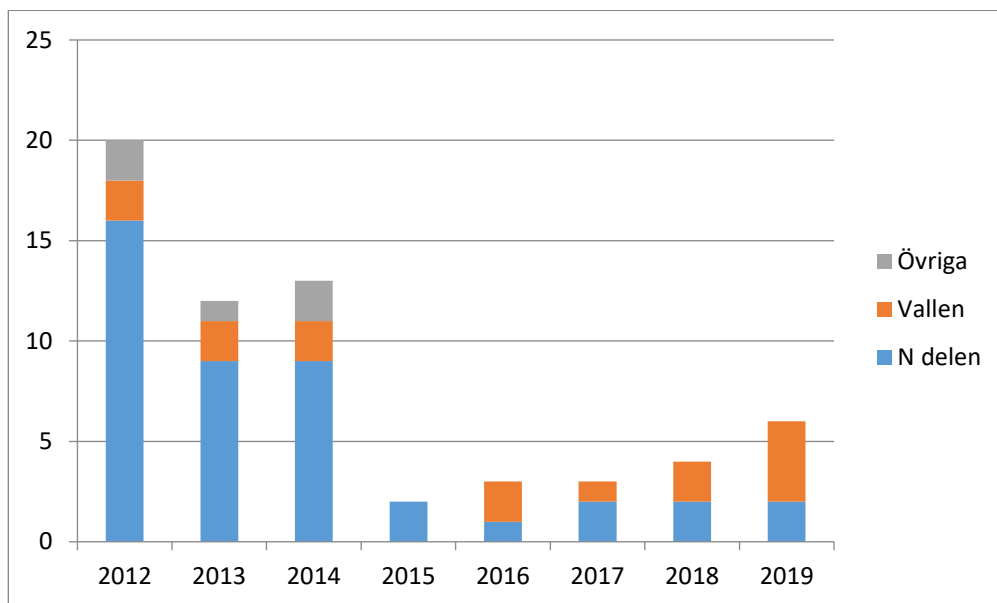
Syftet med projektet är att ta reda på antal sjungande hanar och var de håller revir kring Hornborgasjön. Detta för att kunna se hur den minskande arealen vass och sjöns förändringar i övrigt påverkar artens förekomst.

Metod

Antal sjungande hanar inventeras med hjälp av kanotpaddling kring mellersta och norra delen av sjön. Kring södra delen och allra längst upp i norr har inventeringen genomförts från land. Inventeringen gjordes mellan den 15 maj och 15 juli.

Resultatet

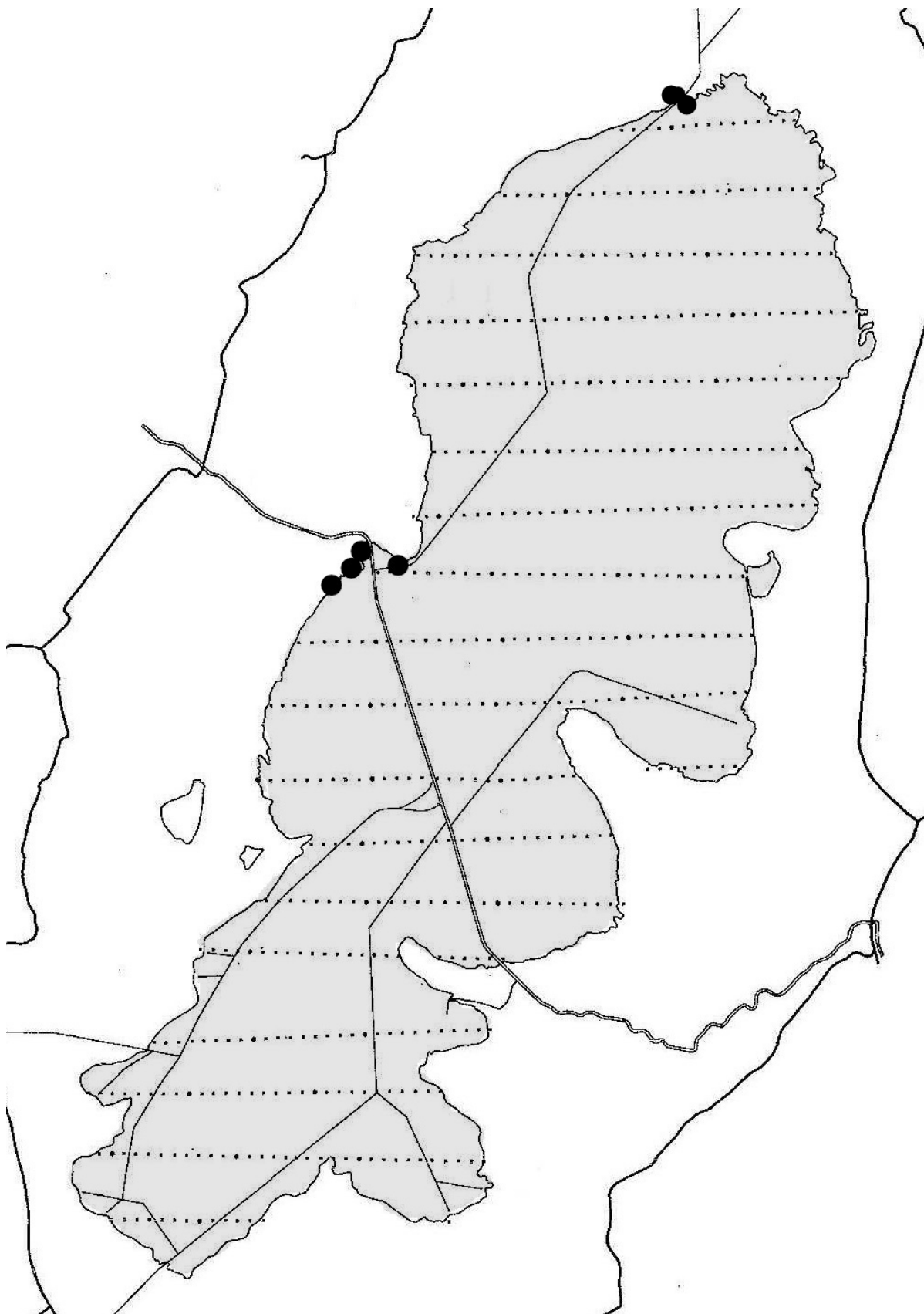
Årets resultat blev sex revir, fortfarande på en mycket låg nivå sett till innan 2012. Kan man skönja en svag ökning efter bottenåret 2015? I norra delen av sjön ligger nivån tyvärr fortfarande på endast två hanar vid Härlingstorpskanalens mynning och ökningen har istället skett vid vallen från Utloppet och söderut. Tillfälligt har det hörts en fågel vid Almeö, där ett exemplar även ringmärktes i augusti vid Järnbron.

Figur 1. Antal revirhävande trastsångare vid Hornborgasjön, 2012-2019.

Figur 2. Ringmärkning av ung trastsångare, Järnbron, augusti 2019. Foto: Lotta Berg

Figur 3. Revirhävande trastsångare i Hornborgasjön 2018.

Häckfågelfaunan vid Vallen, Hornborgasjön, 2019

Janne Pettersson

Inledning

Med Vallen menas här den jordvall på Hornborgasjöns västra sida som anlagts för att reglera sjöns vattenstånd. Denna fågelinventering tjänar främst ett syfte: genom inventeringen skall man kunna följa förändringar i fågelfaunan. Vid årlig kontroll registreras och övervakas naturmiljöns tillstånd och utveckling. Verksamheten bidrar till kontroll av naturmiljöns utveckling och de förändringar i fågelbeståndet som fås genom naturlig biotopförändring.

Inventeringen omfattar enbart häckande arter, alltså inga rastande eller migrerande arter. Underlaget kan sedan användas för bedömning av effekten på fågelfaunan i biotoper som förändras utmed Vallen.

Projektet startades av Barbro, Åsa och Thore Axelsson år 2002.

Metodik

Hela inventeringen bygger på Statens Naturvårdsverkets råd och riktlinjer ”Biologiska inventeringsnormer för fåglar” (Svensson 1975). För beskrivning av ambitionsnivå och kartunderlag artlistning inventeringsområde och biotopsbeskrivning se Axelsson, 2003.

Referens

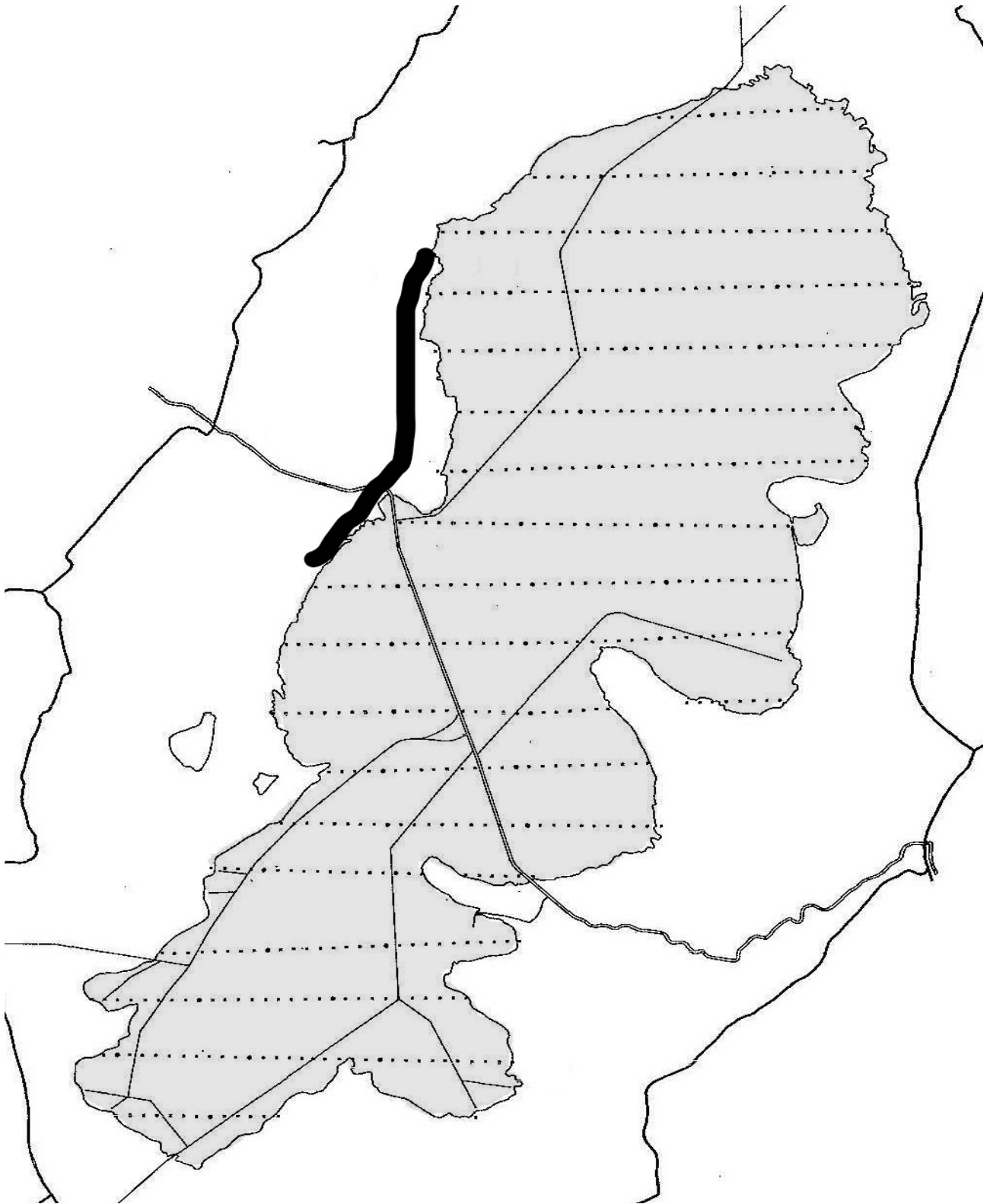
Axelsson T & B 2003 Häckningsfaunan vid Vallen, 2002. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002.

Figur 1. Långeland. Foto: J. Pettersson.

Figur 2. Utmed vallen. Foto: J. Pettersson.

Figur 3. Den svarta markeringen på västra sidan om sjön visar ungefärligt var inventeringsområdet "Vallen" är beläget. Området sträcker sig från grillplatsen i söder upp till Långeland i norr.

Tabell 1. Antalet revirhävande par/hanar vid Vallen åren 2015-2019. Tidigare tabeller, för åren 2002-2014, kan återfinnas i tidigare Hornborga-dokument.

Art	2015	2016	2017	2018	2019
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	2	2	1	1	2
Grågås <i>Anser anser</i>	3	10	3	8	8
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	6	3	-	2	1
Årta <i>Anas querquedula</i>	-	-	1	1	3
Skedand <i>Anas clypeata</i>	-	-	2	2	3
Snatterand <i>Anas strepera</i>	-	1	1	3	3
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	3	5	4	6	8
Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	1	1	1	-	1
Smådopping <i>Tachybaptus rufficollis</i>	-	-	-	-	-
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	4	4	-	5	5
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	4	3	-	-	2
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	-	-	-	-	-
Duvhök <i>Accipiter gentilis</i>	-	-	-	-	-
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	-	1	-	-	-
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	-	3	2	3	4
Småfläckig sumphöna <i>Porzana porzana</i>	-	1	-	-	-
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	-	-	-	-	2
Sothöna <i>Fulica atra</i>	6	5	2	3	2
Trana <i>Grus grus</i>	-	1	1	2	-
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>	-	1	-	-	-
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	12	10	14	15	10
M strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	1	1	1	1	-
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	14	12	12	17	24
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	1	1	1	-	-
Skogssnäppa <i>Tringa ochropus</i>	-	4	-	3	3
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	2	1	1	6	3
Grönbena <i>Tringa glareola</i>	1	2	-	3	2
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	-	-	-	-	-
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	5	2	2	2	3
Gök <i>Cuculus canorus</i>	-	-	-	1	-
Jorduggla <i>Asio flammeus</i>	-	-	-	-	-
Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>	-	-	-	-	-
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	-	-	-	-	-
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	1	1	-	1	1
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	-	-	-	-	-
Skata <i>Pica pica</i>	-	2	1	1	1
Entita <i>Poecile palustris</i>	8	1	-	-	3
Blåmes <i>Cyanistes caeruleus</i>	5	3	-	3	3
Talgoxe <i>Parus major</i>	5	-	-	3	3
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	-	1?	-	-	1?
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	8	4	5	6	5
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	1	-	1	2	3
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	35	35	22	17	23
Gransångare <i>Phylloscopus collybita</i>	-	1	1	1	1
Grönsångare <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	-	-	-	-
Trastsångare <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	-	2	-	2	4
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	15	18	26	14	22

Art	2015	2016	2017	2018	2019
Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	18	18	15	13	12
Kärrsångare <i>Acrocephalus palustris</i>	4	1	3	2	2
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	2	-	1	-	3
Gräshoppssångare <i>Locustella naevia</i>	-	3	3	2	3
Flodsångare <i>Locustella fluviatilis</i>	-	-	-	-	-
Vassångare <i>Locustella luscinioides</i>	-	-	-	-	-
Svarthätta <i>Sylvia articapilla</i>	10	3	4	4	4
Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	9	5	4	4	4
Årtsångare <i>Sylvia curruca</i>	1	1	-	2	-
Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	6	2	2	1	5
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	4	-	-	-	-
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	3	2	3	1	1
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	-	-	-	-	-
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	2	-	-	-	-
Koltrast <i>Turdus merula</i>	8	4	3	3	3
Björktrast <i>Turdus pilaris</i>	-	2	1	2	1
Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	-	-	1	1	-
Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	4	1	3	2	1
Dubbeltrast <i>Turdus viscivorus</i>	-	-	-	-	-
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	-	-	1	-	-
Rödthake <i>Erithacus rubecula</i>	5	4	3	2	2
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	2	2	3	8	4
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	2	-	-	-	-
Rödstjärt <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	-	-	1	-	-
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	8	4	6	5	6
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	3	-	2	1	1
Gulärta <i>Motacilla flava</i>	19	22	32	28	37
Sädesärta <i>Motacilla alba</i>	3	2	1	2	4
Ångspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	9	7	10	15	18
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	5	-	1	-	-
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	12	10	6	5	5
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	-	-	2	1	1
Grönfink <i>Chloris chloris</i>	-	-	-	-	-
Hämpling <i>Carduelis cannabina</i>	3	-	-	-	-
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>	1	-	-	-	3
Grönsiska <i>Carduelis spinus</i>	-	-	-	-	-
Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>	10	4	3	3	5
Sävsparv <i>Emberiza schoeniclus</i>	25	30	27	30	38
Summa arter	50	52	48	52	53

Resultat

Man kan även detta år konstatera att de arter som dominerar är lövsångare, rörsångare, sävsångare, gulärta och sävsparv. Men även enkelbeckasin, trastsångare och årtar har ökat något i antal. Ny art för i år är rörhöna, som med två par höll revir vid Borängen. Varför har pungmes ett frågetecken i tabellen? Jo, anledningen är den att år 2016 och 2019 observerades pungmes vid några tillfällen utmed Vallen, alltså inget fast revir inom inventeringsområdet, men ändå en intressant notering. Inventeringsbesök genomfördes vid 10 tillfällen, plus ett antal besök däremellan.

Figur 1. Videt växte sig frodigt utmed Vallen i år. Foto: Janne Pettersson.

Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2019

Christopher Magnusson

Under året ringmärktes 1 819 fåglar av 54 arter. Efter två år med mer omfattande verksamhet och summer närmare 4 000-strecket kom nu ett mellanår. Årets verksamhet var koncentrerad kring märkplatsen vid Kärragården, men därutöver märktes ett inte obetydligt antal fåglar vid Järnbron. Vid Fågeludden och i övriga sjöområdet (se tabell 1) var verksamheten lite lägre detta år. Ringmärkning har bedrivits under årets alla månader utom februari och mars. De flesta fåglarna ringmärktes i augusti (23%), juli (21%) och september (15%). Fältstationen bedriv under lång tid inte någon standardiserad verksamhet. År 2018 började vi med en standardisering av märkningen vid Järnbron och den har fortsatt under 2019. Detta för att kunna följa trender bland Acrocephalus-sångarna och sävsparv. Mer om detta längre ner i rapporten. Ringmärkningen är dock fortfarande helt beroende av ideella insatser.

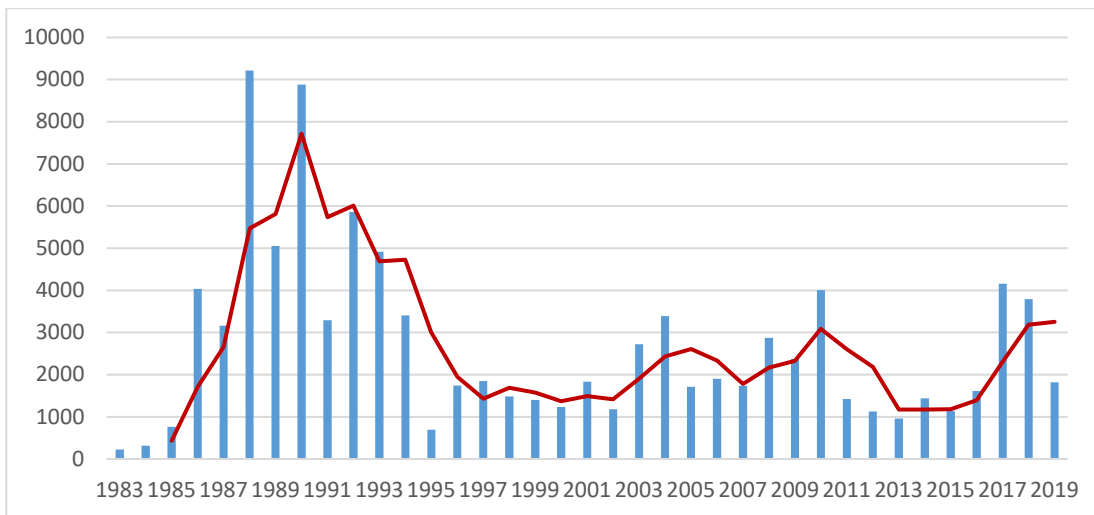
Tabell 1. Översikt över ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2019. Antal ringmärkta fåglar, fördelning i procent mellan märkplatserna samt antal arter, fördelat på märkplatser och typ av verksamhet.

Märkplats	Antal ringmärkta	Fördelning (%)	Antal arter
Fågeludden (nätfångst och vadarburar)	87	5%	16
Järnbron (nätfångst)	601	33%	23
Kärragården (nätfångst)	1 027	56%	40
Övriga områden (nätfångst & pullmärkning)	104	6%	3
Totalt	1 819	-	54
Flygga	1 712	94%	51
Pulli	107	6%	5

Sedan starten år 1983 har nu drygt 98 694 fåglar av 147 arter ringmärkts vid Hornborgasjön. Utvecklingen av ringmärkningen från 1983 framgår av figur 2. En förteckning över ringmärkta fåglar samt återfynd och kontroller redovisas nedan. Tyvärr genomfördes ingen mer omfattande röjning av märkplatserna Kärragården eller Fågeludden under året. Planen är att genomföra detta under 2020. Dessutom kommer de båda märkplatserna rustas upp ordentligt.

Figur 1. Kungsfiskare, Järnbron augusti, september 2019; höksångare, Järnbron, september; blåhake, Järnbron, september; steglits, Kärragården, oktober. Foto Johan Bergquist, Edvin Klein, Lotta Berg.

Figur 2. Antalet ringmärkta fåglar vid Hornborgasjön 1983-2019. De höga antalen under 1988 och 1990 beror på stor aktivitet vid märkplatsen Flian, mitt ute i sjöområdet. Under åren 1986-1990 ringmärktes 16 200 fåglar vid märkplats Flian (medeltal 3 230 per år). Märkplatsen ersattes med märkplats Fågeludden och under åren 1992-1994 ringmärktes 6 100 fåglar i vassen utanför udden (medeltal 2 040 fåglar per år). Därefter har de flesta av fåglarna märkts vid Kärragården.

Årets lista över vanligaste märkararter kännetecknas av nätfångsten vid Kärragården och Järnbron. Listan toppas av lövsångare (198), sävsångare (190), grönsiska (173), sävsparv (153) och blåmes (129).

Under året fångades och ringmärktes 54 olika arter vilket är ett genomsnittligt antal. Saknas gör framförallt vadarfåglar. Inte en enda vadare fångades, men istället gick en ung vattenrall in i en av vadarburarna. Ett antal fåglar av ovanligare arter har under året ringmärkts. Förutom tidigare nämnda vattenrall fångades en höksångare och två blåhakar. Ovanligt många grönsiskor fångades därtill under hösten. Under året lyckades dessutom rörsångare bli den första arten att ringmärkas i totalt över 10 000 ex! I år passerade därtill totalantalet ringmärkta tornfalkar vid Hornborgasjön genom tiderna 1 000 individer.

Figur 3. Den 10 000:e rörsångare som ringmärkts vid Hornborgasjön. Foto: Christopher Magnusson

Figur 4. Ung vattenrall, slutet av juli. Foto: Christopher Magnusson

Vi har goda erfarenheter från tidigare år när det gäller fångst av krickor och vadare i vadarnät med hjälp av bandspelare. Det vore värdefullt att få mer information om dessa arter. Många krickor rapporteras också som återfunna. Som för de flesta andfåglar skjuts de under flyttningen och där de övervintrar. Under höstflyttningen 2006 ringmärktes 30 gluttsnäppor, vilket är ett stort antal. Under sommaren gjordes tyvärr inga försök att fånga dessa.

Boungar

Under året märktes 107 boungar av 5 arter (se tabell 2). Tyvärr missades stora delar av holkmärkningen under året. Under nästa år ska holkarna som finns vid Almeö, Trestena och Rödemosse inventeras och ev ersättas. Tyvärr blev det ingen märkning av skrattmå under året då årets tärnpadding uteblev. Förhoppningsvis kan vi fortsätta med detta under kommande år då det vore önskvärt med ringmärkning av skrattmå och fisktärna samt fortsatt märkning av svarttärnor.

Tabell 2. Förteckning över arter och antal fåglar som ringmärktes som boungar, s.k. pullmärkning vid Hornborgasjön 2019.

Art	Antal	Art	Antal
Svarttärna	11	Näktergal	2
Tornfalk	71	Stare	22
Trädgårdssångare	1	Totalt	107

Järnbron

Järnbron hade i år sin tredje säsong och andra som plats för standardiserad fångst. Standardiseringen innebär följande:

- En dag i veckan från första helgen efter 15 juli och sedan 7 veckor framåt.
- De 9 näten sitter uppe från en halvtimme innan soluppgång och sedan minst fyra timmar framåt.
- Ringmärkning tillåts utanför standardiseringen, men inte dagen innan.

Fokus för standardiseringen är framförallt sävsångare, kärrensångare, rörsångare och sävsparv. Förhoppningen är att kunna jämföra andelen ungfåglar och totala antalet fåglar mellan åren. Vi kommer även att, i den mån dessa arter fångas, undersöka detta hos trastsångare, lövsångare, törnskata och skäggmes. Totalt fångades 407 individer av 17 arter under standardiseringen (se tabell 3). Detta resultat är under hälften av det antal som ringmärktes 2018. Det är svårt att veta vad detta kan bero på, men några anledningar kan man spekulera i. Vädret var sämre ur fångstsynpunkt, det fanns knappt några bladlöss i vassen (och därför mindre anledning för fåglarna att besöka de vassområden där näten satt uppe) och dålig häckningsframgång hos vissa arter. Till exempel var ca 60 % av sävsparvarna ungfåglar jämfört med ca 80 % 2018. Det var inte heller lika torrt under året, vilket kan ha lett till mer mat i andra områden och mer spridda fåglar.

Tabell 3. Förteckning över arter och antal fåglar som fångats vid Järnbron i den standardiserade fångsten 2019. I listan ingår inom standardiseringen ringmärkta fåglar och första kontrollen av redan märkta fåglar som ej märkts inom standardiseringen.

Blåmes	14	Rörsångare	89	Törnsångare	12
Talgoxe	14	Kärrsångare	7	Blåhake	1
Lövsångare	39	Härmsångare	1	Buskskvätta	2
Gransångare	5	Svarthätta	1	Gulärta	2
Trastsångare	1	Trädgårdssångare	4	Sävparv	54
Sävsångare	158	Ärtsångare	3	Totalt	407

Figur 5. Ringmärkning vid Järnbron, augusti. Trädpiplärka, trastsångare, sävsångare samt rör- respektive kärrsångare. Foto: Lotta Berg

Tabell 4. Andel ungfåglar i procent och totalt antal av sävsångare, rörsångare och sävparv vid Järnbron 2018 och 2019.

Art	2018	2019	Tot 2018	Tot 2019
Sävsångare	87,9 %	87,3 %	231	158
Rörsångare	81,9 %	76,4 %	144	89
Sävparv	79,0 %	51,9 %	205	54

För att följa häckningsframgången hos de fyra fokusarterna kommer andelen ungfåglar att redovisas (se tabell 4). I år kommer detta att redovisas med en tabell, men tanken är att när större underlag har inhämtats, komplettera detta genom en graf.

Återfynd och kontroller

Sammanlagt har 9 återfynd, där fåglar som ringmärkts vid Hornborgasjön noterats på annan plats, av 7 arter rapporterats genom Ringmärkningscentralen (RC) under 2019. Bland de intressantare återfynden kan en gulärta nämnas. Denna ringmärktes vid Fågeludden i början av augusti 2018 och återfanns i Belgien 26 dagar senare och 101 mil bort.

Fyra fåglar som ringmärkts på annan plats kontrollerades vid Hornborgasjön, samtliga utländska. En av dessa var den slovenska sävsångaren som även kontrollerades 2018.

Tack

Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön är ett resultat av lagarbete och många deltagares entusiasm. Följande personer har varit ringmärkare: Åke Abrahamsson, Lotta Berg, Petter Bohman, Johan Bergquist, Peder Hedberg Fält, Clas Hermansson, Peter Laudon, Christopher Magnusson och Albin Thorsson, och många andra har hjälpt till i verksamheten på annat sätt.

Förteckning över ringmärkta fåglar 1983-2019

Tabell 5. Ringmärkta fåglar vid Hornborgasjön åren 1983-2019. Förutom Hornborgasjöns fältstations ringserier (fr.o.m. 1986) upptar tabellen fåglar ringmärkta av och med ringserier tillhörande Barbro Axelsson (1983-1994), Bengt Pettersson (1983-1994), Clas Hermansson (1983-85, 1990-97, 1999-2005), Åke Abrahamsson (1989-2019), Juhani Vourinen (1994) samt Björn Helander (2002-14, 2017-18). Dessutom upptar förteckningen antalet egentliga återfynd som rapporterats genom Ringmärkningscentralen. Här avses alla återfunna fåglar undantaget de som märkts som boungar och rapporterats inom 10 km från märkplatsen efter mindre än tre månader och alla egna kontroller, dvs. fåglar som märkts och kontrollerats av stationen inom 10 km från märkplatsen.

Med området Hornborgasjön avses hela sjöområdet, strandskogen och närliggande öppna marker. Koordinaterna är ca 58.20 N/ 13.34 E.

Art	Märkta 1983-2018	Märkta 2019	Summa 1983-2019	Summa återfynd
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	14		14	1
Grågås <i>Anser anser</i>	493		493	76
Bläsand <i>Mareca penelope</i>	17		17	2
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1 569		1 569	105
Gräsand x Stjärtand <i>A. platyrhynchos x A. canuta</i>	1		1	
Stjärtand <i>A. canuta</i>	1		1	
Kricka <i>A. crecca</i>	249		249	10
Brunand <i>Aythya ferina</i>	3		3	1
Vigg <i>A. fuligula</i>	4		4	
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	6		6	
Vaktel <i>Coturnix coturnix</i>	1		1	
Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	1		1	
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	1		1	
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	1		1	
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	1		1	
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	5		5	
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	62		62	
Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>	39		39	1
Sparvhök <i>Accipiter nisus</i>	25		25	2
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	549		549	19
Blå kärrhök <i>C. cyaneus</i>	54		54	1
Ängshök <i>C. pygargus</i>	16		16	
Havsörn <i>Haliaeetus albicilla</i>	17		17	
Ormvråk <i>Buteo buteo</i>	2		2	1
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	13	1	14	
Kornknarr <i>Crex crex</i>	1		1	
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	4		4	
Sothöna <i>Fulica atra</i>	1		1	
Trana <i>Grus grus</i>	35		35	1
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	62		62	
Större strandpipare <i>Charadrius hiaticula</i>	14		14	2
Mindre strandpipare <i>C. dubius</i>	17		17	
Storspov <i>Numenius arquata</i>	10		10	
Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i>	3		3	
Brushane <i>C. pugnax</i>	36		36	
Mosnäppa <i>C. temminckii</i>	1		1	
Kärrsnäppa <i>C. alpina</i>	29		29	2
Småsnäppa <i>C. minuta</i>	17		17	
Morkulla <i>Scolopax rusticola</i>	1		1	
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	2		2	

Art	Märkta 1983-2018	Märkta 2019	Summa 1983-2019	Summa återfynd
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	108		108	
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	125		125	
Skogssnäppa <i>Tringa ochropus</i>	84		84	3
Rödbena <i>T. totanus</i>	24		24	1
Grönben <i>T. glareola</i>	236		236	2
Svartsnäppa <i>T. erythropus</i>	8		8	
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	37		37	1
Skrattmå <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	3 548		3 548	139
Dvärgmå <i>Hydrocoleus minutus</i>	1		1	
Fiskmå <i>Larus canus</i>	1		1	
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	122		122	1
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	494	11	505	8
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	1		1	
Gök <i>Cuculus canorus</i>	1		1	
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	34		34	5
Sparvuggla <i>Glaucidium passerinum</i>	1		1	
Pärluggla <i>Aegolius funereus</i>	2		2	
Hornuggla <i>Asio otus</i>	16		16	1
Nattskär <i>Caprimulgus europaeus</i>	1		1	
Tornseglare <i>Apus apus</i>	103		103	
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	50	3	53	
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	11		11	
Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i>	41		41	
Större hackspett <i>D. major</i>	65	2	67	
Gröngöling <i>Picus viridis</i>	6		6	
Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>	974	71	1 045	3
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	257		257	
Varfågel <i>L. excubitor</i>	4		4	
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	19	1	20	
Skata <i>Pica pica</i>	66	2	68	1
Kaja <i>Corvus monedula</i>	212	2	214	6
Kråka <i>C. corone</i>	5		5	
Korp <i>C. corax</i>	1		1	
Svartmes <i>Periparus ater</i>	80		80	
Tofsmes <i>Lophophanes cristatus</i>	3		3	
Entita <i>Poecile palustris</i>	471	8	479	
Tallita <i>P. montanus</i>	518		518	
Blåmes <i>Cyanistes caeruleus</i>	7 791	129	7 920	15
Talgoxe <i>Parus major</i>	5 415	108	5 523	6
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	1		1	
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	2 289		2 289	38
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	4		4	
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	466	7	473	
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	730		730	2
Hussvala <i>Delichon urbicum</i>	21		21	
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	300		300	
Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	8 477	198	8 675	12
Gransångare <i>P. collybita</i>	217	19	236	
Grönsångare <i>P. sibilatrix</i>	16		16	
Tajgasångare <i>P. inornatus</i>	1		1	

Art	Märkta 1983-2018	Märkta 2019	Summa 1983-2019	Summa återfynd
Lundsångare <i>P. trochiloides</i>	1		1	
Trastsångare <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	578	1	579	11
Sävsångare <i>A. schoenobaenus</i>	3 433	190	3 623	19
Busksångare <i>A. dumetorum</i>	3		3	
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	9 920	112	10 032	78
Kärrsångare <i>A. palustris</i>	480	23	503	
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	206	1	207	
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	77	1	78	
Flodsångare <i>L. fluviatilis</i>	5		5	
Vassångare <i>L. luscinioides</i>	2		2	
Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	1 611	40	1 651	2
Trädgårdssångare <i>S. borin</i>	1 840	56	1 896	5
Höksångare <i>S. nisroia</i>	8	1	9	
Ärtsångare <i>S. curruca</i>	423	13	436	1
Törnsångare <i>S. communis</i>	1 890	36	1 926	2
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	123		123	
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	305	4	309	
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	245	4	249	
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	116	1	117	
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	892	22	914	2
Koltrast <i>Turdus merula</i>	714	10	724	6
Björktrast <i>T. pilaris</i>	315	5	320	3
Rödvingetrast <i>T. iliacus</i>	502		502	3
Taltrast <i>T. philomelos</i>	197	2	199	1
Dubbeltrast <i>T. viscivorus</i>	1		1	
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	59		59	
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	1 614	24	1 638	6
Blåhake <i>Luscinia svecia</i>	30	2	32	
Näktergal <i>L. luscinia</i>	212	7	219	1
Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	2 888	6	2 894	4
Mindre flugsnappare <i>F. parva</i>	1		1	
Svart rödstjärt <i>Phoenicurus ochruros</i>	1		1	
Rödstjärt <i>P. phoenicurus</i>	42		42	
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	160	2	162	
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>	18		18	
Strömstare <i>Cinclus cinclus</i>	15		15	2
Gråsparv <i>Passer domesticus</i>	422	3	425	6
Pilfink <i>P. montanus</i>	4 845	38	4 883	8
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	237	3	240	1
Gulärå <i>Motacilla flava</i>	805	14	819	5
Forsärå <i>M. cinerea</i>	7		7	
Sädesärå <i>M. alba</i>	1 098	8	1 106	2
Ängspiplärka <i>Anthus pratensis</i>	345	72	417	
Trädpiplärka <i>A. trivialis</i>	150	2	152	
Rödstrupig pipplärka <i>A. cervinus</i>	1		1	
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	1 966	62	2 028	5
Bergfink <i>F. montifringilla</i>	1 025	32	1 057	
Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	77	8	85	1
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	454	6	460	
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	164	1	165	

Art	Märkta 1983-2018	Märkta 2019	Summa 1983-2019	Summa återfynd
Grönfink <i>Chloris chloris</i>	8 704	55	8 759	39
Vinterhämpling <i>Linaria flavirostris</i>	24		24	
Hämpling <i>L. cannabina</i>	151		151	
Gräsiska <i>Acanthis flammea</i>	715		715	
Brunsiska <i>A. f. cabaret</i>	58		58	
<i>Snösiska A. f. exilipes</i>	4		4	
Steglits <i>Carduelis carduelis</i>	931	58	989	1
Grönsiska <i>Spinus spinus</i>	1 892	173	2 065	8
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	1 999	6	2 005	2
Sävspurv <i>E. schoeniclus</i>	5 039	153	5 192	21
Totalt	96 875	1 819	98 694	713
Antal arter	147	54	147	59

Återfynd och kontroller 2019

I nedanstående förteckning redovisas alla återfunna fåglar ringmärkta vid Hornborgasjön, som rapporterats 2019. Fåglar som både märkts och kontrollerats inom Hornborgasjöområdet upptas inte här.

I förteckningen har följande symboler använts:

00	unge på häckplatsen, oflygg eller nyligen flygg
10	fågel under sitt första kalenderår (född samma år)
1+	fågel under sitt första kalenderår eller äldre (född samma år eller tidigare)
20	fågel under sitt andra kalenderår (född föregående år)
2+	fågel under sitt andra kalenderår eller äldre (född föregående år eller tidigare)
M	hane
F	hona
+	skjuten
x	funnen död
xK	funnen död; tagen av katt
v	kontrollerad; fångad och frigiven med sin ring
(v)	kontrollerad; ringen avläst utan att fågeln fångats
FRP	Frankrike, Paris
NLA	Nederländerna, Arnhem
SSL	Slovenien, Ljubljana
SVS	Sverige Stockholm Riksmuseum

Egentliga återfynd

GRÅGÅS *Anser anser*

9.269.063	2+	2006-06-22	Almeö, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E.
EMA	(v)	2008-07-06	Rez. Stawy Przemkowie 51.31 N/ 15.48 E, Przemkow, Dolnoslaskie, POLEN, 768 km SSE (168°), 2 Y 25 D. Halsring avläst (RC 2019/1203).
	(v)	2006-09-08	Tidigare kontrollerad, Brandenburg, Tyskland (RC 2009/1093).

GRÄSAND *Anas platyrhynchos*

90A80.426 1+ M 2007-10-31 Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
+ 2018-12-21 Kalø Slotrium 56.17 N/ 10.28 E, Rønde, Jylland, DANMARK.
286 km SW (221°), 11 Y 52 D.
Nyligen död, skjuten (RC 2019/0077).

90A84.792 2+ M 2010-10-27 Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
+ 2019-09-06 Kobbelskov 55.14 N/ 10.00 E, Ebberup, Syd-Danmark,
DANMARK.
399 km SW (214°), 8 Y 314 D.
Nyligen död, skjuten (RC 2019/1882).

SKRATTMÅS *Larus ridibundus*

6.194.273 00 2001-06-19 S. Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E.
x 2018-04-18 Fågeludden 58.19 N / 13.35 E, Hornborgasjön, Västergötland.
0 km -, 16 Y 303 D.
Funnen, nyligen död (RC 2019/0669).

GULÄRLA *Motacilla flava*

DB46.393 10 2018-08-07 Fågeludden, Hornborgasjön 58.20 N/ 13.35 E.
v M 2018-09-02 Stockay 50.35 N/ 05.21 E, Liege, BELGIEN.
1.011 km SW (215°), 0 Y 26 D.
Kontrollerad av ringmärkare (RC 2019/0866).

SÄVSÅNGARE *Acrocephalus schoenobaenus*

DC33.150 10 2019-08-03 Järnbron, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E.
v 2019-08-23 Djurle myr 55.43 N/ 14.50 E, Jät, Småland.
192 km SSE (156°), 0 Y 20 D.
Kontrollerad av ringmärkare (RC 2019/2631).

RÖRSÅNGARE *Acrocephalus scirpaceus*

DA61.064 1+ 2017-08-03 Järnbron, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E.
v 10 2017-09-02 Lier 51.08 N/ 04.35 E, Antwerpen, BELGIEN.
981 km SW (220°), 0 Y 30 D.
Kontrollerad av ringmärkare (RC 2019/1440).

BLÅMES *Parus caeruleus*

1EZ97.063 10 F 2018-10-04 Fågeludden, Hornborgasjön 58.20 N/ 13.35 E.
x 2019-02-05 Vilg Kronäng 57.29 N/ 12.28 E, Fotskäl, Västergötland.
115 km SW (215°), 0 Y 124 D.
Funnen, nyligen död (RC 2019/0469).

GRÖNFINK *Carduelis chloris*

2KV72.058 10 M 2018-10-07 Kärrgården, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.36 E.
xK 2018-12-17 Styckjunkargatan 57.42 N/ 14.10 E, Barnarp, Småland.
76 km SSE (154°), 0 Y 71 D.
Nyligen död, tagen av katt (RC 2019/0045).

2KV72.548 10 F 2018-10-17 Kärrgården, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.36 E.
x 2019-08-08 Sjöfallsvägen 59.12 N/ 14.04 E, Brattsand, Värmland.
102 km NNE (15°), 0 Y 295 D.
Funnen, nyligen död (RC 2019/1735).

Främmande kontroller

SÄVSÅNGARE *Acrocephalus scirpaceus*

SLL KV10.933 10 2017-09-18 Verd 45.58 N/ 14.18 E, Vrhnika, SLOVENIEN.
v 2019-07-28 Järnbron, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E
Kontrollerad av ringmärkare (RC 2019:0320).
1.372 km N (358°), 1 Y 313 D.
Tidigare kontrollerad 2018-07-29, Järnbron, Hornborgasjön
(RC 2018:0298).

RÖRSÅNGARE *Acrocephalus scirpaceus*

NOS 5H89.026 10 2019-08-27 Slevdalsvannet 58.06 N/ 06.36 E, Farsund, Vest-Agder,
NORGE.
v 2019-08-31 Järnbron, Hornborgasjön 58.18 N/ 13.33 E.
408 km E (84°), 0 Y 4 D.
Kontrollerad av ringmärkare (RC 2019:0251).

SÄVSPARV *Emberiza schoeniclus*

FRP 7679.193 10 F 2017-09-22 Marais de Cre 47.40 N/ 00.09 W, Cre, Sarthe,
FRANKRIKE.
v 2019-04-19 Fågeludden, Hornborgasjön 58.20 N/ 13.35 E.
1.494 km NNE (32°), 1 Y 171 D.
Kontrollerad av ringmärkare (RC 2019:0186).

NLA BA57.252 10 M 2018-10-13 De Groote Peel 51.20 N/ 05.47 E, Nationaal Park,
Noord-Brabant, HOLLAND.
v 2019-04-21 Fågeludden, Hornborgasjön 58.20 N/ 13.35 E.
924 km NNE (30°), 0 Y 190 D.
Kontrollerad av ringmärkare (RC 2019:0200).

Figur 6. Ung trastsångare uppvisad vid ringmärkning, Järnbron, augusti 2019.

Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2019

Magnus Hallgren & Christopher Magnusson

Denna fågelrapport grundar sig på observationer från Hornborgasjöns rapporteringsområde, vilka rapporterats på rapportsystemet ArtPortalen under 2019.

Förklaringar:

Vinterfynd = januari-februari respektive december

Vårfynd = mars-maj

Sommarfynd = juni-juli

Höstfynd = augusti-november

HF = Hornborgasjöns fältstation

Ad = adult, vuxen fågel

1K, 2K = första kalenderår, andra kalenderår osv.

Pulli = ungfågel som fortfarande bär dundräkt

Saknas platsangivelse gäller fyndet hela sjöområdet (inventerats t.ex. genom simfågelräkning som sker vid minst 6 tillfällen under våren och minst 4 tillfällen under hösten samt ett tillfälle mitt i vintern).

Samtliga fynd gäller rastande fåglar om inget annat anges.

Hur noggrann man än försöker vara vid sammanställning och granskning av rapporten är det oundvikligt att eventuella fel kan smyga sig in. För eventuella rättelser och kompletteringar av observationer kommer dessa läggas till i "Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2020".

Kanadagås *Branta canadensis*

Vårfynd, största antal: 2 000 rastande 1 mar.

Vinterfynd, största antal: 1 700 ex rastande Vadboden 25 dec.

Förutom några större ansamlingar kring skiftet februari/mars finns det inga fler större antal sedda i sjön.

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Vinterfynd: 4-5 ex rastande Vadboden från 16 feb. De stannade in i mars.

Vårfynd, största antal: 178 ex rastande Fågeludden 9-10 maj.

Sommarfynd: 1 ex höll till i sjön från början av juli till mitten av augusti.

Grågås *Anser anser*

Vårfynd, högsta antal: 1 131 ex rastande 6 apr.

Sommarfynd, högsta antal: 16 700 2K+ rastande 11 jun.

Höstfynd, högsta antal: 7 661 rastande 14 sep.

Arten sågs i sjöområdet under hela året. Ytterligare information går att läsa under rubriken "Grågåsen i Hornborgasjön 2019".

Sädgås *Anser fabalis*

Vinterfynd, jan-feb: 6 ex förbifl. Ytterberg 3 jan. Sågs dessutom från 16-28 mars, som flest 250 ex på Sätunamaden 23 feb.

Vårfynd: Endast enstaka fynd utspridda från 17 mar till 27 apr.

Höstfynd: Bl. a. 1 ex rast Ytterberg 17-19 aug. Ovanligt med augustifynd i Hornborgasjön. I övrigt sågs några enstaka fåglar i september och november.

Vinterfynd, dec: 43 ex str S 14 dec. Dessutom upp till 9 ex 25-28 dec.

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus*

Vinterfynd: 8 ex Dagsnäs 20 feb. 10 ex rast Bosgården 24 feb.

Vårfynd: 2 ex Hornborgamaden 6 apr.

Fler individer i år än 2018.

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Vinterfynd: 2 ex rast Vadboden 18-21 feb. 5 ex rast Bosgården 24 feb.

Vårfynd, största antal: 50 ex rast Sätunamaden 14 apr. En flock gäss höll till på Sätuna-Hornborgamaden under 12 till 16 apr. 32 ex str under våren.

Höstfynd: 33 ex str N Tranums mader 22 sep.

Vinterfynd: 1 ex str S Fäholmen 14 dec. 1 ex rast Vadboden 25 dec. 1 ex förbifl Sätunamaden 28 dec.

Bläsgås *Anser albifrons*

Vinterfynd: 1 ad rastande Vadboden 9-11 feb.

Vårfynd, större antal: Arten sågs näst intill dagligen från 16 feb till 27 apr. Större antal som sågs var: 175 ex rastande 14 apr. 157 ex rastande 30 mar. 154 ex rastande Vadboden 26 feb.

Sommarfynd: 1 ex rastande Vadboden 1-2 jun.

Höstfynd: 8 ex rastande 12 okt.

Knölsvan *Cygnus olor*

Vårfynd, högsta antal: 840 ex rastande 30 mar.

Sommarfynd, högsta antal: 1 000 ex rastande Utloppet 7 jun.

Höstfynd, högsta antal: 2 170 ex rastande 14 sep.

Vinterfynd, högsta antal: 1 204 ex rastande 14 dec.

Ytterligare information går att läsa under rubriken ”Häckande svanar i Hornborgasjön 2019”.

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Vårfynd, rast: Arten rastade i den södra delen av sjön mellan 6 mar och 19 april, fördelat på fyra perioder. 9 ex Vadboden 6-9 mar (totalsumma för perioden). 2 ad rastande Stora Bjurum 12 mar. 22 ad + 7 2K rastande Vadboden 16 mar. 1 2K + 1 ad rastande Vadboden 27 mar - 19 apr (ad under 30 mar - 6 apr).

Vårfynd, sträckande: 7 ex str NO 10 mar.

Minst 42 mindre sångsvanar under våren. De sträckande kan ha varit rastande från Vadboden och är inte inräknade i summa.

Sångsvan *Cygnus cygnus*

Vårfynd, högsta antal: 1 100 ex rastande Vadboden 16 mar.

Inga större antal sågs under hösten eller vintern. Ytterligare information går att läsa under rubriken ”Häckande svanar i Hornborgasjön 2019”.

Gravand *Tadorna tadorna*

Vårfynd: 2 ♂ rastande Vadboden 22-24 mar. 4 ex rastande Vadboden 8-10 apr. 2 ex förbifl. Utloppet 27 apr. 1 ex rastande Vadboden 15 maj.

Höstfynd: 1 ex Fågeludden 5 aug. 2 1K rastande Hornborgaviken 8 sep.

Årta *Spatula querquedula*

Första vårfynd: 1 ♂ förbifl. Fågeludden 3 apr.

Vårfynd, största antal: 33 ex rastande 27 apr.

Häckning: 8 pulli Stora Veka 14 jun. 2 pulli Utloppet 26 juli.

Höstfynd, största antal: 43 ex rastande Fågeludden 24 aug.

Två häckningar konstaterade under året. Höstsumman är de högsta från 2000-talet, medan vårsiffran är en under de högsta vårsiffrorna från samma period. Under 1990-talet sågs som mest 111 ex under höstarna.

Skedand *Spatula clypeata*

Första vårfynd: 1 ♂ rastande Trandansen 17 mar.

Vårfynd, största antal: 188 ex rastande 27 apr.

Häckningar: 8 pulli Utloppet 10 jun. 5 + 9 pulli Utloppet 16 jun. 6 pulli Fågeludden 31 jul. 8 pulli Fågeludden 17 aug.

Höstfynd, största antal: 1 217 ex rastande 12 okt.

Sent höstfynd: 20 ex rastande Ytterberg 4 nov.

Förra årets rekordsiffra på 850 ex under hösten fick se sig ordentligt slaget i år. Majoriteten (1 189) av årets fåglar sågs från Ytterberg. Även vårsiffran var hög, och den näst högsta sedan 26 apr 2003 då 197 ex sågs. Fem konstaterade häckningar med totalt 36 ungar.

Snatterand *Mareca strepera*

Vinterfynd, feb: 2 ♂♀ Dagsnäs 26 feb.

Vårfynd, största antal: 135 ex rastande 27 apr.

Häckningar: 4 pulli Vässtorpsviken 10 jun. 6 pulli Ytterberg 24 jun. 8+2+6 pulli Fågeludden 21 jul. 5 pulli

Ytterberg 30 jul. 8+4 pulli Fågeludden 17 aug.

Höstfynd, största antal: 2 080 ex rastande 14 sep.

Minst 8 häckningar med totalt 43 ungar konstaterade under sommaren.

Bläsand *Mareca penelope*

Vinterfynd, feb: 1 ♂ rastande Utloppet 15 feb. Arten sågs dagligen i februari efter det.

Vårfynd, största antal: 1 156 ex rastande 14 apr.

Höstfynd, största antal: 15 323 ex rastande 12 okt.

Vinterfynd, dec: 2 ex rastande Vadboden 4 dec. 2 i ♂♀ rastande Vadboden 27 dec.

Trenden med många simänder under höstarna fortsätter. Årets siffra är betydligt lägre än förra årets (22 174), men fortfarande imponerande.

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Vårfynd, största antal: 837 ex rastande 14 apr.

Höstfynd, största antal: 6 740 ex rastande 14 sep.

Vinterfynd, största antal: 2 000 ex rastande Södra delen 17-26 dec.

Stjärtand *Anas acuta*

Vinterfynd, jan: 1 ♂ rastande Norra delen 12 jan.

Vårfynd, största antal: 164 ex rastande 6 apr.

Höstfynd, största antal: 802 ex rastande 14 sep.

Kricka *Anas crecca*

Vinterfynd, feb: Sågs regelbundet från 16 februari.

Vårfynd, största antal: 2 847 ex rastande 6 apr.

Höstfynd, största antal: 18 167 ex rastande 14 sep.

Vinterfynd, dec: 3 ex rastande Almeö 6 dec. 3 ex rastande Fågeludden 14 dec.

Inga häckningar konstaterade under året.

Amerikansk kricka *Anas carolinensis*

1 ♂ rastande Fågeludden 22 apr.

Upptäckare: Edvin Klein. Fågeln rastade under en timme och drog sedan norrut. Arten sågs senast 2017 i Hornborgasjön.

Rödhuva dykand *Netta rufina*

1 ad ♂ rastande 3-16 apr.

Upptäckare: Petter Bohman. Sågs först vid Fäholmen och sedan vid Fågeludden och mellan Utloppet och Ytterberg.

Brunand *Aythya ferina*

Vinterfynd, jan-feb: 1 ♂ rastande Ytterberg 3 jan. Sågs regelbundet från 16 feb.

Vårfynd, största antal: 145 ex rastande 14 apr.

Sommarfynd, största antal: 940 ex rastande Fågeludden 21 jul.

Höstfynd, största antal: 1 053 ex rastande 17 aug.

Vitögd dykand *Aythya nyroca*

1 ♂ Södra Sätunaviken 1-2 jun.

Femte fyndet i sjön. Senast arten sågs var i april 2008.

Vigg *Aythya fuligula*

Vårfynd, största antal: 2 678 ex rastande 20 apr.

Häckningar: 4 pulli Fågeludden 21 jul. 3 pulli Utloppet 30 jul. 10+5 pulli Fågeludden 4 aug. 7 pulli Utloppet 11 aug. 2 pulli Utloppet 12 aug. 5+3+10 pulli Fågeludden 17 aug. 3 pulli Vässtorpsviken 17 aug. 3 pulli Ytterberg 17 aug.

Höstfynd, största antal: 537 ex rastande 17 aug.

11 kullar konstaterade med 55 ungar.

Bergand *Aythya marila*

Vårfynd: Arten sågs från 6 april till 12 maj. Åtminstone 26 individer sågs, vilket är ett gott resultat.

Höstfynd: Arten sågs i mitten av september, mitten av oktober och slutet av november. Troligtvis rör det sig om ca tio individer. 1 ♀-f rastande Fågeludden 14 sep. 4 ex rastande Ytterberg 20 okt. 2 1K ♀-f. rastande Ytterberg 13 nov. 3 ex rastande Ytterberg 24-25 nov.

Ejder *Somateria mollissima*

6 ♂ + 1 ♀ rastande Fågeludden 21 apr. 6 ad ♂ rastande Fågeludden 10 maj.

Två fynd med totalt 13 individer under året.

Svärta *Melanitta fusca*

Vårfynd: 1 ♂ rastande Fågeludden 13 apr. 1 ♂♀ rastande Fågeludden 14 apr.

Åtminstone två individer rastade i sjön under året. Antalet är ovanligt lågt.

Sjöorre *Melanitta nigra*

Vårfynd: Arten sågs mellan 13 april och 20 maj. Totalt sågs 52 ex och som mest sågs 9 ex vid Fågeludden 21 april och 20 maj.

Alfågel *Clangula hyemalis*

4 ♂ + 3 honor rastande Mellersta delen 20 apr.

Knipa *Bucephala clangula*

Vårfynd, största antal: 2 858 ex rastande 30 mar.

Höstfynd, största antal: 642 ex rastande 17 aug.

Salskrake *Mergellus albellus*

Vårfynd, största antal: 170 ex rastande 23 mar.

Sommarfynd: 1 ♀-f rastande Vässtorpsviken 3 jul. 1 rastande Fågeludden 21 jul.

Höstfynd, största antal: 200 ex rastande 17 nov.

Storskrake *Mergus merganser*

Vårfynd, största antal: 45 ex rastande 23 mar.

Höstfynd, största antal: 235 ex rastande 17 nov.

Småskrake *Mergus serrator*

Vårfynd: Arten sågs regelbundet från 3 april till 12 maj. Som mest sågs 10 ex den 10 april.

Höstfynd: 1 ♂♀ rastande Norra delen 5 okt. 2 ex rastande Fågeludden 9 okt.

Rapphöna *Perdix perdix*

Revir: Revir har funnits vid Tranum, Kärrtorp (2), Bolums by och Kärrgården. Totalt fem revir. Lyckad häckning vid åtminstone Tranum där minst 19 ex sågs i augusti.

Vaktel *Coturnix coturnix*

Spelande: Tranum (2), Kärrtorp (2) och Fäholmen. Svårbedömt antal och individer byter dessutom ofta plats.

Övriga observationer: 3 ex spelande Hornborgamaden 25 aug.

Storlom *Gavia arctica*

Vinterfynd: 1 ex str N Fågeludden 7 apr. 1 ex rastande Utloppet 7 apr.

Sommarfynd: 1 ex förbifl Sätunamaden 20 jul.

Höstfynd: 1 ex rastande Utloppet 19 nov. 1 ex Fågeludden 25 nov.

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Vinterfynd: 1 ex rastande Utloppet 19 jan - 16 feb. 1 ex Oranabbe 26 feb.

Vårfynd: 7 ex rastande 23 mar. 2 ad rastande Hångers udde 31 mar - 13 apr. 1 ex Rönäs 6 apr. 1 ex rastande Vadboden 6 apr. 1 ex Vässtorpsviken 13 apr. 2 i ♂♀ lämplig biotop Södra Sätunaviken 20 apr. 1 ex Fågeludden 29 apr.

Sommarfynd: 1 ex revir 25 jun - 2 jul Härlingstorp.

Höstfynd: 3 ex rastande 12 okt.

Två misstänkta häckningsförsök under året, men inget bekräftat.

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Första vårfynd: 3 ex Fågeludden 20 mar.

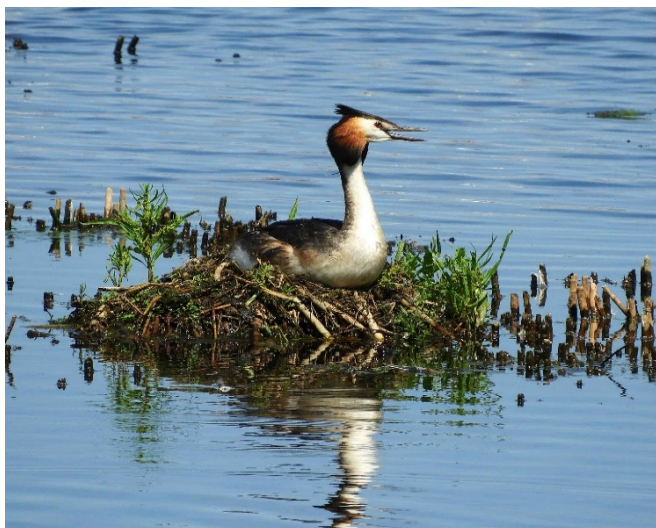
Vårfynd, största antal: 190 ex rastande 4 maj.

Sista höstfynd: 1 ex rastande Ytterberg 17 nov.

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Vårfynd, största antal: 361 ex rastande 27 apr.

Höstfynd, största antal: 138 ex rastande 14 sep.

Figur 1. Häckande skäggdopping, Fågeludden, juni 2019. Foto: Lotta Berg

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Första vårfynd: 1 ex rastande Fågeludden 23 mar.

Vårfynd, största antal: 12 ex rastande Utloppet 14 maj.

Inga större antal under hösten.

Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis*

Första vårfynd: 4 ex lämplig biotop Hångers udde 30 mar.

Vårfynd, största antal: 72 ex rastande 20 apr.

Sista höstfynd: 1 ex rastande Ytterberg 20 okt.

Ytterligare information går att läsa i "Häckande svarthalsade doppingar i Hornborgasjön 2019".

Rördrom *Botaurus stellaris*

Spelande: 1 ex Norra delen 16 mar - 4 maj.

Gråhäger *Area cinerea*

Höstfynd, största antal: 291 ex rastande 17 aug.

Ägretthäger *Ardea alba*

Första vårfynd: 1 ex Dagsnäs 2 apr. Arten sågs sedan regelbundet från 12 apr - 31 maj, som flest 4 ex 19 apr.

Sommarfynd: Fynd finns från 2 juni (troligtvis samma som i slutet av våren) till 31 juli. Som mest fanns 7 ex i sjön.

Höstfynd: Arten sågs från 1 augusti till 17 november. Som flest sågs 35 ex från Ytterberg 23 september.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Vårfynd, största antal: 144 ex rastande 27 apr.

Höstfynd, största antal: 256 ex rastande 14 sep.

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Första vårfynd: 1 ex rastande Stenumsviken 31 mar.

Häckningar: Två konstaterade häckningar i sjöområdet. Dessutom varnande fåglar på ytterligare en plats.

Sista höstfynd: 1 ex Utloppet 2 nov.

Bivråk *Pernis apivorus*

Första vårfynd: 1 ex förbifl Fågeludden 18 maj.

Sista höstfynd: 1 ex Södra Sätunaviken 8 sep.

Inga starkare häckningsindicer under året.

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Vinterfynd: Under vintern fanns det minst två individer runt sjön, en 2K och en 3K. De fick under slutet av perioden sällskap av två 4K+.

Vårfynd: I mars sågs minst tre individer, en 3K och 2 4K+. En ny individ sågs vid Trandansen 18 april.

Höstfynd: 1 ex Ytterberg 4 nov. 1 ex str S Trestena 28 dec.

Minst fyra individer under vårvintern, en på våren och två under höst/vintern ger totalt sju individer runt sjön.

Sparvhök *Accipiter nisus*

Fynd under häckningstid tyder på häckningar på tre-fyra lokaler runt sjön.

Duvhök *Accipiter gentilis*

Fynd under häckningstid tyder på häckningar i södra och västra delarna av sjön.

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Första vårfynd: 1 ♂ förbifl Stenumsviken 30 mar.

Inga konstaterade häckningar under året, men en individ sågs flyga mot norra delen av sjön med bomaterial.

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Vinterfynd, dec: 1 ♀-f Sätunamaden 4 dec. 1 ♀-f Sätunamaden 13 dec. 1 ♀-f Hornborgamaden 21 dec. 1 1K rastande Hångers udde 30 dec.

Det är möjligt att åtminstone de tre fynden från Horborga- och Sätunamaden gäller samma individ.

Figur 2. Blå kärrhök, Fågeludden, oktober 2019. Foto: Lotta Berg

Röd glada *Milvus milvus*

Första vårfynd: 1 ex Sätuna by 16 feb.

Sista höstfynd: 1 ex V Broddetorp 10 nov.

Svårt att veta hur många par som rör sig i området.

Brun glada *Milvus migrans*

Första vårfynd: 1 ex Bosgården 16 apr.

Sista höstfynd: 1 ex Stora Bjurum 16 sep.

En häckning med två ungar som resultat i södra delen av sjön.

Figur 3. Brun glada, södra delen av sjön, juli 2019. Foto: Lotta Berg

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Arten sågs regelbundet under hela året. Under vintern fanns det som mest minst 10 olika individer. Under perioden april till augusti sågs minst 8 subadulta individer i sjöområdet under perioden, men då många observationer saknar ålder är det svårt att göra en säker antalsbedömning. Dessutom finns det två häckande par i området. Ytterligare information går att läsa i "Häckande havsörn vid Hornborgasjön 2019".

Under hösten räknades som mest in 10 stycken i området samtidigt.

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Vinterfynd: 8 ex stationära under januari-februari och 10 ex i december.

Sista vårfynd: 1 ex Fäholmen 19 maj.

Första höstfynd: 1 ex förbifl Ytterberg 21 sep.

Vinterfynden har varit från följande platser (jan-feb/dec): Fäholmen 1/-, Fågeludden 1/2, Ytterberg 2/1, Almeö 1/1, Båltorpsmaden 1/1, Hångers udde 1/1, Vadboden 1/1, Dagsnäs 1/1, Ore backar -/1 och Utloppet -/1.

Ormvråk *Buteo buteo*

Vinterfynd: 10 ex stationära under januari-februari och 11 ex i december.

Vinterfynden har varit från följande platser (jan-feb/dec): Kärrtorp 1/1, Bolums by -/1, Hornborga by -/1, Ytterberg -/3, Sätunamaden 1/-, Hångers udde 2/1, Vadboden 3/2, Trestena 2/1 och Utloppet 1/1.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Spelande: Fåglar har hörts vid Fågeludden och Utloppet. Troligtvis lyckades häckningarna då ungfåglar sågs tidigt på säsongen på båda lokalerna.

Två spelande individer i år.

Kornknarr *Crex crex*

Spelande: 1 ex Kärrtorp 26-28 jun. 1 ex Tranums mader 21 jul.

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*

Spelände: 1 ex Trandansen 29-30 apr. 1 ex Hornborgamaden 30 apr. 1 ex Stora Veka 1-6 maj. 1 ex Tranum 6 jun.

Minst tre individer under året om. Det är möjligt att fåglarna vid Hornborgamaden och Stora Veka är samma.

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Vårfynd: Bl. a. en till två individer sågs vid Utloppet mellan 10 maj och 8 jul. Ingen häckning konstaterad.

Höstfynd: En individ sågs vid Fågeludden mellan 6 september till 17 oktober.

Sothöna *Fulica atra*

Vårfynd, största antal: 435 ex rastande 30 mar.

Höstfynd, största antal: 4 000 ex rastande Fågeludden 9 okt.

Trana *Grus grus*

Vinterfynd: 2 ad Södra delen 1-26 jan.

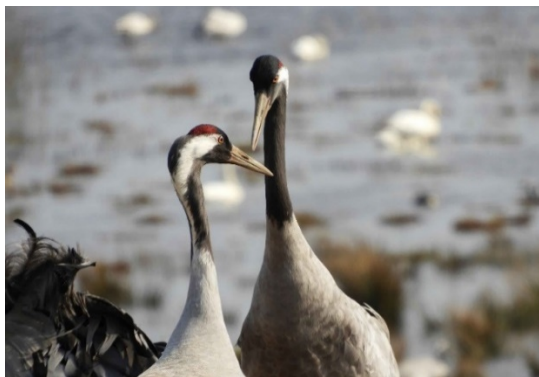
Första vårfynd: 1 ex Vadboden 17 feb.

Sista höstfynd: 3 ex Kärragården 31 okt.

Vinterfynd: 2 ex Södra delen 4-27 dec.

Som mest inräknades 27 500 ex. den 5 april.

Ytterligare information går att läsa under rubriken ”Rastande tranor vid Hornborgasjön 2019”

Figur 4a. Tranor, Trandansen, april 2019.
Foto: Lotta Berg

Figur 4b. Inflygande tranor i väster i skymningstid, oktober 2019. Foto: Lotta Berg

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Första vårfynd: 2 ex rastande Fågeludden 28 mar.

Höstfynd, största antal: 83 ex förbifl 17 aug.

Sista höstfynd: 1 ex rastande Ore backar 21 sep.

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Vårfynd, största antal: Arten kom in på bred front den 16 feb och minst 50 ex sågs runt sjön den dagen.

Vårfynd, största antal: 462 ex rastande 30 mar.

Höstfynd, största antal: 2 673 ex rastande 17 aug.

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Första vårfynd: 7 ex rastande Mårby by 16 feb.

Sista höstfynd: 13 ex Tranums mader 22 sep.

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Höstfynd: Första fyndet 23 juli och arten sågs regelbundet i sjön från 10 augusti till 26 september.

Dessutom finns fyra oktoberfynd varav det senaste var 2 ex rastande Ytterberg 24 okt. Inga större antal under året.

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Första vårfynd: 1 ex rastande Vadboden 22 apr.

Större flockar: 200 ex rastande Hornborgaviken 17 aug. 100 ex rastande Norra Sätunaviken 7 sep.

Sista höstfynd: 1 ex rastande Fäholmen 7 okt.

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Första vårfynd: 1 ex Fågeludden 6 apr.

Småspov *Numenius phaeopus*

Vårfynd: 5 ex sågs mellan 25 apr och 10 maj.

Sommarfynd: 3 ex str V Dagsnäs 20 jul. 1 ex rastande Fäholmen 26 jul. 2 ex str SV Dagsnäs 26 jul.

Höstfynd: 1 ex förbifl Hornborgaviken 19 aug. 1 ex rastande Vässtorp 6 sep.

Få fynd under året.

Storspov *Numenius arquata*

Första vårfynd: 1 ex Hornborgamaden 17 mar.

Revirhävande: 7 spelande individer/par från följande lokaler; Tranum (1), Fäholmen (1), Fågeludden (1), Vässtorp (1), Hornborgamaden-Sätunamaden (2) och Hångers udde (1).

Sommarfynd, största antal: 200 ex str SV Södra delen 25 jun.

Sista höstfynd: 1 ex rastande 17 nov.

Myrspov *Limosa lapponica*

Vårfynd: 1 ex förbifl Fågeludden 22 apr. 29 ex rastande (Getnäsaviken 19, Fäholmen 8 och Hångers udde 2) 10 maj. 1 ex förbifl Dagsnäs 13 maj.

Sommarfynd: Sågs sporadiskt under perioden 23 juni till 30 juli. Totalt sågs 21 en under perioden och den största flocken var 10 2K+ som sträckte söderut vid Ytterberg 23 juli.

Höstfynd: Sågs sporadiskt under perioden från 4 augusti till 6 oktober. Totalt sågs 12 ex under perioden.

Anmärkningsvärt få rapporterade ungfåglar under hösten.

Rödspov *Limosa limosa*

Vårfynd: 1 ad rastande Hångers udde 30 maj - 3 jun.

Höstfynd: 2 ex rastande 14 sep. 1 ex rastande Södra delen 21 sep.

Åtminstone obsen från 21 september kan ha rört sig om underarten *islandica*.

Roskarl *Arenaria interpres*

1 2K+ rastande Utloppet 11-12 aug. 1 1K rastande Ytterberg 15-18 aug. 1 1K rastande Hornborgaviken 17-19 aug. 4 1K rastande Utloppet 22-23 aug. 1 1K rastande Utloppet 1 sep. 1 ex rastande Almeö 8 sep.

Minst 9 ex under året.

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Sommarfynd: 10 ad str S Utloppet 20 jun. 2 ad rastande Utloppet 26 jul. 1 ex rastande Utloppet 30 jul.

Höstfynd: Arten sågs mellan 10 augusti och 9 september.

Större flockar: Minst 40 ex sågs i Hornborgasjön den 17 aug. 31 ex rastande Utloppet 23 aug.

Brushane *Calidris pugnax*

Första vårfynd: 7 ex rastande Trandansen 17 apr.

Vårfynd, största antal: 179 ex rastande 27 apr.

Höstfynd, största antal: 116 ex rastande 17 aug.

Sista höstfynd: 2 ex rastande 12 okt.

Vårsiffran är den högsta sedan 2006.

Myrsnäppa *Calidris falcinellus*

Vårfynd: 2 ex rastande Trandansen 1-2 juni.

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Arten sågs mellan 7 juli och 7 september. Åtminstone 61 individer har setts totalt. Största flock 23 ex (4 2K+ & 19 1K) rastande Hornborgaviken 25 augusti.

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Vårfynd: 1 ex Ytterberg 15 maj. 1 ex rastande Almeö 19 maj.

Höstfynd: 1 ex rastande Utloppet 30 jul. 1 ex rastande Utloppet 11 aug. 1 ex rastande Ytterberg 17 aug.
Få fynd under året.

Sandlöpare *Calidris alba*

Höstfynd: 1 2K+ Utloppet 12 aug. 1 ex rastande Utloppet 22-23 aug.

Två fynd av denna ej årliga vadare.

Kärrensäppa *Calidris alpina*

Vårfynd: 1 ad rastande Utloppet 10 maj. 1 ex rastande Utloppet 14 maj.

Sommarfynd, jun: 15 ex förbifl Mellersta delen 15 jun.

Höstfynd, större antal: 120 ex rastande Utloppet 1 sep. 100 ex rastande Ore backar 21 sep.

Sista höstfynd: 2 ex str S Fäholmen 5 okt.

Småsnäppa *Calidris minuta*

Höstfynd: 1 ex Hornborgaviken 3 aug. 1 ex rastande Hornborgaviken 11 aug. 1 1K rastande

Hornborgaviken 17 aug. 1 ad rastande Hornborgaviken 19 aug. 1 1K rastande Utloppet 1 sep. 2 ex rastande

Almeö 10 sep. 4 1K rastande Ore backar 21 sep.

11 ex under hösten.

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Vårfynd: 1 ex rastande Hångers udde 22 apr.

Höstfynd: 1 ex Fågeludden 9 sep. 1 ex rastande Hornborgamaden 19 sep. 1 ex rastande Getnäsudden 7 okt.

1 ex rastande Fågeludden 12 okt.

Dubbelbeckasin *Gallinago media*

Vårfynd: Minst 5 ex spelande Hornborgamaden 30 april till 15 maj och 4 ex Sätunamaden 10-14 maj. Minst 9 ex under perioden är ett bra resultat.

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

Första vårfynd: 1 ex Stora Veka 9 mar.

Vårfynd, största antal: 60 ex Dagsnäs 19 apr.

Höstfynd, största antal: 71 ex rastande 17 aug.

Sista höstfynd: 1 ex förbifl Utloppet 2 nov.

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Första vårfynd: 2 ex rastande 14 apr.

Vårfynd, största antal: 15 ex rastande Fågeludden 10 maj.

Höstfynd, största antal: 17 ex rastande 17 aug.

Sista höstfynd: 1 ex rastande Fågeludden och 1 ex rastande Utloppet 14 sep.

Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Första vårfynd: 1 ex Stora Veka och 1 ex Hångers udde 30 mar.

Vårfynd, största antal: 14 ex rastande 14 apr.

Höstfynd, största antal: 19 ex rastande 17 aug.

Sista höstfynd: 1 1K Trandansen 9 okt.

Rödbena *Tringa totanus*

Första vårfynd: 1 ex Utloppet 23 mar.

Vårfynd, största antal: 58 ex rastande 4 maj.

Höstfynd, största antal: 35 ex rastande Utloppet 24 aug.

Sista höstfynd: 2 ex rastande Norra Sätunaviken 7 sep.

Grönben *Tringa glareola*

Första vårfynd: Arten sågs på flera ställen den 20 april. Totalt 5 ex.

Vårfynd, största antal: 78 ex rastande 4 maj.

Höstfynd, största antal: 77 ex rastande 17 aug.

Sista höstfynd: 1 ex rastande Ytterberg 14 sep.

Svartsnäppa *Tringa erythropus*

Första vårfynd: 1 ex Rönäs 6 apr.

Sommarfynd, största antal: 25 ex rastande Södra delen 23 juni.

Höstfynd, största antal: 20 ex rastande 17 aug.

Sista höstfynd: 5 ex rastande 14 sep.

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Första vårfynd: 1 ex rastande Stora Veka 14 apr.

Vårfynd, största antal: 35 ex rastande 4 maj.

Sommarfynd, största antal: 60 ex rastande Södra delen 23 jun.

Höstfynd, största antal: 143 ex rastande 17 aug.

Sista höstfynd: 1 ex rastande Ytterberg 5 okt.

Skrattmåsar *Chroicocephalus ridibundus*

Första vårfynd: 1 ex rastande Fäholmen 20 feb.

Ytterligare information går att läsa under rubriken ”Häckande skrattmåsar i Hornborgasjön 2019”.

Dvärgmåsar *Hydrocoloeus minutus*

Vårfynd: Mellan 27 april och 31 maj sågs arten regelbundet i sjön. Den 10 maj sågs smått otroliga 400 individer! Det är med råge den högsta siffran i sjön. Tidigare högsta antal ligger på 120 ex i 2004.

Sommarfynd: Arten sågs mellan 2 juni och 12 juli, mestadels kring Utloppet. Som mest sågs 10 ex samtidigt.

Höstfynd: 1 1K rastande Utloppet 11-12 aug.

Svarthuvad måsar *Ichthyaetus melanocephalus*

Arten häckade i Spånnsjön, alldeles norr om rapportområdet. De sågs flyga till eller från Hornborgasjön vid fyra tillfällen, 14-16 juni och 19 juni.

Fiskmåsar *Larus canus*

Vårfynd, största antal: 114 ex rastande 30 mar.

Havstrut *Larus marinus*

Sommarfynd: 1 ad Vässtorpsviken 3 jul.

Gråtrut *Larus argentatus*

Vinterfynd, största antal: 800 ex rastande Norra delen 3 jun.

Sommarfynd: Arten häckade i sjön i det gamla fiskgjuseboet norr om Almeö.

Silltrut *Larus fuscus*

Vårfynd: 1 ex Fäholmen 24 apr. 2 ad str NO Utloppet 27 apr. 3 ad str N Utloppet 4 maj. 1 ex förbifl

Hångers udde 9 maj. 1 4K+ str N 14 maj.

Sommarfynd: 1 ad Stora Bjurum 17 jun.

Skräntärna *Hydroprogne caspia*

Vårfynd: Minst två ex sågs i sjön mellan 5-16 maj.

Sommar-höstfynd: Mellan 30 maj och 18 september sågs arten regelbundet i sjön. Som mest sågs 57 ex på simfågelräkningen den 17 aug.

Fisktärna *Sterna hirundo*

Första vårfynd: 1 ex förbifl Fågeludden 20 apr.

Höstfynd, största antal: 176 ex rastande 17 aug.

Sista höstfynd: 1 ex Almeö 21 sep.

Silvertärna *Sterna paradisaea*

Vårfynd: Arten sågs i sjön mellan 27 april och 16 maj, totalt minst 53 ex.

Höstfynd: 4 ex str S Hornborgaviken 12 aug. 2 ex Norra delen 17 aug.

Svarttärna *Chlidonias niger*

Första vårfynd: 3 ex Ytterberg 7 maj.

Sista höstfynd: 1 1K Utloppet 23 aug.

Ytterligare information går att läsa under rubriken ”Häckande svarttärnor vid Hornborgasjön 2019”.

Kustlabb *Stercorarius parasiticus*

Vårfynd: 4 ex str NO Norra delen 10 maj.

Skogsduva *Columba oenas*

Vinterfynd: 1 ex Bosgården 20 feb. 1 ex Vadboden 28 mar.

Vårfynd, största antal: 29 ex rastande Bolums by 6 mar.

Spelände: Spelände individer hördes på följande ställen; Stora Veka (1), Hångers udde (1) och Utloppet (1).

Turkduva *Streptopelia decaocto*

1 ex förbifl Tranum 8 sep.

Gök *Cuculus canorus*

Första vårfynd: 1 ex spelände Dagsnäs 30 maj.

Sista höstfynd: 1 ex Dagsnäs 12 sep.

Berguv *Bubo bubo*

Ingen häckning under året.

Kattuggla *Strix aluco*

Inga konstaterade häckningar i år.

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

1 ex spelände Byttemosse 22 mar.

Hornuggla *Asio otus*

Häckningar: Ett par fick ut två ungar vid Kärrtorp och ett par minst en unge vid Hornborgamaden.

Övriga fynd: Bl.a. 1 ♂ spelände Västtomten 12 apr.

Jorduggla *Asio flammeus*

Vårfynd: 1 ex förbifl Dagsnäs 5 mar. 1 ex Stenums mader 4-5 maj. 1 ex Hornborgamaden 15 maj.

Sommarfynd: 1 ex Tranum 14 jun.

Nattskärre *Caprimulgus europaeus*

Vårfynd: 1 ♂ Fågeludden 31 maj.

Sommarfynd: 1 ex Hjortronmossen 23 jul

Höstfynd: 1 ex förbifl Trandansen 1 sep.

Tornseglare *Apus apus*

Första vårfynd: 7 ex sågs på olika platser 11 maj.

Större antal: 800 ex rastande Fågeludden 21 jul.

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Vinterfynd: Ett ex sågs oregelbundet mellan Hornborga bro och Bosgården från 1 januari till 11 mar.

Vårfynd: 1 ex rastande 20 apr.

Höstfynd: Minst 3 ex Järnbörn 28 juli till 10 nov. 1 1K Utloppet 11 aug - 5 sep. 1 ex Vadboden 7 okt.

Göktyta *Jynx torquilla*

Spelände/revirhävande: Härlingstorp (1), Barnasjön (1), Vässtorpsviken (1), Hångers by (1), Hångers udde (3), Dagsnäs (1), Ore backar (1) och Stenums mader (1).

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

Spelände/revirhävande: Fäholmen (1), Hångers by (1), Dagsnäs (1) och Västtomten (1).

Spillkråka *Dryocopus martius*

Spelande/revirhävande: Hångers by (1), Hjortronmossen (1). 2 1K sågs vid Mossebo Dagsnäs under juli.

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Vinterfynd: Fynd från flera lokaler under jan-feb. Åtminstone 4-5 ex bör ha funnits i området under denna tid. Under december sågs minst 3 individer runt sjön.

Ytterligare information om arten går att läsa under rubriken "Häckande tornfalkar vid Hornborgasjön 2019".

Aftonfalk *Falco vespertinus*

Vårfynd: 1 ad ♂ str N Getnäsudden 25 apr. 1 ad ♂ str V Fågeludden 13 maj.

Höstfynd: Minst 4 1K fanns i södra delen av sjön under 29 aug - 14 sep. Ytterligare 1 1K sågs vid Fågeludden 19 sep.

Figur 5. Aftonfalk, södra delen av sjön, augusti 2019. Foto: Christer Blank

Stenfalk *Falco columbarius*

Sommarfynd: 1 ♀-f Utloppet 19 jul.

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Första vårfynd: 2 ex förbifl Hångers udde 4 maj.

Sista höstfynd: 1 ex Dagsnäs 16 sep.

Inga starkare häckningsindiciet under året.

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Omöjligt att avgöra hur många som setts under året, då många fynd saknar ålder. Fynd finns dock från alla årets månader.

Törnskata *Lanius collurio*

Första vårfynd: 1 ex obs i häcktid Almeö 4 maj.

Sista höstfynd: 1 1K Dagsnäs 29 sep.

Varfågel *Lanius excubitor*

Sista vårfynd: 1 ex Hångers udde 14 apr.

Första höstfynd: 1 ex Ytterberg 20 sep.

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

Fynd under häckningstid: 1 ex sjungande Dagsnäs 7 jul.

Råka *Corvus frugilegus*

Vinterfynd, jan-feb: 3 ex förbifl Härlingstorp 5 jan. 2 ex rastande Hornborgamaden 16 feb.

Vinterfynd, dec: 10 ex Fåholmen 14 dec. 9 2K+ + 2 1K rastande Fågeludden 14 dec. 1 ex Hornborga by 28 dec.

Skägges *Panurus biarmicus*

Vårfynd: 5 ex rastande Kärrtorps mader 16 mar. 3 ex Utloppet 11 apr. 1 ex Fågeludden 12 apr.

Höstfynd: 2 ex Tranums mader 24 aug. 6 ex Tranums mader 22 sep. 3 ex Tranums mader 1 okt.

Inga fynd tyder på häckning under året.

Trädlärka *Lullula arborea*

Sjungande: 1 ♂♀ permanent revir 6-30 apr. 1 ♂♀ i lämplig biotop Stora Bjurum 18 maj.

Övriga observationer: 1 ex str S Järnbron 19 sep.

Sånglärka *Alauda arvensis*

Vinterfynd: 1 ex förbifl Getnäsudden 29 jan.

Första vårfynd: 1 ex rastande Vadboden 9 feb.

Backsvala *Riparia riparia*

Första vårfynd: 2 ex Fågeludden 27 apr.

Sista höstfynd: 4 ex Ore backar 20 sep.

Ladusvala *Hirundo rustica*

Första vårfynd: 1 ex förbifl Almeö 20 apr.

Sista höstfynd: 2 ex str S Tranums mader 22 sep.

Figur 6. Ladusvala, Fågeludden, juni 2019. Foto: Lotta Berg

Hussvala *Delichon urbicum*

Första vårfynd: 2 ex Fågeludden och 4 ex Ytterberg 26 apr.

Sista höstfynd: 2 ex Fågeludden 15 sep.

Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Vässtorp och 1 ex sjungande Utloppet 20 apr.

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Första vårfynd: 2 ex sjungande Utloppet 24 mar.

Arten häckar sedan länge regelbundet i sjön. Detta bevisas av flera sjungande individer och flera 1K-fåglar ringmärkta i juli.

Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Dagnsnäs, 1 ex sjungande Hornborga bro och 1 ex sjungande Hångers udde 26 apr.

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Tranums mader och 1 ex sjungande Fågeludden 11 maj.

Ytterligare information går att läsa under rubriken ”Förekomsten av trastsångare vid Hornborgasjön 2019”.

Sävsångare *Acrocephalus schoenobaenus*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Fågeludden 24 apr.

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

Första vårfynd: 2 ex sjungande Almeö 29 apr.

14 individer har rapporterats spela runt sjön. Detta är troligen en underskattad siffra av en ev underrapporterad art. Rapporter från de norra delarna av sjön saknas dessutom.

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Ytterberg 19 maj.

Sjungande: 22 ex spelade på följande lokaler; Kärrtorp (1), Bolums by (11), Kärrgården (1), Ytterberg (3), Almeö (1), Hälsingsgården (2), Hångers udde (1) och Stenums mader (2).

Härmsångare *Hippolais icterina*

Första vårfynd: 1 ex Stora Veka 18 maj.

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Utloppet 7 maj.

Sjungande: 24 ex spelade på följande lokaler; Tranum (1), Fäholmen (1), Bolums by (7), Kärrgården (1), Ytterberg (2), Almeö (2), Rönäs (2), Båltorpsmader (2), Trandansen (1), Dagsnäs (2) och Utloppet (3).

Flodsångare *Locustella fluviatilis*

1 ex sjungande Bolums by 4 jun.

Svarthätta *Sylvia atricapilla*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Hångers udde 12 apr.

Trädgårdssångare *Sylvia borin*

Första vårfynd: 1 ex ringm Kärrgården 12 maj.

Höksångare *Sylvia nisoria*

1 1K ringm Järnbron 8 sep.

Ärtsångare *Sylvia curruca*

Första vårfynd: 1 ex rastande Kärrgården och 1 ex sjungande Hångers udde 4 maj.

Törnsångare *Sylvia communis*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Fäholmen, 1 ex sjungande Hångers udde och 1 ex sjungande Utloppet 10 maj.

Brandkronad kungsfågel *Regulus ignicapilla*

1 ♂ sjungande Utloppet 10 maj.

Stare *Sturnus vulgaris*

Vinterfynd, jan-feb: Första individerna dök upp 12 februari och sågs sedan regelbundet.

Höstfynd, större antal: 3 000 ex Södra delen 13 okt.

Vinterfynd, dec: Sågs i södra delen under hela månaden. Som mest ca 200 ex.

Ringtrast *Turdus torquatus*

Vårfynd: 1 2K ♂ rastande Utloppet 13 apr.

Björktrast *Turdus pilaris*

Höstfynd, större antal: 1 500 ex rastande Hångers udde och 2 000 ex rastande Vässtorpsviken 17 nov.

Dessa sågs samma dag, så det fanns minst 3 500 trastar i sjöområdet! Otroliga mängder trast under hösten.

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Vinterfynd: 2 ex rastande Kärrgården 14 dec.

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Vinterfynd: 1 ex Västtomten 16 feb. 1 ex rastande Ore backar och 1 ex rastande Oranabbe 29 dec.

Grå flugsnappare *Muscicapa striata*

Första vårfynd: 1 ex Hångers udde 10 maj.

Blåhake *Luscinia svecica*

Vårfynd: 1 ad ♂ rastande Fäholmen 10 maj.

Höstfynd: 1 1K ♀ ringm Järnbron 31 aug. 1 ♀-f rastande Utloppet 14 sep. 1 1K ♀ ringm Järnbron 19 sep. 1 ex rastande Ytterberg 22 sep.

Näktergal *Luscinia luscinia*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Getnäsviden 15 maj.

Sjungande: 29 ex spelade på följande lokaler; Tranum (3), Kärrtorp (1), Bolums by (18), Hornborgamaden (2), Bosgården (2) och Utloppet (3).

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Vässtorp 24 apr.

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochrorus*

Höstfynd: 1 ad ♂ permanent revir Stora Bjurum 3-19 sep. 2 1K Stora Bjurum 5 sep - 12 okt. 1 ♀-f Mossebo 9 sep.

En häckning har troligtvis genomförts vid Stora Bjurum.

Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus*

Första vårfynd: 1 ♂ rastande Bjärka och 1 sjungande Hälsingsgården 3 maj.

Buskskvätta *Saxicola rubetra*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Vässtorp 24 apr.

Figur 7. Buskskvätta, Fäholmen, juli 2019. Foto: Lotta Berg

Stenskvätta *Oenanthe oenanthe*

Första vårfynd: 3 ♂ sjungande Hångers udde 6 apr.

Strömstare *Cinclus cinclus*

Vinter-vårfynd: Minst 2 ex vid Hornborga bro mellan 6 januari och 11 mars.

Figur 8. Strömstare, Hornborgaån, mars 2019. Foto: Lotta Berg

Gulärkla *Motacilla flava*

Första vårfynd: 1 ♂ rastande Fågeludden 20 apr.

Forsärkla *Motacilla cinerea*

Första vårfynd: 1 ♂♀ lämplig biotop Hornborga bro 10 mar.

Höstfynd, större antal: 8 ex str S Tranums mader 22 sep.

Sädesärkla *Motacilla alba*

Första vårfynd: 1 ex förbifl Vässtorpsviken 22 mar.

Höstfynd, större antal: 100 ex rastande Tranum 8 sep.

Ängsdiplärka *Anthus pratensis*

Första vårfynd: 1 ex Hångers udde och 2 ex rastande Vadboden 10 mar.

Vårfynd, större antal: 500 ex rastande Almeö 21 apr.

Träddiplärka *Anthus trivialis*

Första vårfynd: 1 ex rastande Ytterberg 20 apr.

Sista höstfynd: 4 ex str SV Utloppet 20 sep.

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

Höstfynd: 1 ex str SV Tranum 8 sep. 1 ex str S Fågeludden 9 sep. 1 ex Utloppet 13 sep. 1 ex rastande Fågeludden 13 sep. 1 ex Ytterberg 18 sep.

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

Vårfynd: 1 ex Vekamaden 30 mar. 1 ex Fågeludden 14 apr.

Höstfynd: 1 ex str S Fäholmen 5 okt.

Tallbit *Pinicola enucleator*

Höstfynd: 1 ♂♀ förbifl. Hjortronmossen 27 okt. 4 ex str S Utloppet 28 okt.

Vinterfynd: 7 ex förbifl. Trandansen 3 dec.

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Första vårfynd: 1 ex sjungande Kärragården 17 maj.

Sjungande: 15 ex spelade på följande lokaler; Fäholmen (1), Fågeludden (1), Vässtorp (2), Ytterberg (1), Stora Veka (2), Hångers udde (2), Stora Bjurum (1), Dagsnäs (1), Ore backar (1) och Utloppet (3).

Vinterhämpling *Linaria flavirostris*

Vinterfynd, jan-feb: Gott om vinterhämpling under perioden. Som mest 200 ex Ytterberg och 177 ex Utloppet. Det kan röra sig om samma flock kringströvande individer.

Vårfynd, större antal: 200 ex rastande Hångers udde 12-17 apr.

Vinterfynd, dec: Mindre flockar sågs runt sjön under perioden.

Hämpling *Linaria cannabina*

Tidigt vårfynd: 2 ex rastande Vadboden 26 feb.

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

Vårfynd: 1 ex rastande Almeö 19 maj.

Snösiska *Carduelis flammea exilipes*

Vinterfynd: 1 ex Getnäsudden 29 jan.

Större korsnäbb *Loxia pyropsittacus*

Observationer i häcktid: 1 ex Hopängen 6 feb. 1 ♂ sjungande Utloppet 16 feb.

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Häckning: 2 1K Hjortronmossen 12 maj.

Sävparv *Emberiza schoeniclus*

Vinterfynd, jan-feb: 2 ex rastande Järnbron 27 feb. 1 ex Dagsnäs 28 feb.

Vinterfynd, dec: 1 ex rastande Fågeludden 14 dec.

Lappsparv *Calcarius lapponicus*

Höstynd: 1 ex str Fågeludden 14 sep. 2 ex str S Järnbron 18 sep. 1 ex rastande Ytterberg 19 sep.

Snösparv *Plectrophenax nivalis*

Vinterfynd, feb: 30 ex rastande Almeö 20 feb. 2 ex förbifl. Utloppet 27 feb.

Vårfynd: 20 ex Ytterberg 10 mar. 10 ex förbifl. Trandansen 24 mar. 1 ex rastande Hornborgamaden 31 mar.

Höstynd: 30 ex Ytterberg 1 nov. 7 ex str SV Ytterberg 13 nov. 5 ex förbifl. Ytterberg 20 nov. 1 ex rastande Ytterberg 24 nov.

Figur 9. Sidensvans, Broddetorp, december 2019. Foto: Lotta Berg

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation

- Nr 1 Karlsson, A. & Svanberg, P.O. 1984. Hornborgasjöns tranor 1983. Hornborga-dokument nr 5. Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 2 Hornborgasjöns fältstation. 1984. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Hornborga-dokument nr 7. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 3 Hornborgasjöns fältstation. 1985. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1984. Hornborga-dokument nr 9. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 4 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1985. Meddelande nr 4 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 23.
- Nr 5 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1986. Meddelande nr 5 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 24.
- Nr 6 Hornborgasjöns fältstation. 1989. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1987. Hornborga-dokument nr 17. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 7 Hermansson, C. & Lindgren, L.G. 1988. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1987. Grus 14: 37-58.
- Nr 8 Fält, P. & Hermansson, C. 1989. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1988. Grus 15(4): 1-28.
- Nr 9 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1988. Meddelande nr 9 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 19.
- Nr 10 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1989. Meddelande nr 10 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 21.
- Nr 11 Fält, P. 1991. Pilgrimsfalken tillbaka i Skaraborgs län. Skaraborgsnatur 28: 33-37.
- Nr 12 Fält, P. 1992. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1991. Grus 18(2): 15-25.
- Nr 13 Fält, P. 1991. Projekt svarthalsad dopping i Hornborgasjön. Svarthaken 14: 17-22.
- Nr 14 Pettersson, B., Fält, P. & Johansson, O.C. 1993. Övervakning av Sveriges fågelpopulationer genom häckningsbiologiska studier – exempel brun karrhök. Vår Fuglefauna, suppl. 1: 82-85.
- Nr 15 Hornborgasjöns fältstation 1995. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1990. Meddelande nr 15 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 25.
- Nr 16 Fält, P. 1992. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1992. Grus 19(2): 1-14.
- Nr 17 Karlsson, T & Abrahamsson, Å. 1992. Holkprojektet 1991-1992. Grus 19(2): 18-23.
- Nr 18 Lindblad, A. 1992. Pilgrimsfalksutsättning 1992. Grus 19(2): 25-27.
- Nr 19 Fält, P. 1994. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1993. Grus 20(3): 1-15.
- Nr 20 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. Meddelande nr 20 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 26.
- Nr 21 Amandusson, A. 1996. Fjärilar vid Hornborgasjön. Inventeringsrapport 1998-1993. Meddelande nr 21 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 27.
- Nr 22 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1992. Meddelande nr 22 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 28.
- Nr 23 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. Meddelande nr 23 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 29.
- Nr 24 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1994. Meddelande nr 24 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 30.
- Nr 25 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. Meddelande nr 25 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 31.
- Nr 26 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1996. Meddelande nr 26 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 32.
- Nr 27 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1997. Meddelande nr 27 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 33.
- Nr 28 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1998. Meddelande nr 28 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 34.
- Nr 29 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1999. Meddelande nr 29 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 35.
- Nr 30 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2000. Meddelande nr 30 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 36.

- Nr 31 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. Meddelande nr 31 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 37.
- Nr 32 Hornborgasjöns fältstation 2003. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 38.
- Nr 33 Hornborgasjöns fältstation 2004. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. Meddelande nr 33 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 39.
- Nr 34 Hornborgasjöns fältstation 2005. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 40.
- Nr 35 Hornborgasjöns fältstation 2006. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2005. Meddelande nr 35 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 41.
- Nr 36 Hornborgasjöns fältstation 2007. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2006. Meddelande nr 36 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 42.
- Nr 37 Hornborgasjöns fältstation 2008. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2007. Meddelande nr 37 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 43.
- Nr 38 Hornborgasjöns fältstation 2009. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2008. Meddelande nr 38 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 44.
- Nr 39 Hornborgasjöns fältstation 2010. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2009. Meddelande nr 39 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 45.
- Nr 40 Pettersson, B. & Abrahamsson, Å. 2010. Kärrhökar i Hornborgasjön före och efter restaureringen (sid 4-8), Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2009 (sid 12-17) och Hornborgasjöns fältstation – ett snart 30-årigt centrum för naturvetenskaplig forskning vid Hornborgasjön. Grus 3.
- Nr 41 Grågåsen (Anser anser) vid Hornborgasjön. Grus 14(2): 14-18.
- Nr 42 Hornborgasjöns fältstation 2012. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2010. Meddelande nr 42 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 46.
- Nr 43 Hornborgasjöns fältstation 2013. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2011. Meddelande nr 43 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 47.
- Nr 44 Hornborgasjöns fältstation 2017. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2012. Meddelande nr 44 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 48.
- Nr 45 Hornborgasjöns fältstation 2017. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2013. Meddelande nr 45 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 49.
- Nr 46 Hornborgasjöns fältstation 2016. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2014. Meddelande nr 46 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 50.
- Nr 47 Hornborgasjöns fältstation 2017. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2015. Meddelande nr 47 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 51.
- Nr 48 Hornborgasjöns fältstation 2017. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2016. Meddelande nr 48 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 52.
- Nr 49 Hornborgasjöns fältstation 2018. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2017. Meddelande nr 49 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 53.
- Nr 50 Hornborgasjöns fältstation 2019. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2018. Meddelande nr 50 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 54.

Hornborga-dokument

Nr 1	Klimatdata och hydrologiska data för 1981. Arbetshandling	
Nr 2	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1981. Arbetshandling	1982
Nr 3	Översiktlig vegetationskartering av Hornborgasjön. Olle Nordell	1982
Nr 4	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1982. Skaraborgs läns ornitologiska förening	1984
Nr 5	Hornborgasjöns tranor 1983 Alf Karlsson & P-O Swanberg	1984
Nr 6	Hornborgasjöns restaurering. Geologisk och hydrologisk utvärdering av grundundersökningar.	1984
Nr 7	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Hornborgasjöns fältstation	1984
Nr 8	Fröbanken i Hornborgasjön. Jerry Skoglund & Håkan Hytteborn	1985
Nr 9	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1984. Hornborgasjöns fältstation.	1985
Nr 10	Emil Lindegren 1905. Beskrifning af Hornborgasjöns naturförhållanden och fanerogamvegetation. Rudolf Söderberg 1905. Berättelse öfver tre månaders vistelse vid Hornborgasjön i ornitologiskt syfte. Sommaren 1905.	1985
Nr 11	Fiskeribiologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Arne Johlander	1986
Nr 12	Storklaren – Hornborgasjön. Limnologiska undersökningar 1981-1985. Eva Willén, Susanna Hajdu & Gunnar Persson	1986
Nr 13	Hornborgasjöns fåglar. Benny Lönn, Christan Lundgren & Eriksson	1987
Nr 14	Hornborgasjöns fåglar från 1860 till 1985. Christian Lundgren & Benny Lönn	1989
Nr 15	Hornborgasjön. Fiskeribiologiska undersökningar 1984-86. Arne Johlander	1989
Nr 16	Människan och Hornborgasjön. Agrara livsformer runt Hornborgasjön. Lars Strömberg	1989
Nr 17	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1987. Hornborgasjöns fältstation.	1989
Nr 18	Ratande tranor vid Hornborgasjön – utnyttjande av jordbruksmarkerna våren och hösten 1988. Åke Berg & Christian Lundgren	1990
Nr 19	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1988. Hornborgasjöns fältstation.	1990
Nr 20	Översiktlig vegetationskartering av Hornborgasjön 1988. Peder Fält	1990
Nr 21	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1989. Hornborgasjöns fältstation.	1990
Nr 22	Hornborgasjön – då, nu och sedan. En kartpresentation. Lake Hornborga – past, present and future. A presentation by maps. Tomas Hertzman & Torsten Larsson	1990
Nr 23	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1985. Hornborgasjöns fältstation.	1991
Nr 24	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1986. Hornborgasjöns fältstation.	1991
Nr 25	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1990. Hornborgasjöns fältstation.	1995
Nr 26	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. Hornborgasjöns fältstation.	1995

Nr 27	Fjärilar vid Hornborgasjön. Inventeringsrapport 1988-1993. Anders Amandusson	1996
Nr 28	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1992. Hornborgasjöns fältstation.	1996
Nr 29	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. Hornborgasjöns fältstation.	1996
Nr 30	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1994. Hornborgasjöns fältstation.	1996
Nr 31	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 32	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1996. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 33	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1997. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 34	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1998. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 35	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1999. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 36	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2000. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 37	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. Hornborgasjöns fältstation.	2002
Nr 38	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. Hornborgasjöns fältstation.	2003
Nr 39	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. Hornborgasjöns fältstation.	2004
Nr 40	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. Hornborgasjöns fältstation.	2005
Nr 41	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2005. Hornborgasjöns fältstation.	2006
Nr 42	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2006. Hornborgasjöns fältstation.	2007
Nr 43	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2007. Hornborgasjöns fältstation.	2008
Nr 44	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2008. Hornborgasjöns fältstation.	2009
Nr 45	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2009. Hornborgasjöns fältstation.	2010
Nr 46	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2010. Hornborgasjöns fältstation.	2012
Nr 47	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2011. Hornborgasjöns fältstation.	2013
Nr 48	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2012. Hornborgasjöns fältstation.	2017
Nr 49	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2013. Hornborgasjöns fältstation.	2017
Nr 50	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2014. Hornborgasjöns fältstation.	2016
Nr 51	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2015. Hornborgasjöns fältstation.	2017
Nr 52	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2016. Hornborgasjöns fältstation.	2017
Nr 53	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2017. Hornborgasjöns fältstation.	2018
Nr 54	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2018. Hornborgasjöns fältstation.	2019

Innehåll

- 6 Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 2019
Lotta Berg
- 8 Väder och vatten vid Hornborgasjön 2019
Peder Hedberg Fält
- 10 Natura 2000-inventeringar vid Hornborgasjön 2019
Åke Abrahamsson
- 16 Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2019
Åke Abrahamsson
- 26 Sammanställning av femton års simfågelräkningar, 2005 – 2019
Åke Abrahamsson
- 48 Doppingar i Hornborgasjön 2019
Peder Hedberg Fält
- 52 Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2019
Bengt Pettersson
- 53 Häckande havsörn vid Hornborgasjön 2019
Bengt Pettersson
- 54 Rastande tranor vid Hornborgasjön 2019
Bertil Johansson, Rolf Edvardsson & Clas Hermansson
- 59 Grågåsen vid Hornborgasjön 2019
Christopher Magnusson & Clas Hermansson
- 61 Häckande tornfalk vid Hornborgasjön 2019
Åke Abrahamsson
- 63 Svanarna i Hornborgasjön 2019
Åke Abrahamsson
- 69 De häckande skrattmåsar i Hornborgasjön 2019 – en översikt
Åke Abrahamsson
- 71 Häckande svarttärnor och dvärgmåsar i Hornborgasjön 2019
Peder Hedberg Fält
- 74 Revirhävande trastsångare i Hornborgasjön 2019
Albin Torsson
- 76 Häckfågelfaunan vid Vallen, Hornborgasjön 2019
Janne Pettersson
- 81 Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2019
Christopher Magnusson
- 91 Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2019
Magnus Hallgren & Christopher Magnusson